

รายงานการวิจัย ฉบับที่ 60
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย

ลัดดาวัลย์

เกษมเนตร

ประทีป

จิ่ง

ทัศน

ทองภักดี

อุษา

ศรีจินดารัตน์

วันเพ็ญ

พิศาลพงศ์

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ได้รับทุนสนับสนุนจาก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.)

ธันวาคม 2539

ISBN 974 - 596 - 912 - 5

รายงานการวิจัย ฉบับที่ 60
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ได้รับทุนสนับสนุนจาก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.)

ธันวาคม 2539

ISBN 974 - 596 - 912 - 5

รายงานการวิจัย ฉบับที่ 60
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ได้รับทุนสนับสนุนจาก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.)

ธันวาคม 2539

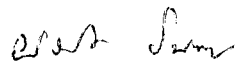
ISBN 974 - 596 - 912 - 5

คำนำ

วินัยมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคมอย่างมาก และมีความจำเป็นยิ่งขึ้นในสังคมอนาคตที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและมีความเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น ปรากฏว่าปัญหาของวินัยในสังคมไทยอยู่ในขั้นรุนแรงและน่าเป็นห่วง ดังนั้นทางสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ จึงมีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยเรื่อง “การปลูกฝังวินัยของคนในชาติ” ซึ่งในขั้นแรกนี้มีโครงการย่อย 2 โครงการ คือ “โครงการสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทย” และ “โครงการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย”

โครงการย่อยที่สองนี้ เป็นการเก็บข้อมูลจากนักเรียนเพื่อตรวจสอบอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อการมีวินัย ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้แก่ ปัจจัยที่เป็นลักษณะทางจิตใจของบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ผลงานวิจัยนี้จะช่วยเสริมความรู้ผลวิจัยในโครงการย่อยที่ 1 ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

สถาบันฯ ขอขอบคุณคณาจารย์ที่เป็นหลักรับผิดชอบดำเนินการในงานวิจัยนี้จนกระทั่งงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี

(รองศาสตราจารย์ ดร. พงจิต อินทสุวรรณ)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

ประกาศคุณูปการ

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย คณะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณาจารย์จากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และคณะครูอาจารย์ตลอดจนนักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอย่างดี ยิ่ง ดังปรากฏอยู่ในภาคผนวกของรายงานการวิจัยฉบับนี้ ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

อนึ่ง งานวิจัยเรื่องนี้มีอาจสำเร็จลงได้ด้วยดี หากมิได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มให้มีการทำวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยจึงขอแสดงความขอบคุณ และหวังว่างานวิจัยเรื่องนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในอันที่จะนำไปใช้เพื่อการพัฒนาการมีวินัยให้แก่เยาวชนไทยได้สมดังเจตนารมณ์ของผู้ให้ทุนทุกประการ

คณะผู้วิจัย

29 กรกฎาคม 2539

บทคัดย่อรายงานการวิจัย
เรื่อง
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย

คณะผู้วิจัย

ลัดดาวัลย์	เกษมเนตร
ประทีป	จีนี
ทัศน	ทองภักดี
อุษา	ศรีจินดารัตน์
วันเพ็ญ	พิศาสพงศ์

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตใจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม กับพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวน 276 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวน 264 คน ซึ่งรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบวัดตัวแปรที่ศึกษา จำนวนรวม 13 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย แบบสอบถามวัดการให้การสนับสนุนจากโรงเรียน แบบสอบถามวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการมีวินัย แบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัย แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการมีวินัย แบบสอบถามวัดการรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน แบบสอบถามวัดการร่วมรู้สึก แบบสอบถามวัดสุขภาพจิต และแบบทดสอบวัดสติปัญญา

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น สำหรับการค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัย และใช้สถิติค่าที่สำหรับการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยภายในที่เป็นลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำและปัจจัยภายนอกที่เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ศึกษาได้ ร้อยละ 39.27

2. ตัวพยากรณ์ที่ 'ดี'ในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยเป็นลำดับแรกของทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น รองลงมาคือ ทศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย การรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมการมีวินัย และการสนับสนุนจากครูด้านสิ่งของ

เมื่อพิจารณาอำนาจในการทำนายของตัวแปรอิสระเหล่านี้ พบว่ามีค่าอำนาจในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้มากกว่าร้อยละ 50 ในกลุ่มย่อยที่จำแนกตามลักษณะชีวสังคมดังนี้

กลุ่มนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญคือลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น การรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัย และเหตุผลเชิงจริยธรรม ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้ร้อยละ 52.12 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{Y} = .6554X_2 + .2396X_{20} + .1718X_{10} + .1259X_1$$

กลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญคือ ทศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น การรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน และการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมการมีวินัย ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้ ร้อยละ 50.11 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{Y} = .6058X_5 + .3659X_2 + .1563X_{20} + .1583X_9$$

กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำ ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ทักษะคิดต่อพฤติกรรมการมีวินัย การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาต้านพฤติกรรมการมีวินัย และการรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้ ร้อยละ 55.55 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{Y} = .6558X_2 + .3173X_6 + .1711X_9 + .1637X_{20} + .1724X_{19}$$

และกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดาหรือมารดามีระดับการศึกษาสูง ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน การรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน และทักษะคิดต่อพฤติกรรมการมีวินัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้ ร้อยละ 53.00 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{Y} = .5957X_2 + .3637X_{20} + .2758X_6$$

สิ่งสำคัญที่พบในงานวิจัยครั้งนี้คือ ตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวและตัวแปรการรับรู้สภาพแวดล้อมทางสังคมบางตัวร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้มากในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำนายได้ไม่เกินร้อยละ 48.70

3. จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยระหว่างนักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกันได้ผลสรุปว่า

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนหญิงทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่านักเรียนชาย

Research Abstract

This study aimed to investigate the relationships among psychological traits, social environment and discipline behaviors of Prathomsuksa 6 and Mathayomsuksa 3 students in Bangkok. The subjects consisted of 276 Prathomsuksa 6 students of 1995 academic year from Department of Education, Bangkok Metropolitan schools and 264 Mathayomsuksa 3 students of 1995 academic year from Department of General Education schools, Ministry of Education. Data were gathered by giving twelve questionnaires and one test to each subject to investigate need for achievement, attitude towards discipline behaviors, supporting from school, moral reasoning ability, belief in internal locus of control of reinforcement, future orientation and self - control, child rearing practices and parental identity on discipline behaviors, teacher's preaching and identity on discipline behaviors, actual discipline behaviors, perception of school rule and value, empathy, mental health and intelligence. Data collected were analyzed by Stepwise - multiple regression analysis and t - test.

Major findings were as follows :

1. Internal factors (performer's psychological traits) and external factors (social environment) could significantly predict discipline behaviors of the total subjects. The variance explained was 39.27 %
2. The best predictor of discipline behaviors which was in the first rank of all, groups, except Mathayomsuksa 3 students, was future orientation and self - control. The others were attitude towards discipline behaviors, perception of school rule and value, need for achievement, child rearing practices and parental identity on discipline behaviors and teacher's material support, respectively.

When predictability (R^2) of these variables was considered it was found that the predictability was more than 50 % in the subgroups classified according to bio - social characteristics as follows :

For Mathayomsuksa 3 male students, future orientation and self-control, perception of school rule and value, teacher's preaching and identity on discipline behaviors and moral reasoning could altogether predict discipline behaviors. The R^2 was .52, and standardized regression equation was

$$\hat{Y} = .6554X_2 + .2396X_{20} + .1718X_{10} + .1259X_1$$

For Mathayomsuksa 3 female students, attitude towards discipline behaviors, future orientation and self - control, perception of school rule and value, child rearing practices and parental identity on discipline behaviors could altogether predict discipline behaviors. The R^2 was .50, and standardized regression equation was

$$\hat{Y} = .6058X_5 + .3659X_2 + .1563X_{20} + .1583X_9$$

For Mathayomsuksa 3 students with low educated parents, future orientation and self - control, attitude towards discipline behaviors, child rearing practices and parental identity on discipline behaviors, perception of school rule and value could altogether predict discipline behaviors. The R^2 was .56, and standardized regression equation was

$$\hat{Y} = .6558X_2 + .3173X_5 + .1711X_9 + .1637X_{20} + .1724X_{19}$$

For Mathayomsuksa 3 students with high educated parents, future orientation and self - control, perception of school rule and value, and attitude towards discipline behaviors could altogether predict discipline behaviors. The R^2 was .53, and standardized regression equation was

$$\hat{Y} = .5957X_2 + .3637X_{20} + .2758X_5$$

It was found that some of the psychological traits and perception of social environment could altogether significantly predict discipline behaviors of Mathayomsuksa 3 students, whereas the predictive value of Prathomsuksa 6 students was not more than 48.70 %.

3. Among students with different bio - social characteristics, it was found that discipline behaviors of Prathomsuksa 6 students were higher than those of Mathayomsuksa 3 students and those of female students in both grades were also higher than those of male students.

สารบัญ

คำนำ

ประกาศคุณูปการ

บทคัดย่อรายงานการวิจัย

Research Abstract

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

บทที่ 1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	การมีวินัย	6
	รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม	7
	ปัจจัยลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ	8
	ทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรม	9
	ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม	18
	ลักษณะชีวสังคมกับพฤติกรรมการมีวินัย	24
	กรอบแนวคิด	24

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)		
	สมมติฐานการวิจัย-----	25
	นิยามปฏิบัติการ-----	26
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย-----	31
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง-----	31
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล-----	31
	การรวบรวมข้อมูล-----	42
	การวิเคราะห์ข้อมูล-----	42
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล-----	43
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา-----	45
	ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน ที่เรียนระดับชั้นต่างกัน และผลการเปรียบเทียบ พฤติกรรมการมีวินัยในแต่ละระดับชั้นระหว่าง นักเรียนที่เพศต่างกัน-----	48
	ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา-----	49
	ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัย-----	51
	ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ ที่ดีของแต่ละกลุ่มตัวแปรอิสระในการทำนายพฤติกรรม การมีวินัย-----	55

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ตอนที่ 6 ผลการเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดู และการเป็นแบบอย่าง ของบิดามารดาด้านพฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่าง นักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกัน-----	76
ตอนที่ 7 ผลการเปรียบเทียบการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่าง ของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อระหว่างนักเรียน ที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกัน-----	86
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ-----	97
วัตถุประสงค์ของการวิจัย-----	97
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง-----	97
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล-----	98
การวิเคราะห์ข้อมูล-----	98
สรุปผลการวิจัย-----	99
อภิปรายผล-----	102
บรรณานุกรม-----	109
ภาคผนวก-----	114

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง

1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะชีวสังคม-----	45
2	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา-----	47
3	การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีวินัยระหว่างนักเรียน ที่เรียนระดับชั้นต่างกัน และระหว่างนักเรียนที่เพศต่างกันในแต่ละระดับชั้น-----	48
4	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา-----	50
5	ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรที่ละชั้นจากตัวแปรอิสระ 20 ตัวแปร-----	51
6	ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรที่ละชั้นจากกลุ่มตัวแปรลักษณะ ทางจิตใจของผู้กระทำ 8 ตัวแปร-----	55
7	ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรที่ละชั้นจากกลุ่มตัวแปร สภาพแวดล้อมทางสังคม 12 ตัวแปร-----	57
8	ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 จำแนกตามลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำและการอบรมสั่งสอนของครู-----	60
9	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 เมื่อพิจารณาตามตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวกับการอบรม สั่งสอนของครู-----	63
10	ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 จำแนกตามลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวและการอบรมเลี้ยงดูของ บิดามารดา-----	66
11	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 3 เมื่อพิจารณาตามตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวกับการอบรม เลี้ยงดูของบิดามารดา-----	69
12	ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างรวมจำแนกตามลักษณะ ทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวและการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน-----	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างรวม เมื่อพิจารณาตามตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวกับการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน-----	75
14 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกันในกลุ่มรวม-----	77
15 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกันในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-----	79
16 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกันในกลุ่มนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-----	81
17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกันในกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-----	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง

18 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัยต่างกัน ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาต่ำ-----	85
19 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครู ด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัย ต่างกันในกลุ่มรวม-----	87
20 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครู ด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัย ต่างกันในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6-----	89
21 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครู ด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัย ต่างกันในกลุ่มนักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6-----	91
22 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครู ด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัย ต่างกันในกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6-----	93
23 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครู ด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัย ต่างกันในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาต่ำ-----	95

สารบัญภาพประกอบ

ภาพ	หน้า
1 แสดงรูปปฏิสัมพันธ์นิยมจากแนวคิดของ Magnusson and Endler-----	8
2 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจ ของพฤติกรรมทางจริยธรรม-----	10
3 แสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูฯ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 -----	65
4 แสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาฯ และแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-----	71

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุด สังคมจะพัฒนาไปได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในสังคมนั้น ๆ เป็นสำคัญ ในปัจจุบันจะพบว่าพฤติกรรมหลาย ๆ ประการของคนในสังคมไม่พัฒนาไปในแนวทางที่พึงประสงค์ พฤติกรรมดังกล่าวของคนในสังคมเป็นตัวการสำคัญที่ขัดขวางการพัฒนาของสังคม การพัฒนาคุณภาพของคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรกระทำควบคู่กันกับการพัฒนาสังคมในด้านอื่น ๆ (บุญรับ คักคัมณี 2532) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมีระเบียบวินัยของคนในชาติ ไม่มีประเทศใดหรือสังคมใดในโลกนี้ที่เจริญได้โดยคนในชาติไร้ระเบียบวินัย เพราะวินัยเปรียบเสมือนระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อควรยึดถือปฏิบัติอันดีงาม อันนำมาซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความเจริญรุ่งเรืองของสังคม สังคมใดที่มีวินัย จะมีแต่ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด ความยุติธรรม และความสามัคคี อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในกิจการงานทั้งปวง ในทางตรงกันข้ามสังคมที่ไม่มีวินัยย่อมมีแต่ความสับสนปรปรกรงรัง การทุจริตการเห็นแก่ตัว การจลาจลวุ่นวาย และความวระส่ำระสาย อันนำไปสู่ความทุกข์และความเสื่อมในสังคม (ร้อยโทเชิดพงษ์ ดิสฺสุนท์ 2527 : 21 - 247) ทั้งนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ จรัส พรหมอยู่ (2519 : 83) ที่ว่าวินัยยังเป็นการฝึกกายวาจาให้อยู่ในกรอบที่ดี เพื่อให้การอยู่ร่วมกันของสังคมส่วนรวมเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย

นอกจากนี้ ขุตินาถ รัตนจรณะ (2527 : 5 ; อ้างอิงมาจาก สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 37 - 38) ได้เชิญชวนให้คนไทยร่วมมือปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แก่การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย การปฏิบัติตามคุณธรรมทางศาสนา ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ พร้อมทั้งได้กำหนดแนวทางปฏิบัติด้วยโดยสอดคล้องกับสำนักนายกรัฐมนตรีที่ประกาศเชิญชวนให้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว สำหรับความมีระเบียบวินัยของคนในชาติซึ่งเป็นหนึ่งในค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการนั้น รัฐบาลให้ความสำคัญโดยเน้นให้มีการปลูกฝังอย่างจริงจังแก่เด็กและเยาวชนของประเทศ

จะเห็นได้ว่าการปลูกฝังหรือสร้างเสริมความมีระเบียบวินัยให้แก่เด็กนั้น มิใช่เป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบของผู้ใดผู้หนึ่งแต่เพียงผู้เดียวหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งเท่านั้น แต่จะต้องอาศัย

ความร่วมมือและความรับผิดชอบจากหลายฝ่ายด้วยกัน โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัวที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ต่อมาก็คือโรงเรียน ซึ่งมีครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนและให้ความรู้ทางจริยธรรมแก่เด็กรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็ก คือ สื่อมวลชน พระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนา หรือแม้แต่กลุ่มเพื่อนก็มีส่วนในการช่วยพัฒนาความมีวินัยให้เด็กด้วย (กนิษฐา ไทเดชะวัฒน์ 2531 : 23) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. (2520 : 24) ที่ว่าผู้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความมีวินัยให้เด็กคือ ผู้อบรมเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่เยาว์วัย ไม่ว่าจะเป็นบิดามารดา หรือญาติผู้ใหญ่ นอกจากนี้ สุพัตรา สุภาพ. (2529 : 28, 92) ได้อธิบายว่าสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนามีวินัยให้เด็กมากที่สุดและเป็นแห่งแรกคือ ครอบครัว บิดามารดาเป็นบุคคลสำคัญ เพราะมีความผูกพันกันอย่างลึกซึ้งและมีอิทธิพลต่ออารมณ์ ทักษะคิดและกระบวนพฤติกรรมของเด็กมาก ต่อมาก็คือกลุ่มเพื่อนและโรงเรียน รวมทั้งสังคมแวดล้อมตัวเด็กด้วย จึงสรุปได้ว่า เด็กจะมีพฤติกรรมทางวินัยหรือไม่เพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับ การปลูกฝังของสถาบันต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นสำคัญ

ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการศึกษาวิจัยอย่างมีระบบเพื่อแสวงหาแนวทางในการปลูกฝังวินัยอันจะนำไปสู่การเสริมสร้างวินัยอย่างมีระบบแบบแผนและสามารถดำเนินการในเชิงนโยบายได้ โครงการวิจัยดังกล่าว ควรมุ่งเน้นที่การเริ่มสร้างวินัยให้เด็กตั้งแต่วัยก่อนเรียนแล้วเสริมสร้างวินัยให้เด็กวัยเรียนและคนในวัยทำงานอย่างต่อเนื่องโดยผ่านสถาบันหลักของสังคมคือ ครอบครัว โรงเรียนและสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จึงได้เสนอโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อการปลูกฝังวินัยของคนไทยต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยโครงการย่อยที่ 1 ได้เริ่มต้นจากการสำรวจคุณลักษณะวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ซึ่งเป็นพฤติกรรมการณ์มีวินัยที่จำเป็นเร่งด่วน ต้องพัฒนาเป็นอันดับต้น ๆ จากนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงการปลูกฝังวินัย โดยใช้กระบวนการถ่ายทอดทางสังคม จึงควรศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้าง ที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมมีวินัยอันพึงประสงค์นั้น ซึ่งจะทำได้แนวทางในการพัฒนาปัจจัยที่สำคัญอันจะนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมการณ์มีวินัยต่อไป สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ จึงได้ทำโครงการย่อยที่ 2 เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย โดยมีแนวทางในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการณ์มีวินัย 2 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยภายในคือ ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำกับปัจจัยภายนอกคือ สภาพแวดล้อมทางสังคม โดยทำการศึกษาทั้งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้เพราะนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นวัยเริ่มแรกที่มีลักษณะทางจิตใจและการรับรู้สภาพแวดล้อมทางสังคมคงที่พอที่จะศึกษาได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2523: 9) และการศึกษาในเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงแบบแผนของปัจจัยที่ส่งผลต่อ

พฤติกรรมกรรมการมีวินัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักพัฒนาที่จะเข้าใจแบบแผนดังกล่าวเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยของนักเรียนทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยจำแนกตามลักษณะชีวสังคม
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการมีวินัยระหว่างนักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน และศึกษาในแต่ละระดับชั้นเรียน ระหว่างนักเรียนที่เพศต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลการวิจัยนี้จะทำให้ได้ตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบิดามารดา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ลักษณะทางจิตใจและการรับรู้สภาพแวดล้อมทางสังคมได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมกรรมการมีวินัยต่อไป นอกจากนี้ผลการวิจัยยังทำให้ทราบว่ามียุทธศาสตร์ใดบ้างที่ควรได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการมีวินัยเป็นการเร่งด่วน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย ปีการศึกษา 2538 จำนวน 243,043 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2538 จำนวน 63,411 คนกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 300 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 300 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ก. ในการค้นหาตัวพหุภพการณืที่ดีเพื่อกำหนดายพหุติกรรการมวีวินัย

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

1.1 ปัจจัยภายใน คือ ลักษณะทางจิตใจของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย

1.1.1 เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.1.2 ลักษณะมุ่งอนาคตและความคุมตน

1.1.3 ความเชื่ออำนาจในตน

1.1.4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1.1.5 ทศณคติต่อพหุติกรรการมวีวินัย

1.1.6 สติปัญญา

1.1.7 การร่วมรู้สึก

1.1.8 สุขภาพจิต

1.2 ปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย

1.2.1 การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้ำนพหุติกรรการมวีวินัย

1.2.2 การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้ำนพหุติกรรการมวีวินัย

1.2.3 การสนับสนุนจากครูด้ำนสิ่งของ

1.2.4 การสนับสนุนจากครูด้ำนวาจา

1.2.5 การสนับสนุนจากครูด้ำนเมี้ยอรรณกร

1.2.6 การสนับสนุนจากครูด้ำนสิทธิพิเศษ

1.2.7 การสนับสนุนจากเพื่อนด้ำนสิ่งของ

1.2.8 การสนับสนุนจากเพื่อนด้ำนวาจา

1.2.9 การสนับสนุนจากเพื่อนด้ำนเมี้ยอรรณกร

1.2.10 การสนับสนุนจากเพื่อนด้ำนสิทธิพิเศษ

1.2.11 การรับรู้กฎเกณฑ์ของโรงเรียน

1.2.12 การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน

2. ตัวแปรตาม คือ พหุติกรรการมวีวินัย

ข. ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์วินัยระหว่างนักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน และศึกษาในแต่ละระดับชั้นเรียน ระหว่างนักเรียนที่เพศต่างกัน

1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1.1 เพศ

- ชาย
- หญิง

1.2 ระดับชั้นเรียน

- ประถมศึกษาปีที่ 6
- มัธยมศึกษาปีที่ 3

1.3 ระดับการศึกษาของบิดาและระดับการศึกษาของมารดา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

- ระดับสูง
- ระดับต่ำ

2. ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการณ์วินัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียน หมายถึงนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538

ระดับการศึกษาของบิดาและมารดา หมายถึงปริมาณการศึกษาที่บิดาและมารดาได้รับ แบ่งเป็น 8 ระดับคือ ไม่จบประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึง จบสูงกว่าปริญญาตรี ในการแบ่งระดับการศึกษาเป็นระดับสูงและต่ำนั้น ระดับการศึกษาสูง หมายถึงผู้ที่จบการศึกษาในการสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ คือ ผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนต้น จนถึงสูงกว่าปริญญาตรี และระดับการศึกษาต่ำ หมายถึงผู้ที่จบหรือไม่จบการศึกษาภาคบังคับในระบบโรงเรียน คือผู้ที่ประถมศึกษาปีที่ 4 จนถึงจบประถมศึกษาปีที่ 7

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีวินัย

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับนิยามของคำว่าวินัยของโครงการวิจัย เรื่อง การปลูกฝังวินัยของคนในชาติ ในโครงการย่อยที่ 1 เรื่อง การสำรวจคุณลักษณะของวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทย (ฉันทนา ภาคบังษ และคณะ. 2539 : 72) พบว่า วินัย หมายถึงกฎระเบียบ ข้อตกลง ที่สังคมกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ส่วนการมีวินัย หมายถึง การที่บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้ เพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข การมีวินัยเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะคือ

1. การมีวินัยที่เกิดจากสังคมภายนอกหรือผู้อื่นเป็นผู้ควบคุมให้มีวินัย เป็นการกระทำตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ โดยได้รับการแนะนำ ชี้แนะ บอกล่าว สั่งหรือบังคับเพื่อให้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้องเหมาะสมในสังคม การแนะนำบอกล่าวอย่างมีเหตุผลช่วยให้เกิดการปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ นำไปสู่ความเคยชินที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานของจริยธรรมที่จะนำไปสู่การมีวินัยในตนเองเรียกว่า "วินัยภายนอก"

2. การมีวินัยที่เกิดจากบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมตนเองให้เกิดวินัย เป็นการตัดสินใจและเลือกทำด้วยความสมัครใจของตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความเคยชินที่ดี มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อหรือจริยธรรมในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข เรียกว่า "วินัยในตนเอง"

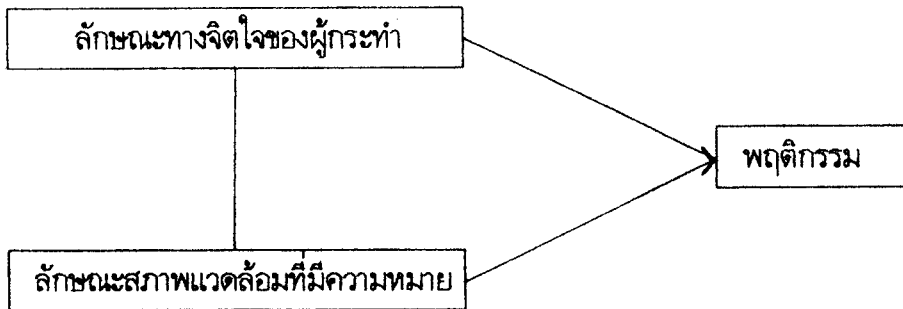
จากคำนิยามที่ได้เห็นได้ว่า การมีวินัยที่เกิดจากบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมตนเอง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นยากเพราะต้องใช้กระบวนการและระยะเวลาในการพัฒนาให้เกิดขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาการมีวินัยที่เกิดจากสังคมภายนอก จนกระทั่งบุคคลเกิดความเคยชินและนำไปสู่การปฏิบัติตนด้วยความสมัครใจจนเกิดเป็นนิสัยประกอบกับบุคคลต้องมีความพร้อมด้านลักษณะทางจิตใจจึงจะช่วยให้บุคคลเกิดพฤติกรรมการมีวินัยอย่างมั่นคง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการมีวินัยที่เป็นวินัยภายนอก

อนึ่งในการพัฒนาให้เกิดพฤติกรรมการมีวินัยควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก ทั้งนี้เพราะเด็กยังไม่มีทิศทางที่แน่นอนในการประพฤติปฏิบัติตน การจะพัฒนาเด็กจึงควรเริ่มที่การทำความเข้าใจกับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีวินัยของเด็ก ซึ่งตามแนวคิดปฏิสัมพันธ์นิยมได้อธิบายถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมว่ามาจากปัจจัยภายในตัวเด็กและปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก (Magnusson and Endler, 1977 : 4)

รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (An Interactionism model of behavior)

เป็นรูปแบบการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมจาก 2 สาเหตุใหญ่ ๆ คือ สาเหตุภายในตัวมนุษย์เอง โดยใช้รูปแบบจิตลักษณะ (Traits Model) เป็นการศึกษาลักษณะที่อยู่ภายในตัวบุคคล ได้แก่ การศึกษาบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งประกอบขึ้นด้วยลักษณะทางจิตย่อย ๆ หลายลักษณะที่คงสภาพอยู่ภายในตัวบุคคล และรูปแบบสถานการณ์นิยม (Situationism Model) ที่มีหลักการว่าพฤติกรรมย่อมเป็นไปตามสถานการณ์หนึ่ง ๆ มากกว่าจะเกิดจากลักษณะภายในตัวบุคคล เพราะสถานการณ์ภายนอกมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ สามารถแก้ไข ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ได้ โดยสถานการณ์แวดล้อมภายนอก เมื่อไรทางสังคม และสิ่งเร้าต่าง ๆ จะมีอิทธิพลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะต่าง ๆ กัน รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเน้นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสถานการณ์ที่เขาประสบอยู่ ซึ่งเป็นแหล่งริเริ่มและกำหนดพฤติกรรมของบุคคล หลักสำคัญของรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมคือ มีการกำหนดตัวแปรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมไว้ 3 ประการได้แก่ 1) ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ 2) ลักษณะของสถานการณ์ที่มีความหมายก่อให้เกิดการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้น และ 3) สาเหตุร่วมระหว่างลักษณะทางจิตใจกับลักษณะของสถานการณ์ ซึ่งอาจวัดและศึกษาได้ในรูปการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะของสถานการณ์ โดยการศึกษาความหมายหรือการมองเห็นความสำคัญของสถานการณ์นั้น ๆ ของบุคคลผู้กระทำ ซึ่งสรุปได้ว่ารูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมแบบปฏิสัมพันธ์นิยม มุ่งศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคล (Magnusson and Endler, 1977 : 4) จากแนวคิดดังกล่าวสามารถเขียนเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพ 1 แสดงรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมจากแนวคิดของ Magnusson and Endler

งานวิจัยในต่างประเทศที่ใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม Gogger and others (1984 : 2234 - 2247) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตร โดยวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเพื่อกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดาชาวอเมริกัน 74 ครอบครัว ศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุสองกลุ่ม คือ 1) ความเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในครอบครัว 3 ด้าน และ 2) ลักษณะทางจิตใจของมารดา 3 ด้าน ผลปรากฏว่าความเครียดจากสภาพแวดล้อม 3 ด้าน ร่วมกันทำนายตัวแปรด้านจิตใจของมารดาารวมกันได้ถึงร้อยละ 52 และสามารถทำนายพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวที่ศึกษาได้ร้อยละ 36 ส่วนลักษณะทางจิตของมารดาารวมกันทำนายการอบรมเลี้ยงดูบุตรได้ร้อยละ 16 จึงสรุปได้ว่าความเครียดจากสภาพแวดล้อมเกี่ยวข้อง โดยมีลักษณะทางจิตของมารดาเป็นตัวแปรเชื่อมแทรกที่สำคัญ ฉะนั้นรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมมีความหลากหลาย ครอบคลุมสาเหตุได้กว้างขวางจึงสามารถใช้วิเคราะห์ปัจจัยเพื่อทำนายพฤติกรรมได้มากที่สุด ส่วนงานวิจัยในประเทศไทยที่ใช้รูปแบบนี้มาศึกษา เช่นงานวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา (อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล, 2533) ลักษณะทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ (งามตา วรินทร์านนท์, 2536) และพฤติกรรมกรับช้ อย่างปลอดภัย (วิสุทธิ อริยภิญโญ, 2539) เป็นต้น

ปัจจัยลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ

ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำนั้นจัดเป็นปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรม ซึ่งในประเทศไทย ศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้เสนอทฤษฎีต้นไม้วัยธรรม ที่แสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งในการวิจัยนี้พฤติกรรมการมีวินัยจัดได้ว่าเป็น

พฤติกรรมอย่างหนึ่งของคนดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีตันไม้จริยธรรมมาศึกษาปัจจัยลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ

ทฤษฎีตันไม้จริยธรรม

ทฤษฎีนี้สร้างขึ้นจากการสรุปผลการวิจัยในเยาวชนและประชาชนไทยอายุ 6 ถึง 60 ปี ทฤษฎีตันไม้จริยธรรมนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2538: 2 - 4) คือส่วนที่เป็นดอกและผล ส่วนลำต้นและส่วนที่เป็นราก ในส่วนแรกคือดอกและผลซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดี และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ผลที่ออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่น่าปรารถนาไม่มีสาเหตุอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็นส่วนลำต้นอันประกอบด้วยลักษณะทางจิตใจ 5 ด้านคือ

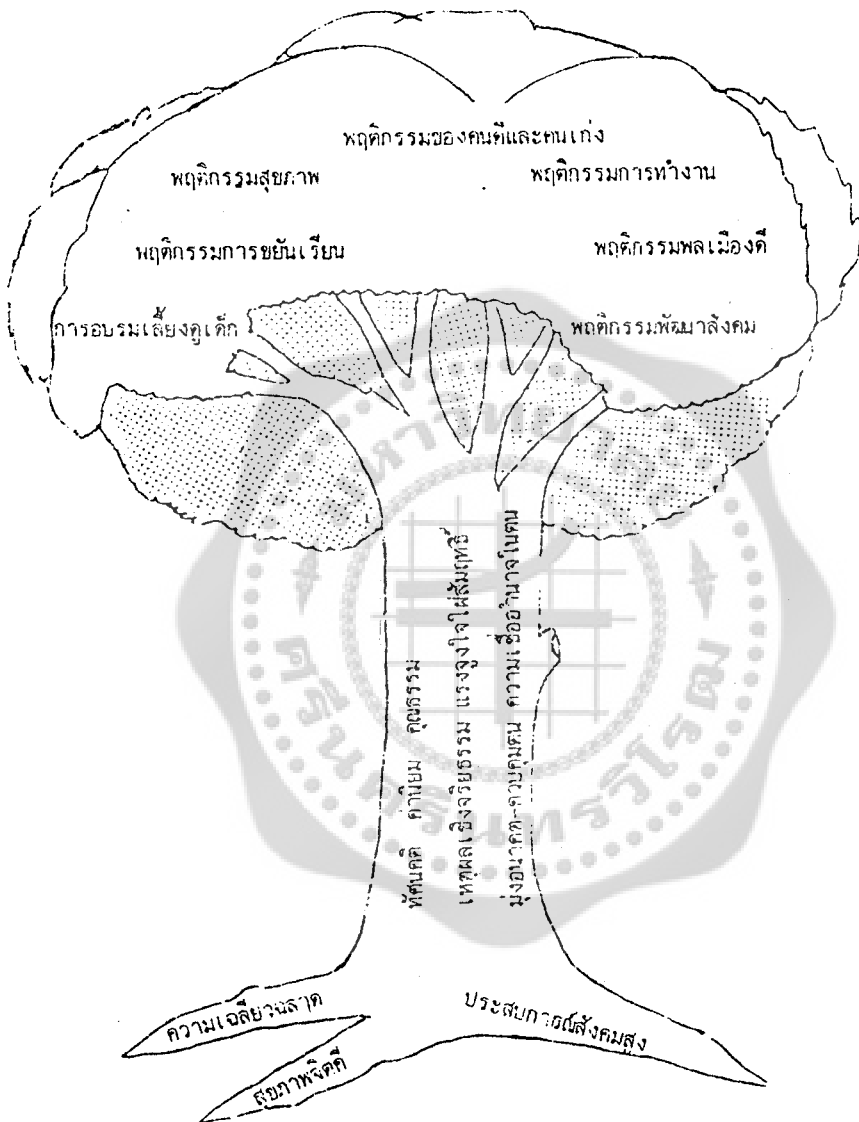
1. เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน
3. ความเชื่ออำนาจในตน
4. แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์
5. ทศนคติต่อพฤติกรรมนั้น ๆ

ถ้าต้องการที่จะเข้าใจ อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมชนิดใดจะต้องใช้ลักษณะทางจิตใจบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ประกอบกันจึงจะได้ผลดีที่สุด ส่วนที่สามของตันไม้จริยธรรมคือ รากของตันไม้ ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตใจพื้นฐาน 3 ด้านคือ

1. สติปัญญา
2. ประสบการณ์ทางสังคม
3. สุขภาพจิต

ลักษณะทางจิตใจทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาลักษณะทางจิตใจ 5 ประการที่เป็นส่วนลำต้นของตันไม้ก็ได้กล่าวคือบุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้านในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุจึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาลักษณะทางจิตใจทั้ง 5 ประการที่เป็นส่วนลำต้นของตันไม้ โดยที่ลักษณะทางจิตใจทั้ง 5 นี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของสาเหตุของพฤติกรรมคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้ลักษณะทางจิตใจพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับลักษณะทางจิตใจ 5 ประการที่ลำต้น เพื่อใช้

อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของส่วนประกอบทั้ง 3 ส่วนของต้นไม้จริยธรรมในภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพ 2 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐาน และองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538)

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมเพื่อหาสาเหตุของพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง พบว่ามีลักษณะทางจิตใจสำคัญ ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเหล่านั้นร่วมกันอย่างน้อย 8 ประการ คือ ลักษณะทางจิตใจส่วนที่เป็นลำดับอย่างน้อย 5 ด้านตามที่กล่าวไปแล้ว กับลักษณะทางจิตใจส่วนที่เป็นรากของต้นไม้อันเป็นลักษณะทางจิตใจพื้นฐานของบุคคลตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมมี 3 ด้านคือ 1) สติ-ปัญญา 2) ประสพการณ์ทางสังคม 3) สุขภาพจิต

สติปัญญาตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนั้น ผู้ที่มีสติปัญญาดี หมายถึงผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องแม่นยำอันจะนำไปสู่การกระทำพฤติกรรมอย่างเหมาะสม รู้จักคิดแบบนามธรรม นอกเหนือจากการคิดแบบรูปธรรม สามารถคิดแบบเอกนัยและอนกนัยได้ ดังนั้น สติปัญญาจึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งของการแสดงพฤติกรรมคนดีและคนเก่งได้

การวัดสติปัญญาสามารถทำได้หลายแบบเช่น อาจจะใช้คะแนนเฉลี่ยสะสม ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น ฯลฯ แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือก Raven's Standard Progressive Matrices : SPM (Raven, 1938) เนื่องจากเป็นแบบวัดสติปัญญาที่สามารถใช้ทดสอบกับบุคคลในระดับอายุตั้งแต่ 6 - 60 ปี และเป็นแบบทดสอบที่ไม่มีปัญหาเรื่องภาษาและวัฒนธรรม จึงใช้กับคนทั่วไปได้อย่างเหมาะสม แบบทดสอบฉบับนี้วัดความสามารถทางสติปัญญาของบุคคล โดยการให้บุคคลสังเกตและแก้ปัญหาในช่วงเวลาหนึ่ง ลักษณะของแบบทดสอบเป็นภาพจำนวน 5 ชุด ๆ ละ 12 ข้อรวม 60 ข้อแต่ละข้อจะมีรูปย่อย ๆ หลายรูปที่ไม่มีความหมาย ให้ผู้ตอบหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปเหล่านั้น ซึ่งการหาความสัมพันธ์นั้น จะทำให้ผู้ตอบพัฒนาการคิดเหตุผลอย่างมีระบบ โดยปัญหาจะเริ่มจากง่ายไปหายาก

ประสพการณ์ทางสังคมตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนั้น ผู้มีประสพการณ์ทางสังคม หมายถึงผู้ที่ได้รู้เห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินชีวิต อุปสรรคและปัญหา ความต้องการต่าง ๆ ในสังคม ตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคมของคนเหล่านั้น และทราบว่าการกระทำของตนเองนั้นจะส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นอย่างไรบ้าง นอกจากนี้ยังเป็นการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราเพื่อให้เกิดความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนกับบุคคลอื่น ๆ ลักษณะดังกล่าวนี้อาจเรียกว่าเป็นการร่วมรู้สึกได้ ทั้งนี้เพราะการร่วมรู้สึกตามที่ Mehrabian and Epstein (1972) และ Bryant (1982) ได้ให้ความหมายของการร่วมรู้สึกว่า หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองเชิงอารมณ์ของบุคคลต่อประสพการณ์ทางอารมณ์ของบุคคลอื่นการตอบสนองนี้อาจ หมายถึง การตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่นการแบ่งปันความรู้สึก เช่น การแสดงความพอใจหรือไม่พอใจ

ดังนั้นการที่บุคคลมีการร่วมรู้สึกจะทำให้บุคคลเข้าใจและคาดหวังความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นได้ก่อนที่จะทำพฤติกรรมใด ๆ บุคคลจึงพยายามที่จะทำพฤติกรรมที่ไม่เกิดผลเสียต่อความรู้สึกของบุคคลอื่น

สุขภาพจิตตามทฤษฎีตันไม์จริยธรรมนั้น ผู้มีสุขภาพจิตดี หมายถึงผู้ที่มีความไม่รู้สึกวิตกกังวลอันประกอบด้วยความกลัวในเรื่องต่าง ๆ โดยปราศจากเหตุผลอันควร ความกลัว ความโกรธง่าย ความตื่นเต้นง่ายขาดสมาธิ ขาดความกล้าและกลัวผิด นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงปัญหาทางกายด้วย คนที่มีสุขภาพจิตดีนั้นจะเป็นคนที่มองโลกในแง่ดี รับรู้ความจริงได้ถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางจิตใจเหล่านี้เป็นต้น คนที่มีลักษณะเช่นนี้จึงสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างดีและมีพฤติกรรมที่เหมาะสม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน งามตา วณิชทานนท์ และคณะ. 2536)

ในส่วนที่เป็นลำดับตามทฤษฎีตันไม์จริยธรรมมี 5 ด้านคือ

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึงการที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งกัน

Kohlberg. (1964) ได้แบ่งระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับโดยแต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้นดังนี้คือ

ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional) เป็นระดับที่บุคคลยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจการกระทำ การกระทำสิ่งใดมักคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นส่วนใหญ่ โดยไม่คำนึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นคือ

ขั้น 1 หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการถูกลงโทษ ผู้ที่ตัดสินใจว่าจะทำพฤติกรรมหรือไม่จะพิจารณาผลจากการกระทำว่าจะมีผลต่อตนเองอย่างไร หลบหลีกการถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวความเจ็บปวด ยอมทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน ผู้ที่ใช้หลักการตัดสินใจในขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 2 - 7 ปี

ขั้น 2 หลักการแสวงหารางวัล ผู้ที่ตัดสินใจว่าจะทำพฤติกรรมหรือไม่จะพิจารณาจากการกระทำที่สนองความต้องการของตนและทำให้ตนเกิดความพอใจ การสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ผู้ที่ใช้หลักการตัดสินใจในขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 7 - 10 ปี

ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional) เป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย การกระทำตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนา รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นคือ

ขั้น 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ผู้ที่ตัดสินใจว่าจะทำพฤติกรรมหรือไม่จะพิจารณาจากการทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับลักษณะที่เด่นก็คือ การคล้อยตามและพยายามทำตนให้ผู้อื่นรัก ผู้ใช้หลักนี้ในการตัดสินใจมักเป็นเด็กอายุ 10 - 13 ปี

ขั้น 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ผู้ที่ตัดสินใจว่าจะทำพฤติกรรมหรือไม่จะพิจารณาจากการที่บุคคลนั้นเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการทำตามหน้าที่ของตนแสดงการยอมรับและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม ผู้ที่มีการตัดสินใจในขั้นนี้มักเป็นเด็กช่วงอายุ 13 - 16 ปี และผู้ใหญ่โดยทั่วไป

ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional) ในระดับนี้การทำพฤติกรรมใด ๆ เป็นไปตามความคิดและเหตุผลของตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามที่ตนคิดว่าเหมาะสม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นคือ

ขั้น 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ผู้ที่ตัดสินใจว่าจะทำพฤติกรรมหรือไม่จะพิจารณาจากประโยชน์และความถูกต้องเฉพาะเรื่อง เฉพาะกาลเทศะ เป็นการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลงและยอมรับกันของผู้ที่จิตใจสูง โดยจะต้องนำกฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความคิดเห็นของบุคคลรอบด้านมาร่วมในการพิจารณาความเหมาะสมด้วยใจเป็นกลางและตัดสินใจโดยยึดความถูกต้องที่ตนเองวินิจฉัยอีกทีหนึ่ง โดยยึดหลักความสำคัญของส่วนรวม เข้าใจสิทธิของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมตนเอง ได้มีความภาคภูมิใจเมื่อทำดีและอายใจตนเองเมื่อทำชั่วผู้ที่มีการตัดสินใจโดยใช้หลักนี้มักเป็นผู้ใหญ่ตอนต้น

ขั้น 6 หลักการยึดอุดมคติสากล ผู้ที่ตัดสินใจว่าจะทำพฤติกรรมหรือไม่จะพิจารณาจากลักษณะแสดงถึงความเป็นสากลนอกเหนือกฎเกณฑ์ในสังคมของตน มีความยึดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายอันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่มีหลักธรรมประจำใจของตน มีความเกลียดกลัวความชั่ว เลื่อมใสศรัทธาในความดีงาม ผู้ที่มีการตัดสินใจในขั้นนี้ส่วนมากเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

จากการวิจัยหลายเรื่องในประเทศไทยพบว่า เด็กไทยอายุ 10 ขวบ ส่วนใหญ่จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมถึงขั้น 2 และ 3 แล้ว แต่ที่สำคัญคือการพบว่าจิตใจของวัยรุ่นและผู้ใหญ่ไทยยุคชงกอยู่ ในขั้น 3 เท่านั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก 2520, ทวีวัฒน์ บุญชิต 2530) ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าวิจัยจึงปรับตัวเลือกของระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมให้สอดคล้องกับระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน

ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึงความสามารถที่จะคาดการณ์ไกลและเห็นความสำคัญของผลดี

ผลเสียที่จะเกิดในอนาคต สามารถวางแผนการปฏิบัติเพื่อรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ส่วนการควบคุมตนเอง นั้น หมายถึงความสามารถที่จะละเว้นการกระทำพฤติกรรมบางชนิด หรือความสามารถที่จะเริ่มกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความอดทนหรือเสียสละและทำพฤติกรรมนั้นได้อย่างมีปริมาณและคุณภาพเหมาะสมเป็นเวลานาน พอที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคตได้ (บุญรับ คักดีมณี. 2532 : 6 อ้างอิงมาจาก Mischel. 1974 ; 287)

ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องโดยเป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในเยาวชน ทำให้เกิดความสามารถที่จะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ เพื่อผลที่ดีกว่าและมีคุณค่าสูงกว่าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ความเชื่ออำนาจในตน เป็นลักษณะความเชื่อของบุคคลที่รับรู้และมีความเชื่อว่า ผลที่ตนได้รับนั้นเป็นผลเนื่องมาจากการกระทำของตนหรือความสามารถของตน (Rotter. 1966) ซึ่งความเชื่ออำนาจในตนเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยที่บุคคลสามารถรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลจากการกระทำนั้น (อติวัฒน์ พรหมสา 2533 ; อ้างอิงมาจาก Crowne. 1979)

Stickland (1977. 233 - 252) ได้รวบรวมผลการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนและสรุปว่าความเชื่ออำนาจในตนเป็นลักษณะทางจิตใจที่ส่งเสริมให้บุคคลกระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เช่นพวกที่เชื่ออำนาจในตนจะสู้บู้หรือน้อยกว่า และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสู้บู้หรือน้อยกว่า เชื่อมั่นในตนเอง อดทนต่องานหนักและยากได้มากกว่า อดได้รอได้ดีกว่า เข้ากับคนอื่นได้ดีกว่า เมื่อประสบความล้มเหลวจะเชื่อว่าเป็นเพราะตนได้ใช้ความพยายามในการทำงานนั้นน้อยไปและมีแนวโน้มว่าจะใช้ความพยายามเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จ ความเชื่ออำนาจในตนจึงเป็นแรงผลักดันให้บุคคลกระทำในสิ่งที่ตนรับผิดชอบให้สัมฤทธิ์ผลเพราะคนที่เชื่ออำนาจในตนนั้นเชื่อว่าการกระทำของตนจะก่อให้เกิดผลตามความต้องการ

ทัศนคติต่อพฤติกรรมนั้น ๆ หมายถึงการที่บุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่า มีความรู้สึกชอบหรือพอใจ ตลอดจนมีความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ทัศนคติต่อพฤติกรรมเป็นการศึกษา ลักษณะทางจิตใจของบุคคลซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ (งามตา วนินทานนท์ 2535 ; 211 - 216 อ้างอิงจาก McGuire, 1969) คือ

องค์ประกอบทางการรู้คิด (Cognitive Component) คือความรู้เชิงประเมินค่าว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว มีประโยชน์หรือไม่อย่างไร จึงมีลักษณะเป็นความรู้หรือความเชื่อที่บุคคลมีเกี่ยวกับเป้าหมายของทัศนคติ (Attitude Object)

องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective Component) คืออารมณ์ของบุคคลที่มีต่อเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงความชอบไม่ชอบสิ่งหนึ่ง หรือความพอใจไม่พอใจสิ่งหนึ่ง

องค์ประกอบทางความพร้อมกระทำ (Action Tendency Component) เป็นการกำหนดล่วงหน้าที่จะกระทำต่อเป้าหมาย นั่นคือ เมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่า และมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นแล้วสิ่งที่สอดคล้องกันซึ่งติดตามมาคือ ความพร้อมที่จะทำการให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนต่อสิ่งนั้นด้วย

องค์ประกอบทั้ง 3 ของทัศนคติดังกล่าวมีลักษณะสำคัญหลายประการต่าง ๆ กัน แต่ลักษณะที่องค์ประกอบทั้ง 3 มีร่วมกันซึ่งนักจิตวิทยาสังคมนิยมวัดคือทิศทาง (Direction) และปริมาณ (Magnitude) ขององค์ประกอบนั้น ๆ

ทิศทาง (Direction) ทัศนคติมี 2 ทิศทาง หมายถึงการประเมินค่าการรู้จัก การรู้สึก และการพร้อมกระทำ ไปในทางที่เป็นบวกหรือลบ ซึ่งหมายถึงดีหรือเลว เช่น เกี่ยวกับองค์ประกอบทางการรู้จัก สามารถวัดได้ว่าบุคคลมีความรู้ในประเด็นที่ต้องการวัดในทางที่ว่าสิ่งนั้นดีหรือเลวส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบทางการรู้สึกก็สามารถวัดว่าบุคคลมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นไปในทางบวกหรือลบคือ ในทางชอบ พพอใจหรือไม่พอ ส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบทางการพร้อมกระทำ สามารถวัดได้ว่าบุคคลพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งนั้นในทางบวกหรือลบ ซึ่งทางบวกหมายถึงการพร้อมที่จะให้การสนับสนุนหรือช่วยเหลือ ส่วนทางลบหมายถึงความพร้อมที่จะทำลายหรือขัดขวาง

ปริมาณ (Magnitude) หมายถึงความเข้มข้นหรือปริมาณความรุนแรงของทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ไปในทิศทางบวกหรือลบ นั่นคือ บุคคลอาจมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งอย่างรุนแรงมากแต่มีทัศนคติต่ออีกสิ่งหนึ่งเพียงบางเบา ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความสำคัญของสิ่งนั้น หรือขึ้นอยู่กับความพัวพันของบุคคลกับสิ่งนั้น

การวิจัยครั้งนี้จะวัดทัศนคติทั้งสามองค์ประกอบคือความรู้ ความรู้สึกและความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึงความมุ่งมั่นของบุคคลที่ปรารถนาจะทำพฤติกรรมให้สำเร็จ ล่วงไปด้วยติดตามมาตรฐานอันสูงสุดหรือเป็นไปตามที่บุคคลวางไว้ โดยที่บุคคลนั้นได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ เมื่อมีอุปสรรคก็คิดหาทางแก้ไขโดยไม่ย่อท้อ Atkinson (งามตา วณิชทานนท์ 2535 : 351 - 359 อ้างอิงจาก Atkinson, 1966) ได้สรุปลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ว่าเป็นบุคคลที่มักสนใจกิจกรรมที่จะกระทำได้สำเร็จด้วยความชำนาญ ไม่สนใจเรื่องโชคเลาชอบใช้ความสามารถและความพยายามในการทำงานให้ดีกว่าคนอื่น ๆ หรือให้ดีถึงมาตรฐานอันสูงสุด เขา

สนใจที่จะทำงานที่มีความง่ายปานกลาง ถ้าเขาทำงานได้สำเร็จเขาจะขยันทำงานที่ยากกว่าขึ้นไปอีก แต่ถ้าทำงานล้มเหลวเขาจะลดลงมาทำงานที่ง่ายกว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเป็นคนที่อยู่ในโลกของความเป็นจริง แม้ว่าเขาจะไม่สนใจงานที่ยากมากหรือง่ายมาก

จากการศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยในประเทศไทย พบว่ามีผู้นำทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรมไปใช้ในการทำนายพฤติกรรม เช่นงานวิจัยของผ่องพรรณ แววิเศษ (2534) ได้ศึกษาลักษณะทางจิตสังคมเพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นในนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครรวม 250 คน ศึกษาตัวแปรลักษณะทางจิตใจคือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การมุ่งอนาคต สุขภาพจิต และทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาท พบว่าทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาทสามารถทำนายพฤติกรรมทะเลาะวิวาทได้สูงสุด (10 %) พนาลัย อยู่สำราญ (2535) ได้ศึกษาตัวแปรลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมการสอนของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 200 คน โดยแบ่งการยอมรับนวัตกรรมเป็นสองระดับคือ ความตั้งใจที่จะกระทำการสอนด้วยวิธีเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียน และพฤติกรรมยอมรับนวัตกรรมทางการสอนด้วยวิธีเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ผลพบว่าเมื่อนำตัวแปรลักษณะทางจิตใจคือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตนและการรับรู้การสนับสนุนจากสังคม มาเป็นตัวทำนายร่วมกับตัวแปรทัศนคติต่อพฤติกรรมยอมรับนวัตกรรมทางการสอน พบว่าสามารถเพิ่มอำนาจในการทำนายความตั้งใจที่จะกระทำการสอนด้วยวิธีเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนได้สูงขึ้นจาก 22 % เป็น 45 % และยังสามารถเพิ่มอำนาจในการทำนายพฤติกรรมยอมรับนวัตกรรมทางการสอนด้วยวิธีเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางได้สูงจาก 9 % เป็น 26 % นอกจากนี้ยังพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวแปรที่เข้าทำนายความตั้งใจที่จะกระทำการสอนด้วยวิธีเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนได้เป็นอันดับแรก และทำนายได้ 21 % การรับรู้การสนับสนุนจากสังคมเข้าทำนายพฤติกรรมการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนได้เป็นอันดับแรกและทำนายได้ 22 % สนาน คุณประเสริฐ (2535) ศึกษาผลการใช้สารชักจูงในการยอมรับนวัตกรรมทางการศึกษาของครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 200 คน โดยแบ่งครูออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 100 คนจัดเป็นกลุ่มที่ได้รับสารชักจูงและกลุ่มที่ไม่ได้รับสารชักจูงและกลุ่มที่ไม่ได้รับสารชักจูง ผลพบว่า กลุ่มครูที่ได้รับสารชักจูงมีความตั้งใจที่จะใช้นวัตกรรมทางการศึกษามากกว่ากลุ่มอื่น นอกจากนี้จากการศึกษาปริมาณการทำนายความตั้งใจที่จะใช้นวัตกรรมทางการศึกษา โดยใช้ลักษณะทางจิตใจ 5 ด้าน คือทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู ทัศนคติที่ดีต่อการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์การรับรู้การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมใช้นวัตกรรมมาแต่เดิมเป็นตัวทำนาย พบว่าทัศนคติที่ดีต่อการสอนวิชา

คณิตศาสตร์และพฤติกรรมการใช้วัตถุกรรมมาแต่เดิม ทำนายความตั้งใจที่จะใช้วัตถุกรรมทางการศึกษาในกลุ่มครูที่ได้รับสารชั่งงูได้ 37 % และในกลุ่มครูที่ไม่ได้รับสารชั่งงูได้ 20 % อภิรติ จันทน์หอม (2535) ได้ค้นหาตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาจำนวน 432 คน ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าตัวแปรที่สำคัญทางพฤติกรรมศาสตร์ทางด้านปัจจัยทางครอบครัว 2 ตัวแปรได้แก่ จำนวนบุคคลใกล้ชิดในบ้านที่เล่นการพนัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ปัจจัยทางโรงเรียนคือ จำนวนบุคคลใกล้ชิดในโรงเรียนที่เล่นการพนัน รวมทั้งปัจจัยด้านลักษณะของบุคคล 3 ตัวแปรคือ ทักษะคิดต่อการพนัน การใช้เวลาว่าง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยทั้ง 3 ด้านนี้ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการณ์การพนันได้ 54 % สุริยะ พันธุ์ดี (2536) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 540 คน จากโรงเรียนที่เน้นพุทธศาสนาและโรงเรียนที่เน้นพุทธศาสนาอยู่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าตัวแปร ทักษะคิดต่อการพฤติกรรมก้าวร้าว ลักษณะมุ่งอนาคตและความควบคุมตน และการรับรู้คุณค่าของศาสนาร่วมกันทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนได้ 40 % โดยมีทักษะคิดต่อการพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นตัวทำนายที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แสงทวีคุณ (2538) ได้ศึกษาผลของการเสริมสร้างลักษณะทางจิตใจโดยการเปลี่ยนทัศนคติและฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนเพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษาเพศชายที่เข้าเรียนใหม่จำนวน 105 คน ซึ่งการศึกษาพฤติกรรมทะเลาะวิวาทนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาในลักษณะของความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนทัศนคติและการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนมีผลทำให้นักเรียนอาชีวศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาทและมีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงขึ้น นอกจากนี้จากการศึกษาปริมาณการทำนายความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และการเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยใช้ตัวทำนาย 6 ตัวคือ ทักษะคิดที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท ลักษณะมุ่งอนาคตและความควบคุมตน สถิติปัญญา สุขภาพจิต เหตุผลเชิงจริยธรรม และความเชื่ออำนาจในตน พบว่าตัวทำนายทั้ง 6 ตัวนี้ร่วมกันทำนายความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมทะเลาะวิวาท (84 %) การเลือกคบเพื่อนอย่างเหมาะสม (54 %) ได้อย่างสูงสุดในกลุ่มที่ได้รับการเปลี่ยนทัศนคติอย่างเดียว และ วิสุทธิ อริยภิญโญ (2539) ได้ศึกษาพฤติกรรมกำขู่อย่างปลอดภัยของผู้รับชั่งงูยนต์ส่วนบุคคลในกรุงเทพมหานคร พบว่าทัศนคติต่อพฤติกรรมกำขู่อย่างปลอดภัยเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุดร่วมกับตัวแปรอื่นคือ อายุ บุคลิกภาพชนิดเอ ระยะเวลาที่ได้ชั่งงูมา ระดับการศึกษาและสภาพของถนน ทำนายพฤติกรรมกำขู่อย่างปลอดภัยได้ 49 %

ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม

สภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการอธิบายพฤติกรรมการณ์มีวินัย ทั้งนี้ เพราะนักจิตวิทยามีความเชื่อว่ามนุษย์เรานั้นเป็นสัตว์สังคม ดังนั้นมนุษย์จึงต้องมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกัน และกันในสังคม ซึ่งผลจากการมีปฏิสัมพันธ์นี้เองทำให้มนุษย์เราพยายามปรับตัวเพื่อที่จะสามารถอยู่ ในสังคมได้อย่างมีความสุข สภาพแวดล้อมที่มนุษย์เราจะต้องมีปฏิสัมพันธ์อยู่ด้วยตลอดเวลา นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 สภาพการณ์ที่สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน คือ

1. สภาพการณ์ในครอบครัว ครอบครัวจัดได้ว่าเป็นสภาพแวดล้อมแรกของเด็กและเป็น สภาพแวดล้อมที่จัดได้ว่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อพฤติกรรมของเด็ก เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญ ที่สุดในการฝึกอบรมสั่งสอนและสร้างบุคลิกภาพให้แก่เด็ก เช่นเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีความรักและ ความอบอุ่นจะเป็นเด็กที่มีความมั่นคงในอารมณ์สูง และสามารถปรับตัวได้ดีในสังคมทั่วไปในขณะที่ เดียวกันเด็กที่มาจากครอบครัวแตกแยกมักจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่มีความมั่นคงในอารมณ์ตลอด จนไม่สามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่เปิดโอกาส ให้ซึกตามก็จะมีอาการกล้าที่จะแสดงออก ในขณะที่เด็กซึ่งมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ดูว่าทุกครั้งก็ตามก็ จะคอยหนีและไม่กล้าแสดงออก จึงเห็นได้ว่าสภาพการณ์ในครอบครัวมีอิทธิพลอย่างมากต่อการ แสดงพฤติกรรมของเด็ก (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2536) ซึ่งสภาพการณ์ในครอบครัวที่เกี่ยวข้อง กับการแสดงพฤติกรรมของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการณ์มีวินัย ในโครงการวิจัยนี้จะศึกษา ตัวแปรสภาพการณ์ในครอบครัวได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้าน พฤติกรรมการณ์มีวินัย

การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการณ์มีวินัย หมายถึง พฤติกรรมของบิดามารดาหรือผู้ปกครองในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและกิจวัตรประจำวันให้ สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม และช่วยเสริมสร้างความมีวินัยแก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ โดยการทำตน เป็นแบบอย่างที่ดี ชมเชยหรือให้กำลังใจเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม (สุชา จันทน์เอม. 2511 : 52) และฝึกให้เด็กพิจารณาแก้ปัญหาและสร้างข้อตกลงเพื่อปฏิบัติตาม (Walsh, 1980 : 43) ทั้งนี้ ต้องเน้นในเรื่องของการใช้เหตุผล การช่วยเหลือและการเสียสละเพื่อส่วนรวม การควบคุมตนเอง การไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และการร่วมมือกับผู้อื่น

การส่งเสริมให้เด็กเกิดวินัยดังกล่าวข้างต้นนั้น กฤษณี ภูพัฒน์ (2538 : 10) ได้เสนอแนะ แนวทางในการปฏิบัติของบิดามารดา ดังนี้

1. ความแน่นอนสม่ำเสมอ ควรกำหนดกิจวัตรประจำวันที่น่านอน เด็กจะรู้สึกสบายใจถ้าเรารู้กำหนดการที่น่านอนของตนเองล่วงหน้า การตั้งกฎเกณฑ์ต้องคำนึงว่ามีความสำคัญและเด็กสามารถที่จะทำตามได้ เด็กต้องการรู้อย่างชัดเจนว่าผู้ใหญ่ต้องการอะไรจากตน ทั้งนี้เพื่อเด็กจะสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลง ต้องอธิบายเหตุผลว่าเป็นเพราะอะไร

2. ชมเชยให้กำลังใจ เด็ก ๆ ต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากบิดามารดา ซึ่งควรบอกให้เด็กรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจนและชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดี

3. ทำเป็นตัวอย่าง เด็กจะเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นบิดามารดาจึงควรทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็น เพื่อให้เด็กเป็นไปตามความคาดหวัง

4. ใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ก่อนที่จะใช้นัยกับเด็ก ต้องพิจารณาว่า เด็กกำลังเหนื่อย ป่วย หิว กำลังไม่สบายใจ เด็กอาจจะเลิกเกินไปกว่าที่จะเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่

5. การลงโทษอาจทำได้ หากการพูดชี้แจงหรือกระทำโดยวิธีต่าง ๆ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ อาจจำเป็นต้องมีการลงโทษ แต่ไม่ควรรุนแรงนัก เช่นการไม่ยอมรับในสิ่งที่เด็กกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดการปฏิบัติบางอย่าง หรือสิทธิบางประการ การจำกัดบริเวณหรือการไม่พูดด้วยระยะเวลาหนึ่ง

จากวิธีการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจสรุปได้ว่า การส่งเสริมให้เด็กมีวินัย ควรเกิดจากความรัก ความอบอุ่น การให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น การให้เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา การอธิบายด้วยเหตุผลและการรับฟังความคิดเห็นของเด็กรวมทั้งการเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับเด็กที่จะเลียนแบบ

2. สภาพการณ์ในโรงเรียน โรงเรียนจัดได้ว่าเป็นบ้านแห่งที่ 2 ของเด็ก เพราะใน 1 สัปดาห์เด็กต้องใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนถึง 5 วัน และแต่ละวันต้องอยู่ที่โรงเรียนประมาณ 7 - 8 ชั่วโมง โดยมีครู - อาจารย์เป็นผู้คอยให้การดูแลเอาใจใส่ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมีหน้าที่หลักที่สำคัญคือการสร้างพลเมืองที่ดีของชาติ คอยอบรมสั่งสอน และพัฒนาพฤติกรรมที่ดีที่เหมาะสมให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ โรงเรียนจึงเปรียบเสมือนสภาพสังคมที่ย่อส่วนลงมาเพื่อให้เด็กได้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับครูและเพื่อน ๆ ได้ อันจะนำไปสู่การปรับตัวเข้ากับสังคมในอนาคตนั่นเอง

ในการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมของเด็กโดยเฉพาะพฤติกรรมการมีวินัยนั้น โรงเรียนมีบทบาทในการพัฒนาเป็นอย่างมาก ดังเช่น การที่ครูเป็นแบบอย่างในการแสดงพฤติกรรม

การมีวินัยเพื่อให้เด็กกระทำตาม และเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมการมีวินัยแล้ว ครูและเพื่อนก็ให้การสนับสนุนต่อการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยนั้น ๆ เพื่อเด็กจะแยกแยะได้ว่าควรแสดงพฤติกรรมอย่างไรและจะได้แสดงพฤติกรรมการมีวินัยอีกในเวลาต่อ ๆ มา ในโครงการวิจัยนี้ได้ศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีวินัยจากสภาพการณ์ในโรงเรียน 3 ตัวแปร คือการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัย การให้การสนับสนุนจากโรงเรียน และการรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน

2.1 การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัย หมายถึง พฤติกรรมของครูในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนให้สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม และช่วยเสริมความมีวินัยแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ชมเชยหรือให้กำลังใจเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม (สุชา จันทน์เอม 2511 : 52) และฝึกให้นักเรียนพิจารณาแก้ปัญหาและสร้างข้อตกลงเพื่อปฏิบัติตาม (Walsh, 1980 : 43) ทั้งนี้ต้องเน้นในเรื่องของการใช้เหตุผล การช่วยเหลือและการเสียสละเพื่อส่วนรวม การควบคุมตนเอง การไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และการร่วมมือกับผู้อื่น

การส่งเสริมให้นักเรียนเกิดวินัยดังกล่าวข้างต้นนั้น กฤษณี ภูพัฒน์ (2538 : 10) ได้เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติของครู ดังนี้

1. ความแน่นอนสม่ำเสมอ ครูควรมีตารางสอนและตารางกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนที่ชัดเจนแน่นอน นักเรียนจะรู้สึกสบายใจถ้าเรารู้กำหนดการที่แน่นอนของตนเองล่วงหน้า การตั้งกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติต้องคำนึงว่ามีความสำคัญ และนักเรียนสามารถที่จะทำตามได้ นักเรียนต้องการรู้อย่างชัดเจนว่าครูและโรงเรียนต้องการอะไรจากตน ทั้งนี้เพื่อนักเรียนจะสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลงครูต้องอธิบายเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด

2. ชมเชยให้กำลังใจ นักเรียนต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจนและชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี

3. ทำเป็นตัวอย่าง นักเรียนจะเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นครูจึงควรทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนเห็น เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมตามที่ครูคาดหวัง

4. ใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้นัยกับนักเรียน ครูต้องพิจารณาว่า นักเรียนกำลังเหนื่อย ป่วย หิว กำลังไม่สบายใจหรือไม่ ครูต้องพยายามเข้าใจและให้โอกาสนักเรียนได้ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ

5. การลงโทษ อาจทำได้หากครูพูดชี้แจงหรือกระทำโดยวิธีต่าง ๆ แล้วแต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของนักเรียนได้ อาจจำเป็นต้องมีการลงโทษแต่ไม่ควรรุนแรงเกินเหตุ เช่น ครูอาจแสดงการไม่ยอมรับในสิ่งที่นักเรียนกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดปฏิบัติบางอย่างหรือสิทธิบางประการ การจำกัดบริเวณหรือการไม่มีปฏิสัมพันธ์ด้วยในช่วงเวลาที่เหมาะสม

จากวิธีการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจสรุปได้ว่า การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูในด้านพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน ควรเกิดจากความรัก ความอบอุ่นที่มีให้แก่ นักเรียน การให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหา การอธิบายด้วยเหตุผล และการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน รวมทั้งการเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเลียนแบบในด้านพฤติกรรมการมีวินัยที่พึงปรารถนาได้

2.2 การให้การสนับสนุนจากโรงเรียน หมายถึงการแสดงออกของครูและเพื่อนนักเรียนด้วยการให้สิ่งที่พึงพอใจแก่นักเรียนภายหลังจากที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมการมีวินัย ซึ่งสิ่งที่พึงพอใจตามที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยได้ปรับมาจากประเภทของตัวเสริมแรงของ Rimm และ Masters (1979) ที่เสนอไว้ว่าสิ่งที่มีศักยภาพเป็นตัวเสริมแรงได้นั้น แบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

1. ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ (Material Reinforcers) เป็นตัวเสริมแรงที่ประกอบด้วยอาหาร ของที่เสปได้และสิ่งของต่าง ๆ เช่น ขนม บุหรี่ เหล้า ของเล่น น้ำหอม ฯลฯ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าตัวเสริมแรงประเภทนี้ มีประสิทธิภาพในการเพิ่มพฤติกรรมของนักเรียนมากที่สุด

2. ตัวเสริมแรงทางสังคม (Social Reinforcers) สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะด้วยกัน คือ เป็นคำพูด ได้แก่ คำชมเชย ยกย่อง การใช้น้ำเสียงแสดงการยอมรับ เห็นด้วย ฯลฯ และเป็นการแสดงท่าทาง ได้แก่ การยิ้ม การพยักหน้ารับ การโอบกอด การแตะตัว ฯลฯ ตัวเสริมแรงทางสังคมนี้มีอยู่ในสภาพแวดล้อมใกล้ตัว และมีอยู่ในธรรมชาติอยู่แล้ว ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ตลอดเวลา และค่อนข้างจะมีประสิทธิภาพในการปรับพฤติกรรมของนักเรียน

3. ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร (Token Reinforcers) เบี้ยอรรถกรจะเป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณค่าได้ก็ต่อเมื่อสามารถนำไปแลกเป็นตัวเสริมแรงอื่น ๆ ได้ ซึ่งตัวเสริมแรงที่นำไปแลกนั้นเรียกว่า ตัวเสริมแรงสนับสนุน (Back-up Reinforcers) เบี้ยอรรถกรนั้นมักจะอยู่ในรูปของ เงิน เบี้ย ตั๋ว ดาวย แสตมป์ รูปของ ของเล่น เป็นต้น ปัจจุบันจะเห็นว่า เบี้ยอรรถกรเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการปรับพฤติกรรมของนักเรียน

4. ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม (Activity Reinforcers) เป็นตัวเสริมแรงที่นำเอากิจกรรมที่นักเรียนชอบมาใช้เป็นตัวเสริมแรงให้นักเรียนทำพฤติกรรมเป้าหมาย ซึ่งกิจกรรมที่ใช้เป็นตัวเสริมแรง อาจเป็น การดูโทรทัศน์ การฟังเพลง การระบายสี การเล่นเกม หรือ อาจเป็นการให้สิทธิพิเศษบางอย่างแก่นักเรียนก็ได้

5. ตัวเสริมแรงภายใน (Covert Reinforcers) ตัวเสริมแรงภายในนี้ครอบคลุมถึง ความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ความพึงพอใจ ความสุข หรือความภาคภูมิใจ เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าวนี้ผู้วิจัยให้ความสนใจและนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นพื้นฐานและปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่ครูและเพื่อนนักเรียนให้การสนับสนุนหลังจากที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมการมีวินัย ดังเช่น อุมพรพรรณ ชูชนิกุล (2531) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางบวกของครูต่อนักเรียนกับพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียน ด้วยการให้การเสริมแรงทางบวก (การให้ข้อมูลป้อนกลับ) แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 9 คน ผลการทดลองพบว่า เมื่อครูให้การสนับสนุนด้วยการแสดงพฤติกรรมทางบวก (ให้การชมเชย ให้ข้อมูลป้อนกลับ) ต่อนักเรียนในขณะที่ยกข้อบกพร่องขึ้น นักเรียนกลุ่มตัวอย่างก็แสดงพฤติกรรมตั้งใจเรียนเพิ่มมากขึ้นด้วย นอกจากนี้การเพิ่มพฤติกรรมการทำงานและความมีระเบียบวินัยในห้องเรียน Ayllon and Roberts (1974) ได้ทำการทดลองโดยการให้คะแนนแก่นักเรียนเกรด 5 จำนวน 5 คน ที่มีพฤติกรรมก่อความไม่เรียบร้อยได้แก่ การลุกจากที่นั่ง คุยเสียงดัง รบกวนผู้อื่นบ่อยลง และมีพฤติกรรมการทำงานในชั้นเรียนติดต่อกันเป็นเวลา 15 นาที นักเรียนสามารถนำคะแนนที่ได้ไปแลกเปลี่ยนสิ่งของต่าง ๆ ได้ ผลพบว่านักเรียนสามารถทำงานในชั้นเรียนได้สูงขึ้นถึงร้อยละ 70 ในขณะที่เดียวกันพฤติกรรมก่อความไม่เรียบร้อยลดลงจากร้อยละ 40 เหลือเพียงร้อยละ 5 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Broden and others (1970) ที่ให้การสนับสนุนโดยให้การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถการเพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในชั้นเรียนของเด็กพิเศษระดับ 7 - 8 จำนวน 13 คน ที่มีพฤติกรรมไม่เชื่อฟังครู ไม่สนใจเรียน ขว้างปาอุปกรณ์การเรียน ต่อยตีกันในห้องเรียน และไม่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ผลการทดลองพบว่า การเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถการสามารถเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ พรชูลี อาชาวำรุง และสงบ ลักษณะ (2522) ได้ทำการวิจัยลดพฤติกรรมก่อความไม่เรียบร้อยในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนมีระเบียบวินัยมากขึ้น ด้วยการใช้องค์ประกอบที่นักเรียนชอบมาเป็นตัวเสริมแรง โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 45 คน กิจกรรมที่นักเรียนชอบนั้นจะจัดให้นักเรียนในเวลาพักของชั่วโมงศิลปะหัตถศึกษา เช่น เล่นฟุตบอล ตีปิงปอง ฟักผอนตามสบาย เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึง

ประสงค์ มีระเบียบวินัยในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น ดวงแข ณ สงขลา (2534) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลการใช้แรงเสริมทางสังคมและการใช้สัญญาเงื่อนไขที่มีต่อระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 9 จำนวน 16 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงทางสังคมและการใช้สัญญาเงื่อนไขจะมีระเบียบวินัยในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น

จากงานวิจัยข้างต้นที่ได้นำเสนอมานั้นแสดงให้เห็นว่า การที่ครูและเพื่อนนักเรียนสนับสนุนให้นักเรียนมีพฤติกรรมกรรมการมีวินัยด้วยการใช้ตัวเสริมแรงตามแนวคิดดังกล่าวสามารถทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมกรรมการมีวินัยเพิ่มมากขึ้นได้ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงใช้การให้การสนับสนุนจากครูและเพื่อนนักเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการศึกษาด้วย

2.3 การรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดก็ตามสาเหตุประการหนึ่งน่าจะมาจากการที่บุคคลนั้นได้รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น ๆ หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพราะการรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลตีความต่อสิ่งที่ได้ยิน ได้เห็นสิ่งที่ได้รับรู้จากประสาทสัมผัส เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่าสิ่งนั้นคืออะไร ดังนั้นการรับรู้จึงมีความสำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพฤติกรรมกรรมการมีวินัยก็เช่นกัน บุคคลจะมีพฤติกรรมกรรมการมีวินัยหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับรู้เกี่ยวกับการมีวินัยหรือได้เคยฝึกรอบมเกี่ยวกับการมีวินัยมากน้อยเพียงใด ซึ่งบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียนที่นอกเหนือจากการให้ความรู้ทางวิชาการก็คือ การอบรมให้นักเรียนได้รู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ระเบียบวินัยของการดำเนินชีวิตในสังคม พัฒนาบุคลิกภาพของสมาชิกทั้งการอบรมให้สมาชิกของสังคมด้วยการปลูกฝังลักษณะนิสัยเฉพาะตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคมนั้น ๆ รวมทั้งการอบรมให้สมาชิกของสังคมมีความคิด ทักษะคติ ค่านิยม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ด้วย โรงเรียนจึงเปรียบเสมือนเป็นสังคมจำลอง ที่มีลักษณะใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับสภาพสังคมที่เป็นจริง เพราะโรงเรียนประกอบด้วยกลุ่มบุคคลหลายกลุ่ม เช่น ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่รวมทั้งนักเรียน ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะต้องมีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับค่านิยมต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกให้นักเรียนได้รู้และปฏิบัติตนเพื่อจะได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมของโรงเรียนนั้น โดยที่การฝึกนั้นมีทั้งการฝึกรอบมทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้บางครั้งอาจทำให้นักเรียนเกิดการรับรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียนแตกต่างกันไป ซึ่งอาจทำให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียนแตกต่างกันไปได้เช่นกัน ดังนั้นในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัยจึงควรจะต้องศึกษาตัวแปรการรับรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียนด้วย

ลักษณะชีวสังคมกับพฤติกรรมการณ์วินัย

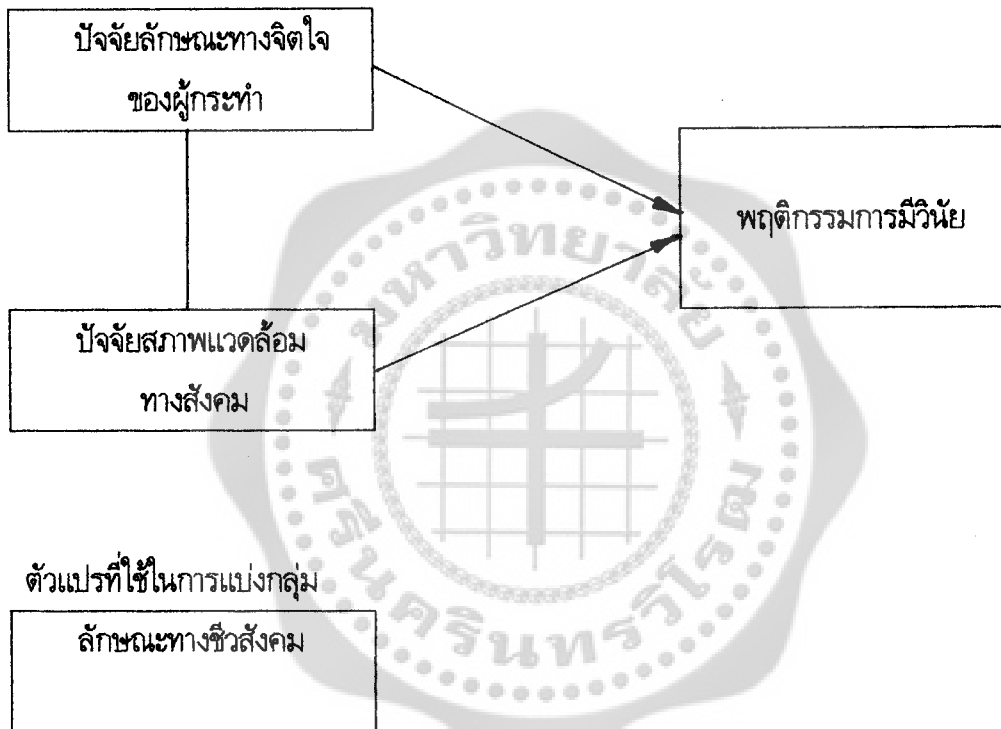
จากการศึกษาเรื่องวินัยของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ กรุณา กิจขยัน (2517) ได้ศึกษาความมีวินัยแห่งตนของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนหญิงมีวินัยแห่งตนสูงกว่านักเรียนชาย นอกจากนี้ ภัทรา นิคมานนท์ (2517) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการถือศีลทำกับวินัยในตนเองของนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาชั้นปีที่ 1 และ ปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มนักศึกษาชายวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการถือศีลในแต่ละข้อและศีลรวม 5 ข้อ แต่ในกลุ่มนักศึกษาหญิงพบว่าวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการถือศีลทำในข้อ 2 (เว้นจากการลักทรัพย์) ข้อ 3 (เว้นจากการประพฤติดินในกาม) ข้อ 4 (เว้นจากการกล่าวเท็จ) ข้อ 5 (เว้นจากการเสพของมึนเมา) และศีลรวม 5 ข้อ

จากเอกสารอ้างอิงที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดและสมมติฐานของการวิจัยได้ดังนี้

กรอบแนวคิด

งานวิจัยใช้แนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactional Model) ในการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรม

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. นักเรียนหญิงในแต่ละระดับชั้นเรียนมีพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่านักเรียนชาย

นิยามปฏิบัติการ

พฤติกรรมการมีวินัย หมายถึงปริมาณการกระทำพฤติกรรมตามกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมของโรงเรียน เพื่อให้สังคมของโรงเรียนนั้นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข วัดโดยการให้ผู้ตอบระบุว่าเคยหรือไม่เคยทำพฤติกรรมตามประโยคข้อความ 10 ประโยคที่แสดงถึงการมี ไม่มีพฤติกรรม 5 ด้านคือ

1. การทำกิจกรรมร่วมกัน หมายถึงการที่บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเพื่อทำงานตามที่ตั้งใจ หรือทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
2. การยอมรับและการปฏิบัติตามข้อคิดเห็นอย่างมีเหตุผล หมายถึงการที่บุคคลรับฟังอย่างตั้งใจ คิดและแสดงออกอย่างมีเหตุผล
3. การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึงการที่บุคคลให้ความช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมของเพื่อนและของครู
4. การเสียสละเพื่อส่วนรวม หมายถึงการที่บุคคลสมัครใจปฏิบัติงานหรือกิจกรรมของสังคม โดยที่งานหรือกิจกรรมเหล่านั้นมิได้เป็นบทบาทและหน้าที่ของตนเองโดยตรง
5. การไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น หมายถึงการที่บุคคลแสดงอาการเคารพ ไม่ก้าวร้าวผู้อื่นทั้งด้านกาย วาจา และความคิด

โดยใช้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่า เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการมีวินัยสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า และใช้คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มระหว่างผู้ที่มีพฤติกรรมการมีวินัยสูงและต่ำ

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึงการที่นักเรียนใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมการมีวินัยอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้ จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของนักเรียน การแบ่งระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ใช้ตามแนวคิดของ Kohlberg (1969) เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัดได้โดยให้นักเรียนเลือกเหตุผลที่ใช้เพื่อการตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมการมีวินัยในเหตุการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม จำนวน 5 ข้อ ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่า เป็นผู้ที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น หมายถึงความสามารถในการคาดการณ์ไกล การเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคต และอดได้รอได้ของนักเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์มีวินัย วัดได้โดยให้นักเรียนระบุว่าจริงมากน้อยเพียงไรตามประโยคข้อความที่ให้ 10 ประโยค ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่าเป็นผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่นสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึงการที่นักเรียนรับรู้และยอมรับว่า ผลที่ตนได้รับทั้งดีและไม่ดีจากการแสดงพฤติกรรมการณ์มีวินัยนั้น เกิดจากการกระทำของตนเองหรือด้วยความสามารถของตนเอง วัดได้โดยให้ผู้ตอบระบุว่าจริงมากน้อยเพียงไรตามประโยคข้อความที่ให้ 15 ประโยค ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

แรงจูงใจไม่ล้มเหลว หมายถึงความมุ่งมั่นของนักเรียนที่จะทำพฤติกรรมการณ์มีวินัยให้สำเร็จ ล่วงไปด้วยดีตามมาตรฐานอันสูงสุด หรือเป็นไปตามที่นักเรียนวางไว้ โดยนักเรียนได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ เมื่อมีอุปสรรคก็คิดหาทางแก้ไขโดยไม่ย่อท้อ วัดได้โดยให้นักเรียนระบุว่ามีความมุ่งมั่นในการทำพฤติกรรมการณ์มีวินัยมากน้อยเพียงไร โดยมีประโยคคำถามที่ให้ตอบจำนวน 9 ข้อ ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่าผู้ที่มีแรงจูงใจไม่ล้มเหลวสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

ทัศนคติต่อพฤติกรรมการณ์มีวินัย หมายถึงการที่นักเรียนมีความรู้เชิงประเมินค่า มีความรู้สึกชอบหรือพอใจ ตลอดจนมีความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมการณ์มีวินัย วัดได้โดยให้ผู้ตอบระบุว่าเห็นด้วยกับประโยคข้อความที่ให้ตอบจำนวน 15 ข้อ มากน้อยเพียงไร ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่าผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการณ์มีวินัยมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

สติปัญญา หมายถึงความสามารถของนักเรียนในการสังเกตและแก้ปัญหา ซึ่งวัดได้โดยใช้ Raven's Standard Progressive Matrices จำนวน 60 ข้อ ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่าผู้ที่มีสติปัญญาดีกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

การร่วมรู้สึก หมายถึงความสามารถในการตอบสนองเชิงอารมณ์ของนักเรียนต่อประสบการณ์ทางอารมณ์ของบุคคลอื่น การตอบสนองนี้อาจหมายถึง การตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่น การแบ่งปันความรู้สึก เช่น การแสดงความพอใจหรือไม่พอใจ (Mehrabian and Epstein, 1972 ; Bryant, 1982) ในการวิจัยนี้วัดการร่วมรู้สึกในประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการมีวินัย 5 ด้าน และวัดการร่วมรู้สึกในสถานการณ์ทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน โดยใช้คำถามจำนวน 20 ข้อ ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่าเป็นผู้มีความสามารถในการร่วมรู้สึกสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

สุขภาพจิตดี หมายถึงการไม่รู้สึกวิตกกังวลจนเกินเหตุ ไม่โกรธง่าย มีสมาธิดี และมีความกล้าในสิ่งที่สมควร วัดได้โดยให้นักเรียนประเมินตนเองตามลักษณะที่กล่าวไว้ 20 ข้อ ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่าเป็นผู้มีสุขภาพจิตดีมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมการมีวินัย หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองทำตนเป็นแบบอย่างและอบรมสั่งสอนเด็กให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กิจวัตรประจำวัน และค่านิยมในสังคม เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยแก่เด็กอย่างสม่ำเสมอโดยการแสดงพฤติกรรมต่อไปนี้เป็นคือ ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ชมเชยหรือให้กำลังใจ ให้พิจารณาแก้ปัญหา และสร้างข้อตกลงเพื่อปฏิบัติร่วมกัน ทั้งนี้ต้องเน้นในเรื่องการใช้เหตุผล การช่วยเหลือและการเสียสละเพื่อส่วนรวม การควบคุมตนเอง การไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและการร่วมมือกับผู้อื่น ในการวิจัยนี้วัดการรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมการมีวินัย โดยให้นักเรียนประเมินว่าบิดามารดาทำการทำพฤติกรรมตามคำถามที่ถาม 10 ข้อ มากน้อยเพียงไร ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่าผู้ที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาที่มีการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างด้านพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่าผู้ที่ได้รวมต่ำกว่า

การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัย หมายถึงการที่ครูทำตนเป็นแบบอย่างและอบรมสั่งสอนนักเรียนให้ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบข้อบังคับ และค่านิยมของโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความมีวินัยแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอโดยการแสดงพฤติกรรมและเน้นในเรื่องเดียวกับการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา มีวิธีการวัดและแปลความหมายคะแนนการวัดเช่นเดียวกับการแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา

ด้านพฤติกรรมการมีวินัย

การให้การสนับสนุนจากโรงเรียน หมายถึงการที่นักเรียนรับรู้ว่ามีตนเองแสดงพฤติกรรมการมีวินัยแล้วได้รับการแสดงออกจากครูและเพื่อนนักเรียนด้วยการให้สิ่งที่พึงพอใจ ซึ่งการแสดงออกจะแบ่งเป็น 4 ลักษณะดังนี้

1. การแสดงออกด้วยสิ่งของ อาหาร และขนม หมายถึงการที่ครูและเพื่อนนักเรียนให้สิ่งของ เช่น สิ่งของเครื่องใช้ ของเล่น ฯลฯ ตลอดจนอาหาร ขนม เครื่องดื่มและสิ่งที่เสพได้ภายหลังจากที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมการมีวินัย
2. การแสดงออกด้วยวาจาและท่าทาง หมายถึงการที่ครูและเพื่อนนักเรียนกล่าวคำพูดหรือแสดงท่าทางการยอมรับในสิ่งที่นักเรียนกระทำ เช่น พุดชมเชย พุดแสดงการยอมรับและยินดีในการกระทำของนักเรียน หรือแสดงท่าทาง เช่น พยักหน้ายอมรับ สัมผัส ตะขั่ว โอบกอด ฯลฯ ภายหลังจากที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมการมีวินัย
3. การแสดงออกด้วยเบี้ยอรรถกร หมายถึงการที่ครูและเพื่อนนักเรียนให้สิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งอื่น ๆ ได้ เช่น เงิน คะแนน ดาว คุปอง ฯลฯ ภายหลังจากที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมการมีวินัย
4. การแสดงออกด้วยสิทธิพิเศษ หมายถึงการที่ครูและเพื่อนนักเรียนให้นักเรียนได้มีสิทธิพิเศษในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามเงื่อนไขและเวลาที่กำหนด เช่น การให้ออกไปเล่น การได้ไปเที่ยวทัศนศึกษา การได้ดูโทรทัศน์ การขอยืมอุปกรณ์กีฬา การได้เล่นเกมคอมพิวเตอร์ การได้เวลาพิเศษ ฯลฯ ภายหลังจากที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมการมีวินัย

ในการวิจัยนี้วัดการรับรู้การให้การสนับสนุนจากโรงเรียน โดยการให้นักเรียนประเมินตนเองว่าได้รับการสนับสนุนจากครู จำนวน 5 ข้อ และจากเพื่อนนักเรียน จำนวน 5 ข้อ ด้วยการแสดงออกในแต่ละลักษณะภายหลังจากที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมการมีวินัยมากน้อยเพียงไร คิดคะแนนโดยแยกคะแนนรวมการได้รับการสนับสนุนจากครู กับคะแนนรวมการได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนนักเรียนในแต่ละลักษณะของการแสดงออก ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่าเป็นผู้ที่รับรู้ว่าได้รับการสนับสนุนมากกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

การรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน หมายถึงการที่นักเรียนรับรู้ว่ามีกฎเกณฑ์และค่านิยมอะไรบ้างที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์วินัย วัดได้โดยให้นักเรียนตอบว่าทราบหรือไม่ทราบเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของโรงเรียนจำนวน 10 ข้อ และค่านิยมของโรงเรียนจำนวน 10 ข้อ การคิดคะแนนแยกคะแนนรวมการรับรู้กฎเกณฑ์ของโรงเรียน กับคะแนนรวมการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงหมายความว่าเป็นผู้ที่มีการรับรู้กฎเกณฑ์หรือค่านิยมของโรงเรียนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำกว่า

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวินัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactional Model) ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ปัจจัยที่ศึกษาแบ่งเป็น 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร สังกัด สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2538 จำนวน 243,043 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2538 จำนวน 63,411 คน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 300 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มเขตการปกครองจำนวน 8 เขต จาก 36 เขต

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาในแต่ละเขต

ระดับละ 1 - 2 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 สุ่มห้องเรียนในแต่ละโรงเรียนของแต่ละระดับจำนวนโรงเรียนละ 2 ห้องเรียน (ดูรายชื่อเขตการปกครอง ชื่อโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ในภาคผนวก)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบ ได้แก่ ชื่อโรงเรียน ชั้น เพศ ระดับการศึกษาของบิดา มารดา มีลักษณะเป็นแบบให้เติมคำ และเลือกคำตอบ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล

โรงเรียน.....ชั้น.....เพศ.....

การศึกษาของบิดา

การศึกษาของมารดา

.....ไม่จบประถมศึกษาปีที่ 4

.....ไม่จบประถมศึกษาปีที่ 4

.....จบประถมศึกษาปีที่ 4

.....จบประถมศึกษาปีที่ 4

.....จบประถมศึกษาปีที่ 7

.....จบประถมศึกษาปีที่ 7

.....จบมัธยมศึกษาตอนต้น

.....จบมัธยมศึกษาตอนต้น

.....จบมัธยมศึกษาตอนปลาย

.....จบมัธยมศึกษาตอนปลาย

.....จบระดับประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา

.....จบระดับประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา

.....จบปริญญาตรี

.....จบปริญญาตรี

.....จบสูงกว่าปริญญาตรี

.....จบสูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นแบบสอบถามชุดย่อย ๆ 13 ชุด
ดังมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามชุดที่ 1 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นการถามนักเรียนถึง
ความมุ่งมั่นในการทำพฤติกรรมการมีวินัยให้สำเร็จลุ่ว่งไปด้วยดีตามมาตรฐานอันสูงสุด หรือเป็นไป
ตามที่นักเรียนวางไว้ ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตั้งแต่ ตั้งใจ
ทำมาก จนถึง น้อยกว่าที่ตั้งใจทำมาก จำนวน 9 ข้อ ผู้วิจัยปรับปรุงข้อความของข้อคำถามจากแบบ
สอบถามของดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532) เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการมีวินัย แบบสอบถามชุด
นี้มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ระหว่าง 2.14 - 5.71 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.56

ตัวอย่างแบบสอบถาม

0. โดยปกติฉันจะทำงานที่ได้รับมอบหมาย :

..... มากกว่าที่ตั้งใจเอาไว้มาก

..... มากกว่าที่ตั้งใจเอาไว้

..... เท่ากับที่ฉันได้ตั้งใจไว้

..... น้อยกว่าที่ฉันตั้งใจเอาไว้

..... น้อยกว่าที่ฉันตั้งใจเอาไว้มาก

00. เมื่อฉันพยายามตั้งใจฟังเพื่อนในกลุ่มพูด :

..... ฉันไม่เคยทำสำเร็จเลย

..... ฉันไม่ใคร่จะทำสำเร็จ

..... ฉันทำสำเร็จเป็นบางครั้ง

..... ฉันมักจะทำสำเร็จ

..... ฉันทำสำเร็จเสมอ

แบบสอบถามชุดที่ 2 แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัยเป็นการถามความรู้เชิงประเมินค่า ความรู้สึก และความพร้อมกระทำเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่งจนถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 15 ข้อ แบบสอบถามชุดนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยใช้หลักทฤษฎีการวัดทัศนคติแบบ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่า องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านความพร้อมกระทำ เนื้อหาของข้อคำถามเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีวินัย โดยในแต่ละพฤติกรรมจะมีข้อคำถามวัดครบทั้ง 3 องค์ประกอบ แบบสอบถามชุดนี้มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ระหว่าง 2.74 - 7.68 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72

ตัวอย่างแบบสอบถาม

0. การทำกิจกรรมร่วมกันทำให้ฉันรู้จักเพื่อนมากขึ้น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

00. ฉันรู้สึกเบื่อหน่ายที่ต้องรีบทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันเวลา

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

000. ฉันพร้อมที่จะแก้ไขงานตามที่ประชุมกลุ่มให้คำแนะนำ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แบบสอบถามชุดที่ 3 แบบสอบถามการให้การสนับสนุนจากโรงเรียน เป็นการถามการรับรู้ของนักเรียนว่าได้รับการสนับสนุนจากครูและเพื่อนนักเรียนภายหลังจากการทำพฤติกรรมการมีวินัยมากน้อยเพียงไร ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับตั้งแต่ระดับการแสดงออกที่ได้รับความนิยม จนถึง ไม่ได้รับเลย จำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็นข้อคำถามการสนับสนุนจากครู 5 ข้อ และการสนับสนุนจากเพื่อน 5 ข้อ แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยปรับจากแนวคิดเรื่องตัวเสริมแรงของ Rimm and Masters (1979) โดยแบ่งการสนับสนุนเป็น 4 ประเภท คือ การให้สิ่งของ การแสดงออกทางวาจาและท่าทาง การให้เกียรติยศ และการให้สิทธิพิเศษ แบบสอบถามชุดที่ 3 แบ่งเป็นแบบสอบถามย่อย 2 ชุดคือ ชุดที่ 1 วัดการรับรู้การสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนจากครู แบบสอบถามชุดนี้มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ระหว่าง 2.65 - 9.53 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ชุดที่ 2 วัดการรับรู้การสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนจากเพื่อน แบบสอบถามชุดนี้มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ระหว่าง 2.67 - 11.97 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อคำถาม	ระดับการแสดงออก			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้รับเลย
0. เมื่อครูทราบว่า นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มเพื่อทำงานตามที่ตั้งใจแล้วครูแสดงออกกับนักเรียนอย่างไร				
ประเภทการแสดงออก				
ก. ให้สิ่งของ.....				
ข. วาจาและท่าทาง.....				
ค. ให้เบี้ยววรรณา.....				
ง. ให้สิทธิพิเศษ.....				
00. เมื่อเพื่อนของนักเรียนทราบว่า นักเรียนเป็นผู้ที่เปิดโอกาสให้เพื่อน ๆ ได้เสนอความคิดเห็นในการทำกิจกรรมในขณะที่ยังประชุมกัน เพื่อนของนักเรียนแสดงออกกับนักเรียนอย่างไร				
ประเภทการแสดงออก				
ก. ให้สิ่งของ.....				
ข. วาจาและท่าทาง.....				
ค. ให้เบี้ยววรรณา.....				
ง. ให้สิทธิพิเศษ.....				

แบบสอบถามชุดที่ 4 แบบสอบถามวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นการถามการใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่เลือกกระทำพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดเลือกตอบ โดยมีตัวเลือกเป็นเหตุผลที่นักเรียนคิดว่าจะใช้ในการทำพฤติกรรมการมีวินัย 5 ตัวเลือกระหว่างลำดับจากขั้นต่ำไปสู่อันดับสูงสุด ตามแนวคิดในทฤษฎีของ Kohlberg จำนวน 5 ข้อ แบบสอบถาม

ชุดนี้ผู้วิจัยปรับปรุงเนื้อหาข้อคำถามให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษาจากแบบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ ฉกาจ ชัยโต และดวงเดือน พันธุนาวิน (2533) แบบสอบถามชุดนี้มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ระหว่าง 2.50 - 5.37 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.34

ตัวอย่างแบบสอบถาม

0. สมมติว่าท่านและเพื่อน ๆ ต่างมีสิทธิ์เลือกตั้ง ในการเลือกตั้งประธานนักเรียนครั้งนี้ มีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งหลายคน ท่านได้ทราบว่าจะมีการทุจริตในการเลือกตั้งครั้งนี้ เพื่อน ๆ ของท่านส่วนใหญ่พากันไปใช้สิทธิ์ ซึ่งท่านก็ไปด้วย เหตุผลสำคัญที่น่าจะเป็นจริงเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิ์ของท่านคืออะไร

..... ทำเพื่อพรรคพวก ถ้าไม่ไปเพื่อน ๆ อาจติเตียนเอาได้
 รักษาสิทธิ์ของตนเอง เพื่อส่วนรวม
 เกี่ยวกับผลประโยชน์ของตัวเอง
 สบายใจกับการทำตนเป็นประโยชน์แก่สังคม
 กลัวภัยถ้าไม่ให้ความร่วมมือกับผู้ลงสมัคร

00. ครูให้มานะและเพื่อน ๆ ร่วมกันจัดนิทรรศการวันแม่ โดยมอบหมายให้จัดบอร์ดในวันอาทิตย์ก่อนถึงวันงาน มานะมีนัดกับพ่อแม่และน้อง ๆ จะไปเที่ยวชายทะเลกันในวันนั้นพอดี มานะตัดสินใจไปโรงเรียนจัดบอร์ด ถ้าท่านเป็นมานะ ท่านตัดสินใจเพราะ

..... อยากให้ใคร ๆ ชมว่ารับผิดชอบดี
 ครูจะรักเอ็นดูข้าพเจ้า
 กลัวถูกครูตำหนิว่าไม่รับผิดชอบ
 นักเรียนทุกคนควรทำงานตามที่ครูสั่ง
 เมื่อทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม ข้าพเจ้าจะรู้สึกสบายใจ

แบบสอบถามชุดที่ 5 แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน เป็นการถามการรับรู้หรือความเชื่อของนักเรียนว่าผลที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเนื่องมาจากการกระทำของตนเองหรือไม่ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จากจริงที่สุด ถึงไม่จริงเลย จำนวน 15 ข้อ แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยใช้แนวคิดความเชื่ออำนาจในตนตามทฤษฎีของ Rotter (1966) เนื้อหาของข้อคำถามเป็นพฤติกรรมกรรมกรรมมีวินัย แบบสอบถามชุดนี้มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ระหว่าง 3.28 - 7.43 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ปานกลาง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
0. ความสำเร็จในการจัดบอร์ดเป็นผลเนื่องมาจากการที่ข้าพเจ้าตั้งใจปฏิบัติ.....					
00. การที่ครูชมว่าข้าพเจ้ามีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนเป็นเพราะการทำความดีของข้าพเจ้า.....					

แบบสอบถามชุดที่ 6 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น เป็นการถามความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคตและอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมกรรมมีวินัยของนักเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย จำนวน 10 ข้อ แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยนำข้อคำถามบางส่วนจากแบบสอบถามของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2529) และมีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ระหว่าง 2.55 - 7.10 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.66

ตัวอย่างแบบสอบถาม

0. ฉันหลีกเลี่ยงที่จะอาสาสมัครทำงานให้ผู้อื่นได้ประโยชน์

----- : -----
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง : ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

00. ถ้าฉันทำห้องเรียนสกปรก จะยิ่งทำให้เพื่อนในห้องเหนื่อยเวลาทำความสะอาด

----- : -----
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง : ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

แบบสอบถามชุดที่ 7 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย เป็นการถามการรับรู้ของนักเรียนว่าบิดามารดาได้อบรมสั่งสอนและทำตนเป็นแบบอย่างให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคมมากน้อยเพียงใด ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ จากกระทำ มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด จำนวน 10 ข้อ แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยใช้แนวคิดจากการรวบรวมผลการวิจัยของ กฤษฎี ภูพัฒน์ (2538) แบบสอบถามชุดนี้มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า α) ระหว่าง 3.15 - 7.54 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71

ตัวอย่างแบบสอบถาม

0. เมื่อฉันมีปัญหาพ่อแม่ช่วยฉันหาวิธีแก้ไขโดยช่วยกันสร้างข้อตกลงที่มีเหตุผลสมควร

[] มากที่สุด [] มาก [] น้อย [] น้อยที่สุด

00. พ่อแม่ชมเชยเมื่อฉันสอนการบ้านให้น้อง

[] มากที่สุด [] มาก [] น้อย [] น้อยที่สุด

แบบสอบถามชุดที่ 8 แบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย เป็นการถามการรับรู้ของนักเรียนว่าครูได้อบรมสั่งสอนและทำตนเป็นแบบอย่างให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคมมากน้อยเพียงใดจำนวน 10 ข้อ แบบสอบถาม

ชุดนี้มีลักษณะและแนวคิดในการสร้างเช่นเดียวกับแบบสอบถามชุดที่ 7 แบบสอบถามชุดนี้มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ระหว่าง 4.88 - 8.84 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

ตัวอย่างแบบสอบถาม

0. ครูตำหนินักเรียนที่เอาหนังสือหรือของของเพื่อนไปใช้โดยมิได้ขออนุญาต

[] มากที่สุด [] มาก [] น้อย [] น้อยที่สุด

00. ครูส่งเสริมให้ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น

[] มากที่สุด [] มาก [] น้อย [] น้อยที่สุด

แบบสอบถามชุดที่ 9 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการมีวินัย เป็นการถามนักเรียนว่ามีการกระทำพฤติกรรมตามกฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียนมากน้อยเพียงใด ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ จากการทำพฤติกรรมแทบทุกครั้ง จนถึง น้อยครั้ง จำนวน 10 ข้อ แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยใช้ข้อมูลเบื้องต้นจากการสำรวจกิจกรรมที่นักเรียนกระทำ โดยให้ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เขียนรายชื่อกิจกรรมและพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในโรงเรียน แบบสอบถามชุดนี้มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ระหว่าง 2.55 - 5.60 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.66

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ	แทบทุกครั้ง	บางครั้ง	น้อยครั้ง
0. ร่วมทำรายงานอย่างเต็มที่.....			
00. ล้อเล่นกับเพื่อนขณะที่ครูสอน.....			

แบบสอบถามชุดที่ 10 แบบวัดการรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน เป็นการถามการรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดเลือกตอบ 2 คำตอบ คือ ทราบ และไม่ทราบ จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็นการรับรู้กฎเกณฑ์ของโรงเรียน 10 ข้อ และการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน 10 ข้อ แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัย

สร้างขึ้นเอง โดยใช้ข้อมูลเบื้องต้นชุดเดียวกับที่ใช้ในการสร้างแบบสอบถามชุดที่ 9 แบบสอบถามชุดที่ 10 ชุดย่อย การรับรู้กฎเกณฑ์ของโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.69 และแบบสอบถามชุดที่ 10 ชุดย่อย การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ	คำตอบ	
	ทราบ	ไม่ทราบ
นักเรียนทราบหรือไม่ว่า นักเรียนควร		
0. ทำเวร.....		
00. แต่งกายให้ถูกระเบียบของโรงเรียน		
000. ช่วยครูถือของ.....		

แบบสอบถามชุดที่ 11 แบบสอบถามวัดการร่วมรู้สึก เป็นการถามความสามารถในการตอบสนองเชิงอารมณ์ของนักเรียนต่อประสบการณ์ทางอารมณ์ของบุคคลอื่น ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุด ถึงไม่จริงเลย จำนวน 20 ข้อแบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยปรับปรุงจากแบบสอบถามของ Mehrabian and Epstein (1972) กับ Bryant (1982) แบบสอบถามชุดนี้มีค่าอำนาจจำแนก (ค่า t) ระหว่าง 2.36 - 9.65 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78

ตัวอย่างแบบสอบถาม

0. ฉันรู้สึกไม่สนุกไปกับเพื่อน ๆ ขณะที่ช่วยกันจัดกิจกรรมในงานของโรงเรียน

----- : -----

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง : ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

00. ฉันพยายามฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ เพื่อจะทำตัวเข้ากับเพื่อนได้

----- : -----

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง : ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

แบบสอบถามชุดที่ 12 แบบสอบถามวัดสุขภาพจิต เป็นการถามความรู้สึกของนักเรียนด้าน ความเครียด ความวิตกกังวล และความหงุดหงิดของบุคคล ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิด มาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุด ถึงไม่จริงเลย จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ของดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2536) แบบสอบถามชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

ตัวอย่างแบบสอบถาม

0. บางเวลาฉันรู้สึกอึดอัดอยากจะตะโกนออกไปดัง ๆ

----- ; -----

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง : ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

00. ฉันรู้สึกว่เพื่อน ๆ ไม่ใ้ใครอยากจะทำเล่นกับฉัน เพราะฉันเล่นผิดกติกาบ่อย ๆ

----- ; -----

จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง : ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

แบบสอบถามชุดที่ 13 แบบทดสอบวัดสติปัญญา เป็นการถามความสามารถของนักเรียน ด้านการสังเกตและแก้ปัญหา ลักษณะแบบทดสอบเป็นแบบเลือกภาพจากคำตอบให้เลือก 6 หรือ 8 คำตอบ จำนวน 60 ข้อ แบบสอบถามชุดนี้ผู้วิจัยใช้ Raven's Standard Progressive Matrices SPM (Raven, 1938) ซึ่งประกอบด้วยภาพ ปัญหาแมทริกซ์ 60 ภาพ แต่ละภาพมีส่วน ขาดหายไป นักเรียนต้องเลือกคำตอบที่เหมาะสม 1 คำตอบจากคำตอบให้เลือก 6 หรือ 8 คำตอบ มาเติมส่วนที่ขาดหายไปให้สมบูรณ์ ภาพปัญหาแบ่งเป็น 5 ชุด ๆ ละ 12 ข้อ จัดลำดับตามความยาก ของปัญหา การแก้ปัญหาในแต่ละชุดใช้หลักการที่คล้ายกันจะแตกต่างกันเฉพาะความซับซ้อนของ ปัญหา แบบสอบถามชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในโครงการนี้ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสร้างเครื่องมือ ขึ้น (ดูรายชื่อในภาคผนวก) โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาจากทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ที่ เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างนิยามปฏิบัติการตัวแปรที่ศึกษา
2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามตามนิยามปฏิบัติการ
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้คณะกรรมการสร้างเครื่องมือการวิจัยพิจารณา

ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบวรเมศร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวนระดับชั้นเรียนละ 50 คน รวม 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สถิติค่า t (t - test)
5. คัดเลือกข้อคำถามที่ค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - coefficient)

การรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองด้วยการทำหนังสือราชการเพื่อขออนุญาตรวบรวมข้อมูลถึงสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการรวบรวมข้อมูลในภาคปลายปีการศึกษา 2538 เมื่อรวบรวมแบบสอบถามเสร็จแล้วได้คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ ได้แบบสอบถามระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 276 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.00 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 264 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.00 เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาลักษณะทางจิตใจของนักเรียน การรับรู้สภาพแวดล้อมทางสังคม และพฤติกรรมการมีวินัยในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน $\bar{X}$ และ SD
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยระหว่างนักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน และศึกษาในแต่ละระดับชั้นเรียนระหว่างนักเรียนที่เพศต่างกัน
3. ศึกษาความสำคัญของตัวแปรกลุ่มลักษณะทางจิตใจของนักเรียนกลุ่มสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อใช้ในการอธิบายพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) และใช้ค่า R^2 เป็นดัชนีการทำนาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ และสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ใช้เป็นตัวทำนายพฤติกรรมการมีวินัยประกอบด้วย 1) กลุ่มตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ ประกอบด้วยตัวแปร 8 ตัวแปรในทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะคิดต่อพฤติกรรมการมีวินัย สถิติปัญญา การร่วมรู้สึก และสุขภาพจิต 2) กลุ่มตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม ประกอบด้วยตัวแปร 12 ตัวแปร คือ การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการมีวินัย การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัย การให้การสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนจากครู (ด้านสิ่งของ วาจา เบี้ยอรรรถร และสิทธิพิเศษ) การให้การสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนจากเพื่อน (ด้านสิ่งของ วาจา เบี้ยอรรรถร และสิทธิพิเศษ) การรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอแยกเป็นตอน ๆ ดังนี้

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา
- ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยระหว่างนักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน และผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยในแต่ละระดับชั้นเรียน ระหว่างนักเรียนที่เพศต่างกัน
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา
- ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัย
- ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีของแต่ละกลุ่มตัวแปรอิสระในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัย
- ตอนที่ 6 ผลการเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกัน

ตอนที่ 7 ผลการเปรียบเทียบการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครู
ด้านพฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรม
การมีวินัยต่างกัน

เพื่อให้เกิดความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้
กำหนดสัญลักษณ์แทนตัวแปรและแทนความหมายดังนี้

- Y = พฤติกรรมการมีวินัย
- X₁ = เหตุผลเชิงจริยธรรม
- X₂ = ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น
- X₃ = ความเชื่ออำนาจในตน
- X₄ = แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- X₅ = ทศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย
- X₆ = สติปัญญา
- X₇ = การร่วมรู้สึก
- X₈ = สุขภาพจิต
- X₉ = การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรม
การมีวินัย
- X₁₀ = การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัย
- X₁₁ = การสนับสนุนจากครูด้านสิ่งของ
- X₁₂ = การสนับสนุนจากครูด้านวาจา
- X₁₃ = การสนับสนุนจากครูด้านเบี่ยงเบนการ
- X₁₄ = การสนับสนุนจากครูด้านสิทธิพิเศษ
- X₁₅ = การสนับสนุนจากเพื่อนนักเรียนด้านสิ่งของ
- X₁₆ = การสนับสนุนจากเพื่อนนักเรียนด้านวาจา
- X₁₇ = การสนับสนุนจากเพื่อนนักเรียนด้านเบี่ยงเบนการ
- X₁₈ = การสนับสนุนจากเพื่อนนักเรียนด้านสิทธิพิเศษ
- X₁₉ = การรับรู้กฎเกณฑ์ของโรงเรียน
- X₂₀ = การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน

สัญลักษณ์และความหมายของค่าสถิติที่ใช้มีดังนี้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

SD = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

R = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

R^2 = ค่าอำนาจในการทำนาย

β = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา

เป็นการนำเสนอข้อมูลการแจกแจงของตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็นตัวแปรลักษณะ

ชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้เป็นตัวทำนายและตัวแปรเกณฑ์ ดังผลในตาราง 1 - 2 ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะชีวสังคม

ลักษณะชีวสังคม	ระดับชั้นเรียน				รวม	%
	ป.6		ม.3			
	n	%	n	%		
เพศ						
ชาย	146	52.9	134	50.8	280	51.9
หญิง	130	47.1	130	49.2	260	48.1
รวม	276	51.1	264	48.9	540	100.0
ระดับการศึกษาของบิดา						
ไม่จบ ป.4	22	8.0	18	6.8	40	7.4
จบ ป.4	93	33.7	106	40.2	199	36.9
จบ ป.7	52	18.8	33	12.5	85	15.7
จบ ม. ต้น	32	11.6	35	13.3	67	12.4

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะชีวสังคม	ระดับชั้นเรียน				รวม	%
	ป.6		ม.3			
	n	%	n	%		
ประกาศนียบัตร	19	6.9	22	8.3	41	7.6
ปริญญาตรี	16	5.8	20	7.6	36	6.7
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	5	1.9	5	.9
ไม่ตอบ	6	2.2	1	.4	7	1.3
รวม	276	51.1	264	48.9	540	100.0
ระดับการศึกษาของมารดา						
ไม่จบ ป.4	28	10.1	22	8.3	50	9.3
จบ ป.4	115	41.7	144	54.5	259	48.0
จบ ป.7	51	18.5	24	9.1	75	13.9
จบ ม. ต้น	20	7.2	24	9.1	44	8.1
จบ ม. ปลาย	30	10.9	19	7.2	49	9.1
ประกาศนียบัตร	14	5.1	19	7.2	33	6.1
ปริญญาตรี	9	3.3	10	3.8	19	3.5
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.1	1	.4	4	.7
ไม่ตอบ	6	2.2	1	.4	7	1.3
รวม	276	51.1	264	48.9	540	100.0

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ระดับชั้นเรียนมีจำนวนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกันระดับการศึกษาของบิดา และระดับการศึกษาของมารดาค่อนข้างต่ำ คือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	ช่วงคะแนน	คะแนน		$\bar{X}$	SD
		ต่ำสุด	สูงสุด		
พฤติกรรมการมีวินัย	10 - 30	11	30	21.70	3.44
เหตุผลเชิงจริยธรรม	5 - 25	7	25	18.24	3.73
ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น	10 - 60	18	60	44.22	6.49
ความเชื่ออำนาจในตน	15 - 75	15	75	49.73	8.45
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	9 - 45	19	40	32.12	3.05
ทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย	15 - 75	41	72	57.82	5.59
สติปัญญา	0 - 60	5	59	41.80	9.88
การร่วมรู้สึก	20 - 120	47	108	72.37	10.46
สุขภาพจิต	20 - 120	37	120	72.80	13.29
การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ๑	10 - 40	11	40	27.57	4.64
การสั่งสอนของครู ๑	10 - 40	15	40	28.42	4.61
การสนับสนุนจากครูด้านสิ่งของ	0 - 15	0	15	5.21	3.75
การสนับสนุนจากครูด้านวาจา	0 - 15	0	15	10.78	3.33
การสนับสนุนจากครูด้านเบี่ยงพฤติกรรม	0 - 15	0	15	4.31	3.70
การสนับสนุนจากครูด้านสิทธิพิเศษ	0 - 15	0	15	5.36	4.02
การสนับสนุนจากเพื่อนนักเรียนด้านสิ่งของ	0 - 15	0	15	5.04	3.77
การสนับสนุนจากเพื่อนนักเรียนด้านวาจา	0 - 15	0	15	10.32	3.29
การสนับสนุนจากเพื่อนนักเรียนด้านเบี่ยงพฤติกรรม	0 - 15	0	15	3.38	3.57
การสนับสนุนจากเพื่อนนักเรียนด้านสิทธิพิเศษ	0 - 15	0	15	5.13	3.96
การรับรู้กฎเกณฑ์ของโรงเรียน	0 - 10	2	10	9.31	1.33
การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน	0 - 10	3	10	8.49	1.71

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีวินัย คะแนนเฉลี่ยของตัวแปรคุณลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำทั้ง 8 ตัวแปร และคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ๑ การรับรู้การอบรมสั่งสอนของครู ๑ อยู่ในปริมาณปานกลางค่อนข้างมาก ส่วนตัวแปรการรับรู้การสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนจากครู และเพื่อน นักเรียนพบว่าคะแนนเฉลี่ยการสนับสนุนด้านวาจาจะมากกว่าด้านอื่น ๆ และคะแนนเฉลี่ยการรับรู้กฎเกณฑ์ของโรงเรียนจะมากกว่าการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียนเล็กน้อย

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน และผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยระหว่างนักเรียนที่เพศต่างกัน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ จะแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกันจะมีพฤติกรรมการมีวินัยแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีวินัยระหว่างนักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน และระหว่างนักเรียนที่เพศต่างกันในแต่ละระดับชั้นเรียน

กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD	t
ชั้น ป.6	276	22.53	3.28	5.89 [*]
ชั้น ม.3	264	20.84	3.39	
ชั้น ป.6				-2.72 [*]
ชาย	146	22.03	3.09	
หญิง	130	23.09	3.42	

ตาราง 3 (ต่อ)

กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD	t
ชาย	134	20.37	3.53	-2.27*
หญิง	130	21.32	3.19	

* $p < .05$

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาในแต่ละระดับชั้นเรียน พบว่า นักเรียนหญิงทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ตัวแปรอิสระที่ศึกษามี 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ ประกอบด้วยตัวแปรร้อย 8 ตัวแปร และกลุ่มตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม ประกอบด้วยตัวแปรร้อย 12 ตัวแปร ตัวแปรตามคือพฤติกรรมการมีวินัย การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้จะเสนอค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรทั้งหมด เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน และระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 4 ดังนี้

จากตาราง 4 พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวยกเว้นสติปัญญา มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงทางบวก กับพฤติกรรมการมีวินัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ลักษณะมุ่งอนาคตและความควบคุมตนเอง และทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยสูงกว่าคู่อื่น ๆ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ 8 ตัว พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .01 - .49 ซึ่งมีเพียง 22 ค่าจาก 28 ค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรรู้สภาพแวดล้อมทางสังคม 12 ตัว พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .03 - .84 ซึ่งมีเพียง 51 ค่าจาก 66 ค่า ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมด 20 ตัว พบว่ามีค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง .01 - .84 ซึ่งมีเพียง 128 ค่าจาก 190 ค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในตอนนี จะแสดงให้เห็นว่ามีตัวแปรอิสระตัวใดบ้างจากตัวแปรอิสระทั้งหมด 20 ตัวแปร เป็นตัวแปรสำคัญในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยนำเสนอผลทั้งในกลุ่มตัวอย่างรวมและในกลุ่มตัวอย่างย่อย จำแนกตามลักษณะชีวิตสังคม ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้นจากตัวแปรอิสระ 20 ตัวแปร

กลุ่ม	n	ตัวทำนาย	R	R ²	β
รวม	540	X_2, X_6, X_{11}, X_{20}	.6267	.3927	.5236, .2756, .1765
		X_{19}, X_4, X_9			.1212, -.0933, .0944
					.0763

ตาราง 5 (ต่อ)

กลุ่ม	n	ตัวทำนาย	R	R ²	β
ป.6	276	X ₂ , X ₄ , X ₁₁	.5267	.2774	.4892, .1604, .1205
ม.3	264	X ₂ , X ₂₀ , X ₅ , X ₉ , X ₁₁	.7041	.4957	.6277, .2397, .2183 .1268, .0970
ป.6 ชาย	146	X ₂ , X ₁₂	.5412	.2929	.5060, .2009
ป.6 หญิง	130	X ₂ , X ₄ , X ₈ , X ₁₇ , X ₁₄ , X ₅	.5800	.3364	.4298, .2489, -.1704 .1573, -.1941, .1823
ม.3 ชาย	134	X ₂ , X ₂₀ , X ₁₀ , X ₁	.7219	.5212	.6554, .2396, .1718 .1259
ม.3 หญิง	130	X ₅ , X ₂ , X ₂₀ , X ₉	.7079	.5011	.6058, .3659, .1563 .1583
ป.6 ระดับการศึกษา ของบิดาหรือมารดาต่ำ	150	X ₂ , X ₁₁ , X ₁₃	.5440	.2960	.4855, .1720, -.2266
ป.6 ระดับการศึกษา ของบิดาหรือมารดาสูง	60	X ₂ , X ₅ , X ₈ , X ₁₇	.6971	.4870	.4894, .2824, -.2264

ตาราง 5 (ต่อ)

กลุ่ม	n	ตัวทำนาย	R	R ²	β
ป.6 ระดับการศึกษา ของบิดาและมารดาสูง	58	X_2, X_4	.5888	.3467	.5100, .2997
ม.3 ระดับการศึกษา ของบิดาและมารดาต่ำ	143	$X_2, X_5, X_9, X_{20},$ X_{19}	.7453	.5555	.6558, .3173, .1711 .1637, -.1724
ม.3 ระดับการศึกษา ของบิดาหรือมารดาสูง	61	X_2, X_{20}, X_5	.7280	.5300	.5957, .3637, .2758
ม.3 ระดับการศึกษา ของบิดาและมารดาสูง	59	X_2	.6102	.3723	.6102

จากตาราง 5 พบว่าลักษณะแรงจูงใจอนาคตและความมุ่งมั่นเป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยเป็นลำดับแรกของกลุ่มตัวอย่าง ยกเว้นในกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นตัวทำนายที่สำคัญเป็นลำดับสอง ส่วนตัวแปรอิสระที่สำคัญรองลงไปคือทัศนคติต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย และการให้การสนับสนุนจากครูด้านสิ่งของ นอกจากนั้นพบว่ามีกลุ่มตัวแปรอิสระที่มีค่าอำนาจในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้มากกว่าร้อยละ 50 คือ

กลุ่มนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญคือ ลักษณะ มุ่งอนาคตและควบคุมตน การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของ ครูด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย และเหตุผลเชิงจริยธรรม ร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้ร้อยละ 52.12 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{y} = .6554X_2 + .2396X_{20} + .1718X_{10} + .1259X_1$$

กลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญคือทัศนคติ ต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน และการ อบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาต้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย ร่วมกันทำนายพฤติกรรม กรรมการมีวินัยได้ร้อยละ 50.11 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{y} = .6058X_6 + .3659X_2 + .1563X_{20} + .1583X_9$$

กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดาและมารดา มีระดับการศึกษาต่ำ ตัวแปรอิสระเรียง ตามลำดับความสำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน ทัศนคติต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย การ อบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาต้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย การรับรู้ค่านิยมของ โรงเรียน และการรับรู้กฎเกณฑ์ของโรงเรียน ร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้ร้อยละ 55.55 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{y} = .6558X_2 + .3173X_6 + .1711X_9 + .1637X_{20} - .1724X_{19}$$

และในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดาหรือมารดา มีระดับการศึกษาสูง ตัวแปรอิสระ เรียงตามลำดับความสำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน และทัศนคติต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย ร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้ร้อยละ 53.00 และมี สมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{y} = .5957X_2 + .3637X_{20} + .2758X_6$$

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีของแต่ละกลุ่มตัวแปรใน
การทำนายพฤติกรรมการมีวินัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในตอนนี้จะแยกผลการวิเคราะห์ในแต่ละกลุ่มตัวแปรอิสระ คือกลุ่มตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร 8 ตัวแปรในทฤษฎีต้นไม้ จริยธรรม และกลุ่มตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร 12 ตัวแปร โดยจะแสดงให้เห็นว่ามีตัวแปรอิสระตัวใดบ้างจากตัวแปรในแต่ละกลุ่มเป็นตัวแปรสำคัญในการทำนาย ตัวแปรตาม โดยนำเสนอผลทั้งในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและในกลุ่มตัวอย่างย่อยจำแนกตามลักษณะ ชีวสังคม ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 6 - 7 ดังนี้

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้นจากกลุ่มตัวแปรลักษณะทาง
จิตใจของผู้กระทำ 8 ตัวแปร

กลุ่ม	n	ตัวทำนาย	R	R ²	β
รวม	540	X ₂ , X ₆ , X ₄ , X ₆	.5859	.3433	.5239, .2764, .8030 -.0710
ป.6	276	X ₂ , X ₄	.5139	.2641	.4887, .1654
ม.3	264	X ₂ , X ₆	.6677	.4459	.6295, .2802
ป.6 ชาย	146	X ₂	.5037	.2537	.5037
ป.6 หญิง	130	X ₂ , X ₄ , X ₈	.5179	.2682	.4314, .2497, -.1702

ตาราง 6 (ต่อ)

กลุ่ม	n	ตัวทำนาย	R	R ²	β
ม.3 ชาย	134	X ₂ , X ₁	.6724	.4521	.6554, .1543
ม.3 หญิง	130	X ₆ , X ₂	.6786	.4605	.6001, .1661
ป.6 ระดับการศึกษา ของบิดาและมารดาต่ำ	150	X ₂ , X ₃	.5109	.2611	.4842, .1661
ป.6 ระดับการศึกษา ของบิดาหรือมารดาสูง	60	X ₂ , X ₆ , X ₈	.6013	.3616	.4894, .2824, -.2264
ป.6 ระดับการศึกษา ของบิดาและมารดาสูง	60	X ₂ , X ₄	.5900	.3481	.5127, .2982
ม.3 ระดับการศึกษา ของบิดาและมารดาต่ำ	143	X ₂ , X ₆ , X ₇	.7143	.5102	.6590, .3082, -.1338
ม.3 ระดับการศึกษา ของบิดาหรือมารดาสูง	61	X ₂ , X ₆	.6596	.4351	.5957, .3575
ม.3 ระดับการศึกษา ของบิดาและมารดาสูง	59	X ₂	.6102	.3723	.6102

จากตาราง 6 พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่นเป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมมีวินัยเป็นลำดับแรกของทุกกลุ่มตัวอย่าง ยกเว้นในกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นตัวทำนายที่สำคัญเป็นลำดับสองคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น ส่วนตัวแปรที่สำคัญรองลงไปคือ ทักษะติดต่อพฤติกรรมการมีวินัยและแรงจูงใจไม่สัมพันธ์

นอกจากนั้นพบว่ามีกลุ่มตัวแปรอิสระที่ทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้มากกว่าร้อยละ 50 คือในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดาและมารดา มีระดับการศึกษาต่ำ ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น ทักษะติดต่อพฤติกรรมการมีวินัย และการร่วมรู้สึก ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้ร้อยละ 51.02 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{y} = .6590X_2 + .3082X_6 - .1338X_7$$

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้นจากกลุ่มตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม 12 ตัวแปร

กลุ่ม	n	ตัวทำนาย	R	R ²	β
รวม	540	X ₉ , X ₂₀ , X ₁₁ , X ₁₀	.4646	.2159	.3441, .2577, .1630 .1208
ป.6	276	X ₁₀ , X ₁₆	.3938	.1551	.3630, .1636
ม.3	264	X ₂₀ , X ₉ , X ₁₁ , X ₁₆	.5505	.3031	.4066, .3197, .1684 .1122

ตาราง 7 (ต่อ)

กลุ่ม	n	ตัวทำนาย	R	R ²	β
ป.6 ชาย	146	X ₁₀ , X ₁₂ , X ₁₃	.4715	.2223	.3918, .2214, -.1613
ป.6 หญิง	130	X ₁₀	.3057	.0935	.3057
ม.3 ชาย	134	X ₂₀ , X ₉ , X ₁₁	.5645	.3187	.4206, .3332, .1970
ม.3 หญิง	130	X ₉ , X ₂₀	.5273	.2781	.3964, .3504
ป.6 ระดับการศึกษา ของบิดาและมารดาต่ำ	150	X ₁₀	.3751	.1407	.3751
ป.6 ระดับการศึกษา ของบิดาหรือมารดาสูง	60	X ₁₃	.3580	.1282	.3580
ป.6 ระดับการศึกษา ของบิดาและมารดาสูง	58	X ₁₆	.4417	.1951	.4417
ม.3 ระดับการศึกษา ของบิดาและมารดาต่ำ	143	X ₉ , X ₂₀ , X ₁₁	.6062	.3675	.4727, .3562, .1476
ม.3 ระดับการศึกษา ของบิดาหรือมารดาสูง	61	X ₂₀	.4436	.1967	.4436

ตาราง 7 (ต่อ)

กลุ่ม	n	ตัวทำนาย	R	R ²	β
ม.3 ระดับการศึกษา					
ของบิดาและมารดาสูง	59	X ₁₁ , X ₂₀	.4443	.1974	.3501, .2770

ตาราง 7 พบว่าการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย และการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียนเป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยเป็นลำดับแรกในหลายกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่พบว่ามียกลุ่มตัวแปรอิสระใดทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้มากกว่าร้อยละ 50

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 5 เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีของแต่ละกลุ่มตัวแปรในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัย พบว่าในกลุ่มตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น ทักษะคิดต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวแปรอิสระที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัย 3 อันดับแรกเรียงตามลำดับ และกลุ่มตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม พบว่าตัวแปรที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัย 3 อันดับแรก คือ การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย และการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองกลุ่มดังกล่าว โดยคำนึงถึงกลุ่มตัวอย่างย่อยที่ตัวแปรอิสระดังกล่าวมีความสำคัญในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัย กล่าวคือ

1) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น หรือทักษะคิดต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย ที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ 2 ทาง (Two-way Analysis of Variance) แบ่งกลุ่มตัวแปรอิสระที่ศึกษาโดยใช้

คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ได้ผลดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกตามลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ และการอบรมสั่งสอนของครูฯ

ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ	การอบรมสั่งสอนของครูฯ		รวม
	น้อย	มาก	
ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น	$\bar{X} = 21.35$	$\bar{X} = 21.85$	$\bar{X} = 21.50$
	น้อย SD = 3.01	SD = 2.53	SD = 2.88
	n = 95	n = 40	n = 135
	$\bar{X} = 23.31$	$\bar{X} = 24.02$	$\bar{X} = 23.76$
มาก	SD = 2.63	SD = 3.30	SD = 3.08
	n = 52	n = 89	n = 141
$\bar{X} = 22.04$		$\bar{X} = 23.35$	
รวม	SD = 3.02	SD = 3.23	
	n = 147	n = 129	

ตาราง 8 (ต่อ)

ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ	การอบรมสั่งสอนของครูฯ		รวม
	น้อย	มาก	
ทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย	$\bar{X} = 21.71$	$\bar{X} = 22.62$	$\bar{X} = 22.00$
	น้อย $SD = 3.02$	$SD = 2.40$	$SD = 2.86$
	$n = 89$	$n = 42$	$n = 131$
	$\bar{X} = 22.55$	$\bar{X} = 23.70$	$\bar{X} = 23.24$
มาก	$SD = 2.98$	$SD = 3.52$	$SD = 3.35$
	$n = 58$	$n = 87$	$n = 145$
	$\bar{X} = 22.04$	$\bar{X} = 23.35$	
รวม $SD = 3.02$		$SD = 3.23$	
$n = 147$		$n = 129$	
แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์	$\bar{X} = 21.70$	$\bar{X} = 21.84$	$\bar{X} = 21.76$
	น้อย $SD = 3.01$	$SD = 2.87$	$SD = 2.94$
	$n = 76$	$n = 51$	$n = 127$
	$\bar{X} = 22.41$	$\bar{X} = 24.33$	$\bar{X} = 23.42$
มาก	$SD = 3.02$	$SD = 3.09$	$SD = 3.19$
	$n = 71$	$n = 78$	$n = 149$

ตาราง 8 (ต่อ)

ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ	การอบรมสั่งสอนของครูฯ		รวม
	น้อย	มาก	
	$\bar{X} = 22.04$	$\bar{X} = 23.35$	
รวม	SD = 3.02	SD = 3.23	
	n = 147	n = 129	

จากตาราง 8 พบว่ากลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยในปริมาณมาก และมีลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่นหรือทัศนคติต่อพฤติกรรมกรรมมีวินัย หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในปริมาณมาก มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมมีวินัยสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

และเพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยและลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวที่มีต่อพฤติกรรมกรรมมีวินัย" ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ได้ผลดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อพิจารณาตามตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวกับการอบรมสั่งสอนของครูฯ

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ลักษณะมุ่งอนาคต (ก)	1	258.71	29.18*
การอบรมสั่งสอนของครูฯ (ข)	1	23.20	2.62
ก × ข	1	.68	.08
ภายในกลุ่ม	272	8.87	
รวม	275	10.14	
ทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย (ก)	1	57.28	5.96*
การอบรมสั่งสอนของครูฯ (ข)	1	68.78	7.16*
ก × ข	1	.89	.09
ภายในกลุ่ม	272	9.61	
รวม	275	10.14	

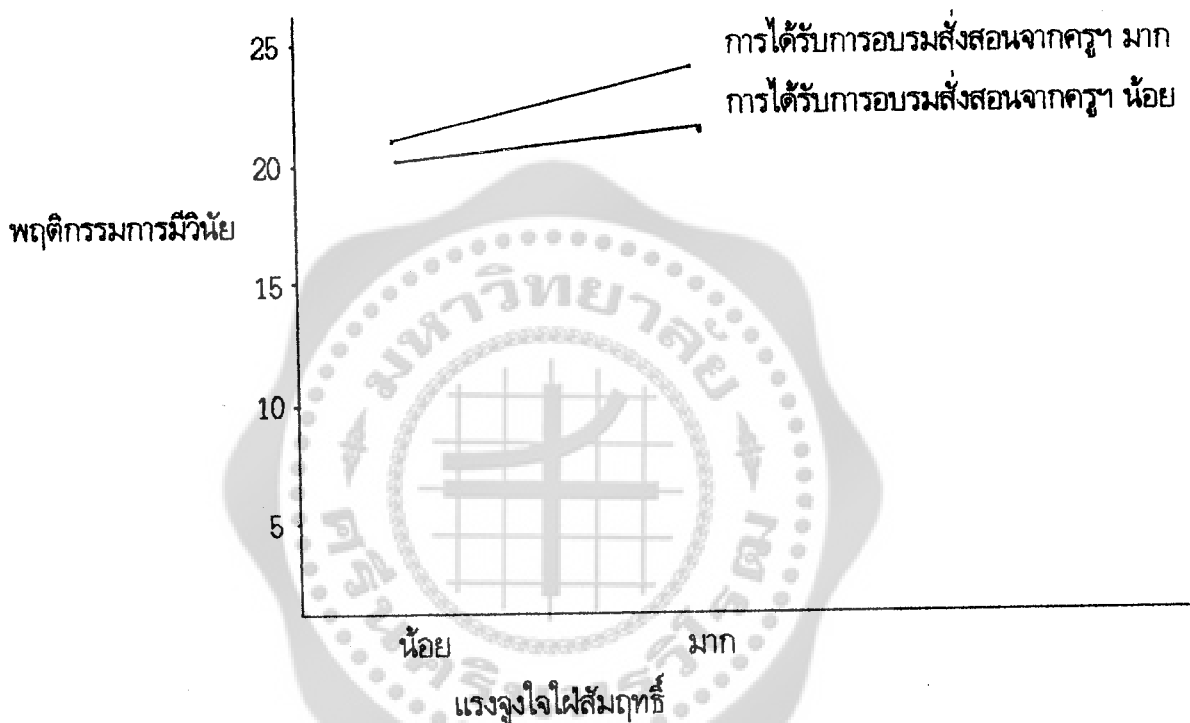
ตาราง 9 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ก)	1	156.74	17.32
การอบรมสั่งสอนของครูฯ (ข)	1	85.32	9.43
ก × ข	1	53.05	5.86
ภายในกลุ่ม	272	9.05	
รวม	275	10.14	

* $p < .05$

จากตาราง 9 พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการอบรมสั่งสอนของครูฯ ที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน หรือทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัยกับการอบรมสั่งสอนของครูฯ ที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการอบรมสั่งสอนของครูฯ ที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยจึงได้เขียนกราฟเพื่อใช้ในการอธิบาย ดังแสดงในภาพ 3

ภาพ 3 แสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูฯ และแรงจูงใจ
 ใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จากภาพ 3 พบว่าเส้นกราฟทั้ง 2 เส้นไม่ขนานกัน แต่ไม่ตัดกัน แสดงว่ามีผลกระทบจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูฯ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในลักษณะ Ordinal interaction effect กล่าวคือกลุ่มนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อย เมื่อได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูฯ เพิ่มขึ้นจะมีพฤติกรรมการมีวินัยเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ซึ่งต่างจากกลุ่มที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก เมื่อได้รับการอบรมสั่งสอนจากครูฯ เพิ่มขึ้น จะมีพฤติกรรมการมีวินัยเพิ่มขึ้นมากกว่าอย่างเห็นได้ชัดเจน

2) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น หรือทัศนคติต่อพฤติกรรม การมีวินัย หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้าน พฤติกรรมการมีวินัยที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบ 2 ทาง (Two-way Analysis of Variance) แบ่งกลุ่มตัวแปรอิสระที่ศึกษา โดยใช้คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ได้ผลดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำแนกตามลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวและการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ	การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา		รวม
	น้อย	มาก	
ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น	$\bar{X} = 18.35$	$\bar{X} = 19.76$	$\bar{X} = 18.93$
	น้อย SD = 3.19	SD = 3.68	SD = 3.46
	n = 71	n = 50	n = 121
มาก	$\bar{X} = 21.64$	$\bar{X} = 23.08$	$\bar{X} = 22.51$
	SD = 2.60	SD = 2.41	SD = 2.58
	n = 56	n = 86	n = 142
รวม			
	$\bar{X} = 19.80$	$\bar{X} = 21.86$	
	SD = 3.36	SD = 3.34	

ตาราง 10 (ต่อ)

ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ	การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา		รวม
	น้อย	มาก	
ทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย	$\bar{X} = 18.64$	$\bar{X} = 20.06$	$\bar{X} = 19.21$
	น้อย $SD = 3.11$	$SD = 3.70$	$SD = 3.42$
	$n = 77$	$n = 52$	$n = 129$
	$\bar{X} = 21.60$	$\bar{X} = 22.98$	$\bar{X} = 22.46$
มาก	$SD = 2.95$	$SD = 2.54$	$SD = 2.77$
	$n = 50$	$n = 84$	$n = 134$
รวม	$\bar{X} = 19.80$	$\bar{X} = 21.86$	
	$SD = 3.36$	$SD = 3.34$	
	$n = 127$	$n = 136$	
แรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์	$\bar{X} = 19.42$	$\bar{X} = 20.43$	$\bar{X} = 19.86$
	น้อย $SD = 3.48$	$SD = 3.10$	$SD = 3.35$
	$n = 79$	$n = 60$	$n = 139$
	$\bar{X} = 20.44$	$\bar{X} = 22.99$	$\bar{X} = 22.00$
มาก	$SD = 3.09$	$SD = 3.10$	$SD = 3.33$
	$n = 48$	$n = 76$	$n = 124$

ตาราง 10 (ต่อ)

ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ	การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา		รวม
	น้อย	มาก	
	$\bar{X} = 19.80$	$\bar{X} = 21.86$	
รวม	SD = 3.36	SD = 3.34	
	n = 127	n = 136	

จากตาราง 10 พบว่ากลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมการมีวินัยในปริมาณมากและมีลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น หรือทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในปริมาณมาก มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีวินัยสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

และเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า "มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมการมีวินัยกับลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัย" ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ได้ผลดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อพิจารณาตามตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ลักษณะมุ่งอนาคต (ก)	1	687.81	79.36 [*]
การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา (ข)	1	128.32	14.81 [*]
ก × ข	1	.02	.002
ภายในกลุ่ม	259	8.67	
รวม	262	12.25	
ทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย (ก)	1	539.80	58.43 [*]
การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา (ข)	1	122.03	13.21 [*]
ก × ข	1	.03	.003
ภายในกลุ่ม	259	9.14	
รวม	262	12.25	

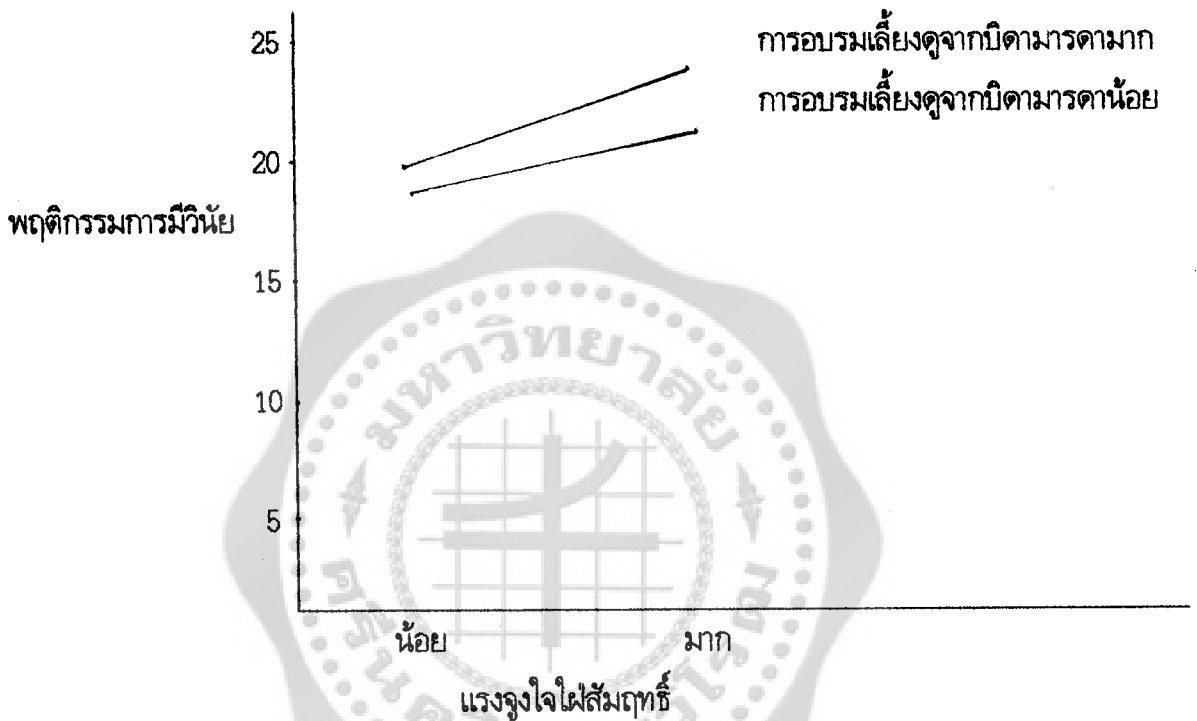
ตาราง 11 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
แรงจูงใจไฟลัมฤทธิ์ (ก)	1	212.52	20.52
การอบรมสั่งสอนของบิดามารดา (ข)	1	189.22	18.27
ก × ข	1	37.15	3.59
ภายในกลุ่ม	259	10.36	
รวม	262	12.25	

* $p < .05$

จากตาราง 11 พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจไฟลัมฤทธิ์กับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น หรือทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัยกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจไฟลัมฤทธิ์กับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยจึงได้เขียนกราฟเพื่อใช้ในการอธิบาย ดังแสดงในภาพ 4

ภาพ 4 แสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากภาพ 4 พบว่าเส้นกราฟทั้ง 2 เส้นไม่ขนานกัน แต่ไม่ตัดกัน แสดงว่ามีผลกระทบจาก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่อพฤติกรรม การมีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในลักษณะ Ordinal interaction effect กล่าวคือกลุ่ม นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อย เมื่อได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดา มารดา เพิ่มมากขึ้น จะมีพฤติกรรมการมีวินัยเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ซึ่งต่างจากกลุ่มที่มีแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์มาก เมื่อได้รับการอบรมสั่งสอนจากบิดามารดาเพิ่มขึ้น จะมีพฤติกรรมการมีวินัยเพิ่มขึ้นมาก กว่าอย่างเห็นได้ชัดเจน

3) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น หรือทัศนคติต่อพฤติกรรม การมีวินัย หรือแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์ กับการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของ นักเรียนในกลุ่มรวม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ 2 ทาง (Two-way Analysis of Variance) แบ่งกลุ่มตัวแปรอิสระที่ศึกษาโดยใช้คะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ได้ผลดังแสดง ในตาราง 12

ตาราง 12 ค่าสถิติพื้นฐานคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างรวม จำแนกตามลักษณะทาง จิตใจของผู้กระทำบางตัวและการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน

ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ	การรับรู้ค่านิยมของร.ร.		รวม
	น้อย	มาก	
ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น	$\bar{X} = 19.80$	$\bar{X} = 20.76$	$\bar{X} = 20.31$
	SD = 3.51	SD = 3.17	SD = 3.36
	n = 127	n = 144	n = 271
	$\bar{X} = 21.72$	$\bar{X} = 23.73$	$\bar{X} = 23.27$
มาก	SD = 2.53	SD = 2.81	SD = 2.87
	n = 61	n = 207	n = 268
	$\bar{X} = 20.42$	$\bar{X} = 22.51$	
รวม	SD = 3.34	SD = 3.30	
	n = 188	n = 351	

ตาราง 12 (ต่อ)

ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ	การรับรู้ค่านิยมของร.ร.		รวม
	น้อย	มาก	
ทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย	$\bar{X} = 19.36$	$\bar{X} = 20.90$	$\bar{X} = 20.15$
	น้อย $SD = 3.41$	$SD = 3.19$	$SD = 3.39$
	$n = 108$	$n = 112$	$n = 220$
	$\bar{X} = 21.85$	$\bar{X} = 23.26$	$\bar{X} = 22.91$
มาก	$SD = 2.66$	$SD = 3.07$	$SD = 3.03$
	$n = 80$	$n = 239$	$n = 319$
	$\bar{X} = 20.42$	$\bar{X} = 22.51$	
รวม	$SD = 3.34$	$SD = 3.30$	
	$n = 188$	$n = 351$	
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	$\bar{X} = 19.65$	$\bar{X} = 21.83$	$\bar{X} = 20.97$
	น้อย $SD = 3.09$	$SD = 3.27$	$SD = 3.37$
	$n = 117$	$n = 179$	$n = 296$
	$\bar{X} = 21.69$	$\bar{X} = 23.22$	$\bar{X} = 22.77$
มาก	$SD = 3.38$	$SD = 3.18$	$SD = 3.31$
	$n = 71$	$n = 172$	$n = 243$

ตาราง 12 (ต่อ)

ลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ	การรับรู้ค่านิยมของร.ร.		รวม
	น้อย	มาก	
	$\bar{X} = 20.42$	$\bar{X} = 22.51$	
รวม	$SD = 3.34$	$SD = 3.30$	
	$n = 188$	$n = 351$	

จากตาราง 12 พบว่ากลุ่มนักเรียนที่มีการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียนในปริมาณมากและมีลักษณะเมื่องานอดและควบคุมตน หรือทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในปริมาณมาก มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการมีวินัยสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

และเพื่อทดสอบสมมุติฐานที่ว่า "มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียนกับลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัย" ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ได้ผลดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างรวม
เมื่อพิจารณาตามตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำความผิดกับการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ลักษณะมุ่งอนาคต (ก)	1	872.85	93.58 [*]
การรับรู้ค่านิยมของร.ร. (ข)	1	222.03	23.80 [*]
ก × ข	1	30.38	3.26
ภายในกลุ่ม	535	9.33	
รวม	538	11.95	
ทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย (ก)	1	709.63	73.24 [*]
การรับรู้ค่านิยมของร.ร. (ข)	1	249.82	25.78 [*]
ก × ข	1	.46	.05
ภายในกลุ่ม	535	9.69	
รวม	538	11.95	

ตาราง 13 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ก)	1	338.97	32.72
การรับรู้ค่านิยมของ ร.ร. (ข)	1	441.28	42.60
ก × ข	1	12.72	1.23
ภายในกลุ่ม	535	10.36	
รวม	538	11.95	

จากตาราง 13 พบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตและความคุมตน หรือทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตอนที่ 6 ผลการเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาพฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายชื่อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกัน

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรที่ละขั้นจากกลุ่มตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม (ตาราง 7) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมการมีวินัย เป็นตัวทำนายสำคัญมากตัวหนึ่ง ซึ่งบิดาและมารดาสามารถกระทำได้ด้วยวิธีการปรับปรุงวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้ดีขึ้นได้ด้วยตนเอง ดังนั้นเพื่อให้เห็นแนวทางที่ชัดเจนในการที่บิดามารดาจะนำผลการวิจัยไปใช้ในการอบรมสั่งสอนบุตร ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม โดยการเปรียบเทียบ

ค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาตามพฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกัน โดยศึกษาเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างที่ตัวแปรอิสระตัวนี้เป็นตัวทำนายเท่านั้น ซึ่งได้แก่กลุ่มรวม กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาต่ำ ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 14 - 18 ดังนี้

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาตามพฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกัน ในกลุ่มรวม

ข้อความ	พฤติกรรมการมีวินัย				t
	สูง (n = 287)		ต่ำ (n = 253)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. พ่อแม่ตำหนิฉันเมื่อฉันหยิบเงินไปใช้โดยไม่ได้ขออนุญาต	2.41	1.09	2.66	1.08	-2.71*
2. พ่อแม่ส่งเสริมให้ฉันปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	3.20	.75	2.92	.83	4.13*
3. พ่อแม่และฉันร่วมกันคิดหาทางช่วยเหลือสัตว์ที่เดือดร้อน	2.69	.79	2.44	.88	3.44*
4. พ่อแม่หาขนมอร่อยมาเลี้ยงเมื่อฉันกับพี่น้องช่วยกันทำความสะอาดบ้าน	2.95	.75	2.66	.87	40.12*
5. พ่อแม่กับฉันช่วยกันคิดเตรียมตัวที่จะเดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัด	2.63	.84	2.42	.93	2.74*
6. พ่อแม่ชมฉันว่าดีเมื่อฉันใช้เงินอย่างประหยัด	2.97	.86	2.70	.97	3.44*
7. พ่อแม่ไม่ยอมให้ฉันเด็ดดอกไม้จากสวนสาธารณะหรือหน้าบ้านของผู้อื่น	3.02	.91	2.60	1.03	4.97*

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อความ	พฤติกรรมกรรมมวินัย				t
	สูง (n = 287)		ต่ำ (n = 253)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
8. เมื่อฉันมีปัญหาพ่อแม่ช่วยฉันหาวิธีแก้ไขโดยช่วย กันสร้างข้อตกลงที่มีเหตุผลสมควร	3.08	.84	2.64	.98	5.67*
9. พ่อแม่ชมเชยเมื่อฉันสอนการบ้านให้น้อง	2.68	.90	2.30	.95	4.80*
10. พ่อแม่ของฉันพูดจริงทำจริงโดยอธิบายถึงความ สำคัญของการมีสัจจะด้วย	3.15	.82	2.86	.89	3.99*

* $p < .05$

จากตาราง 14 พบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมวินัยสูงรับรู้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาในเรื่องปฏิบัติตามกฎหมายและกิจวัตร (ข้อ 2 และ 7) การชมเชย (ข้อ 1, 4, 6 และ 9) การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี (ข้อ 10) และการช่วยการสร้างข้อตกลง (ข้อ 3, 5 และ 8) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมวินัยต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมวินัยต่ำรับรู้ได้รับการอบรมและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาในเรื่องการลงโทษเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้อื่น (ข้อ 1) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมวินัยสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการยอมรับเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้าน
พฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกัน ในกลุ่ม
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อความ	พฤติกรรมการมีวินัย				t
	สูง (n = 141)		ต่ำ (n = 123)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. พ่อแม่ตำหนิฉันเมื่อฉันหยิบเงินไปใช้โดยไม่ได้ขออนุญาต	2.77	.96	2.73	1.09	.27
2. พ่อแม่ส่งเสริมให้ฉันปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	3.25	.67	2.98	.72	3.20*
3. พ่อแม่และฉันร่วมกันคิดหาทางช่วยเหลือสัตว์ที่เดือดร้อน	2.72	.77	2.38	.81	3.53*
4. พ่อแม่หาขนมอร่อยมาเลี้ยงเมื่อฉันกับพี่น้องช่วยกันทำความสะอาดบ้าน	2.91	.79	2.56	.92	3.37*
5. พ่อแม่กับฉันช่วยกันคิดเตรียมตัวที่จะเดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัด	2.50	.84	2.23	.93	2.53*
6. พ่อแม่ชมฉันว่าดีเมื่อฉันใช้เงินอย่างประหยัด	2.85	.86	2.71	.99	1.26
7. พ่อแม่ไม่ยอมให้ฉันเด็ดดอกไม้จากสวนสาธารณะหรือหน้าบ้านของผู้อื่น	2.84	.84	2.42	1.01	3.64*
8. เมื่อฉันมีปัญหาพ่อแม่ช่วยฉันหาวิธีแก้ไขโดยช่วยกันสร้างข้อตกลงที่มีเหตุผลสมควร	3.06	.88	2.53	1.00	4.62*

ตาราง 15 (ต่อ)

ข้อความ	พฤติกรรมการมีวินัย				t
	สูง (n = 141)		ต่ำ (n = 123)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
9. พ่อแม่ชมเชยเมื่อฉันสอนการบ้านให้น้อง	2.59	.85	2.14	.92	4.15*
10. พ่อแม่ของฉันพูดจริงทำจริงโดยอธิบายถึงความสำคัญของการมีสัจจะด้วย	3.26	.74	2.80	.85	4.75*

* $p < .05$

จากตาราง 15 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีพฤติกรรมการมีวินัยสูงรับรู้ว่าการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาในเรื่องปฏิบัติตามกฎและกิจวัตร (ข้อ 2 และ 7) การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี (ข้อ 10) การช่วยกันสร้างข้อตกลง (ข้อ 3, 5 และ 8) และการชมเชยให้นักเรียนมีการช่วยเหลือหรือร่วมมือกัน (ข้อ 4 และ 9) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการยอมรับเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้าน
พฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกัน ในกลุ่ม
นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อความ	พฤติกรรมการณ์วินัย				t
	สูง (n = 62)		ต่ำ (n = 72)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. พ่อแม่ตำหนิฉันเมื่อฉันหยิบเงินไปใช้โดยไม่ได้ขออนุญาต	3.00	.92	2.79	1.13	1.16
2. พ่อแม่ส่งเสริมให้ฉันปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	3.27	.68	3.04	.66	2.00
3. พ่อแม่และฉันร่วมกันคิดหาทางช่วยเหลือสัตว์ที่เดือดร้อน	2.80	.74	2.44	.87	2.57*
4. พ่อแม่หาขนมอร่อยมาเลี้ยงเมื่อฉันกับพี่น้องช่วยกันทำความสะอาดบ้าน	2.98	.74	2.71	.81	2.04
5. พ่อแม่กับฉันช่วยกันคิดเตรียมตัวที่จะเดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัด	2.55	.86	2.28	.84	1.83
6. พ่อแม่ชมฉันว่าดีเมื่อฉันใช้เงินอย่างประหยัด	2.98	.74	2.82	.97	1.09
7. พ่อแม่ไม่ยอมให้ฉันเด็ดดอกไม้จากสวนสาธารณะหรือหน้าบ้านของผู้อื่น	2.90	.80	2.44	.98	2.94*
8. เมื่อฉันมีปัญหาพ่อแม่ช่วยฉันหาวิธีแก้ไขโดยช่วยกันสร้างข้อตกลงที่มีเหตุผลสมควร	3.23	.76	2.56	.97	4.39*

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อความ	พฤติกรรมกรรมมวินัย				t
	สูง (n = 62)		ต่ำ (n = 72)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
9. พ่อแม่ชมเชยเมื่อฉันสอนการบ้านให้น้อง	2.65	.91	2.24	.88	2.64*
10. พ่อแม่ของฉันพูดจริงทำจริงโดยอธิบายถึงความสำคัญของการมีสัจจะด้วย	3.32	.62	2.86	.86	3.51*

* $p < .05$

จาดตาราง 16 พบว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีพฤติกรรมกรรมมวินัยสูงรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาในเรื่องการช่วยกันสร้างข้อตกลง (ข้อ 8) การชี้แนะให้ช่วยกันแก้ปัญหา (ข้อ 3) การไม่ยอมให้มีการล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น (ข้อ 7) การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี (ข้อ 10) และการชมเชยโดยมุ่งส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ (ข้อ 9) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมวินัยต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้าน
พฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกันในกลุ่ม
นักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อความ	พฤติกรรมการมีวินัย				t
	สูง (n = 66)		ต่ำ (n = 64)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. พ่อแม่ตำหนิฉันเมื่อฉันหยิบเงินไปใช้โดยไม่ได้ขออนุญาต	2.55	1.00	2.67	.98	- .73
2. พ่อแม่ส่งเสริมให้ฉันปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	3.30	.63	2.88	.77	3.48*
3. พ่อแม่และฉันร่วมกันคิดหาทางช่วยเหลือสัตว์ที่เดือดร้อน	2.67	.77	2.36	.74	2.31*
4. พ่อแม่หาขนมอร่อยมาเลี้ยงเมื่อฉันกับพี่น้องช่วยกันทำความสะอาดบ้าน	2.91	.78	2.41	1.02	3.17*
5. พ่อแม่กับฉันช่วยกันคิดเตรียมตัวที่จะเดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัด	2.50	.85	2.19	.99	1.94
6. พ่อแม่ชมฉันว่าดีเมื่อฉันใช้เงินอย่างประหยัด	2.82	.93	2.52	.99	1.80
7. พ่อแม่ไม่ยอมให้ฉันเด็ดดอกไม้จากสวนสาธารณะหรือหน้าบ้านของผู้อื่น	2.89	.84	2.36	1.01	3.27*
8. เมื่อฉันมีปัญหาพ่อแม่ช่วยฉันหาวิธีแก้ไขโดยช่วยกันสร้างข้อตกลงที่มีเหตุผลสมควร	2.98	.95	2.53	1.02	2.62*

ตาราง 17

ข้อความ	พฤติกรรมการมีวินัย				t
	สูง (n = 66)		ต่ำ (n = 64)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
9. พ่อแม่ชมเชยเมื่อฉันสอนการบ้านให้น้อง	2.61	.82	2.05	.90	3.71*
10. พ่อแม่ของฉันพูดจริงทำจริงโดยอธิบายถึงความสำคัญของการมีสัจจะด้วย	3.21	.85	2.81	.83	2.70*

* $p < .05$

จากตาราง 17 พบว่านักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีพฤติกรรมการมีวินัยสูงรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาในเรื่องการปฏิบัติตามกฎและกิจวัตร (ข้อ 2) การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี (ข้อ 10) การชี้แนะให้ช่วยกันแก้ปัญหา (ข้อ 3, และ 8) การชมเชยให้มีการช่วยเหลือหรือร่วมมือกัน (ข้อ 4 และ 9) และไม่ยอมให้มีการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น (ข้อ 7) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาตาม
พฤติกรรมการมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่างกัน ในกลุ่ม
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาต่ำ

ข้อความ	พฤติกรรมการมีวินัย				t
	สูง (n = 65)		ต่ำ (n = 78)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. พ่อแม่ตำหนิฉันเมื่อฉันหยิบเงินไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต	2.77	1.00	2.76	1.12	.29
2. พ่อแม่ส่งเสริมให้ฉันปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	3.22	.60	2.90	.75	2.76*
3. พ่อแม่และฉันร่วมกันคิดหาทางช่วยเหลือสัตว์ที่เดือดร้อน	2.78	.67	2.31	.78	3.88*
4. พ่อแม่หาขนมอร่อยมาเลี้ยงเมื่อฉันกับพี่น้องช่วยกันทำความสะอาดบ้าน	2.95	.80	2.49	.91	3.23*
5. พ่อแม่กับฉันช่วยกันคิดเตรียมตัวที่จะเดินทางไปเที่ยวต่างจังหวัด	2.45	.85	2.10	.88	2.37*
6. พ่อแม่ชมฉันว่าดีเมื่อฉันใช้เงินอย่างประหยัด	2.91	.82	2.62	.97	1.92
7. พ่อแม่ไม่ยอมให้ฉันเด็ดดอกไม้จากสวนสาธารณะหรือหน้าบ้านของผู้อื่น	2.95	.82	2.41	.96	3.60*
8. เมื่อฉันมีปัญหาพ่อแม่ช่วยฉันหาวิธีแก้ไขโดยช่วยกันสร้างข้อตกลงที่มีเหตุผลสมควร	3.09	.86	2.45	1.04	3.98*

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อความ	พฤติกรรมกรรมมีวินัย				t
	สูง (n = 65)		ต่ำ (n = 78)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
9. พ่อแม่ชมเชยเมื่อฉันสอนการบ้านให้น้อง	2.55	.87	2.09	.97	2.99*
10. พ่อแม่ของฉันพูดจริงทำจริงโดยอธิบายถึงความสำคัญของการมีสัจจะด้วย	3.29	.74	2.79	.89	3.59*

* $p < .05$

จากตาราง 18 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดาและมารดา มีระดับการศึกษาต่ำที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัยสูงรับรู้ว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาในเรื่องการปฏิบัติตามกฎและกิจวัตร (ข้อ 2 และ 7) การช่วยกันสร้างข้อตกลง (ข้อ 3, 5 และ 8) การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี (ข้อ 10) การชมเชยโดยมุ่งส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ (ข้อ 4 และ 9) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัยต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 7 ผลการเปรียบเทียบการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยเป็นรายชื่อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัยต่างกัน

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้นจากกลุ่มตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม (ตาราง 7) พบว่าการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยเป็นตัวทำนายสำคัญมากตัวหนึ่ง ซึ่งครูสามารถกระทำได้ด้วยการปรับปรุงวิธีการอบรมสั่งสอนนักเรียนให้ดีขึ้นได้ด้วยตนเอง ดังนั้นเพื่อให้เห็นแนวทางที่ชัดเจนในการที่ครูจะนำผลการวิจัยไปใช้ในการอบรมสั่งสอนนักเรียนผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรม

สั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยเป็นรายข้อระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัยต่างกัน โดยศึกษาเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างที่ตัวแปรอิสระตัวนี้เป็นตัวทำนายเท่านั้น ซึ่งได้แก่กลุ่มรวม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่บิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำ ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 19 - 23 ดังนี้

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัยต่างกันในกลุ่มรวม

ข้อความ	พฤติกรรมกรรมมีวินัย				t
	สูง (n = 287)		ต่ำ (n = 253)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ครูตำหนินักเรียนที่เอาหนังสือหรือของของเพื่อนไปใช้โดยมิได้ขออนุญาต	2.74	1.04	2.75	.88	-.06
2. ครูส่งเสริมให้ฉันปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	3.12	.75	2.89	.80	3.54*
3. ครูและนักเรียนร่วมกันคิดหาทางช่วยเหลือสัตว์ที่เดือดร้อน	2.78	.81	2.38	.82	5.82*
4. ครูหาขนมอร่อยมาเลี้ยงเมื่อนักเรียนมาช่วยกันพัฒนาโรงเรียน	2.67	.87	2.36	.85	4.11*
5. ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดกิจกรรมในการจัดงานวันแม่ที่โรงเรียน	3.04	.78	2.82	.74	3.34*
6. ครูชื่นชมผู้ที่ไม่ลอกการบ้านจากเพื่อน	3.02	.84	2.75	.81	3.73*
7. ครูกวดขันไม่ให้นักเรียนหยิบสิ่งของของผู้อื่นมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต	3.07	.85	2.73	.88	4.63*
8. เมื่อนักเรียนมีปัญหาครูช่วยนักเรียนหาวิธีแก้โดยสร้างข้อตกลงที่มีเหตุผลสมควร	3.10	.77	2.82	.87	4.01*

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อความ	พฤติกรรมการณ์วินัย				t
	สูง (n = 287)		ต่ำ (n = 253)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
9. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนที่เรียนดีช่วยอธิบาย การบ้านให้เพื่อนที่เรียนอ่อน	2.96	.77	2.77	.82	2.84*
10. ครูรักความยุติธรรมและอธิบายความสำคัญ ของความยุติธรรมให้นักเรียนเข้าใจ	3.18	.77	2.71	.86	6.75*

* p < .05

จากตาราง 19 พบว่านักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่มีพฤติกรรมการณ์วินัยสูงรับรู้ว่าได้
การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูในเรื่อง การปฏิบัติตามกฎและกิจวัตร (ข้อ 2 และ
7) การชมเชย (ข้อ 1, 4, 6 และ 9) การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี (ข้อ 10) และการช่วยกันสร้างข้อ
ตกลง (ข้อ 3, 5 และ 8) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการณ์วินัยต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการยอมรับการสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้าน
พฤติกรรมกรรมที่มีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมที่มีวินัยต่างกัน ในกลุ่ม
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อความ	พฤติกรรมกรรมที่มีวินัย				t
	สูง (n = 140)		ต่ำ (n = 136)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ครูทำให้นักเรียนที่เอาหนังสือหรือของของเพื่อนไปใช้โดยมิได้ขออนุญาต	2.13	1.07	2.51	1.16	-2.92*
2. ครูส่งเสริมให้ฉันปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	3.13	.84	2.91	.92	2.05
3. ครูและนักเรียนร่วมกันคิดหาทางช่วยเหลือสัตว์ที่เดือดร้อน	2.63	.86	2.52	.90	1.00
4. ครูหาขนมอร่อยมาเลี้ยงเมื่อนักเรียนมาช่วยกันพัฒนาโรงเรียน	2.96	.75	2.78	.79	2.00
5. ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดกิจกรรมในการจัดงานวันแม่ที่โรงเรียน	2.71	.84	2.65	.87	.58
6. ครูชื่นชมผู้ที่ไม่ลอกการบ้านจากเพื่อน	3.02	.84	2.76	.97	2.43
7. ครูกวาดชั้นไม่ให้นักเรียนหยิบสิ่งของของผู้อื่นมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต	3.07	.98	2.91	1.04	1.32
8. เมื่อนักเรียนมีปัญหาครูช่วยนักเรียนหาวิธีแก้โดยสร้างข้อตกลงที่มีเหตุผลสมควร	3.13	.81	2.74	.92	3.77*

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อความ	พฤติกรรมการมีวินัย				t
	สูง (n = 140)		ต่ำ (n = 136)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
9. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนที่เรียนดีช่วยอธิบาย					
การบ้านให้เพื่อนที่เรียนอ่อน	2.74	.94	2.51	.97	1.98
10. ครูรักความยุติธรรมและอธิบายความสำคัญ					
ของความยุติธรรมให้นักเรียนเข้าใจ	3.11	.85	2.86	.96	2.27*

* $p < .05$

จากตาราง 20 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมการมีวินัยสูงรับรู้ว่าได้
 รับการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูในเรื่อง การเสริมแรงให้มีการควบคุมตนเอง
 (ข้อ 6) การชวนให้มองปัญหาและคิดแก้ไขปัญหาโดยการสร้างข้อตกลงและทำตาม (ข้อ 8) และการ
 ทำตนเป็นแบบอย่างพร้อมทั้งอธิบายเหตุผล (ข้อ 10) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่ำ
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่ำรับรู้ว่าได้การ
 อบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูในเรื่องการลงโทษเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้อื่น (ข้อ 1)
 มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการยอมรับการสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้าน
พฤติกรรมกรรมมวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมวินัยต่างกัน ในกลุ่ม
นักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อความ	พฤติกรรมกรรมมวินัย				t
	สูง (n = 63)		ต่ำ (n = 83)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ครูตำหนินักเรียนที่เอาหนังสือหรือของของเพื่อนไปใช้โดยมิได้ขออนุญาต	2.13	1.10	2.49	1.09	-2.01
2. ครูส่งเสริมให้ฉันปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	3.08	.89	2.86	.98	1.43
3. ครูและนักเรียนร่วมกันคิดหาทางช่วยเหลือสัตว์ที่เดือดร้อน	2.63	.96	2.43	.91	1.29
4. ครูหาขนมอร่อยมากเลี้ยงเมื่อนักเรียนมาช่วยกันพัฒนาโรงเรียน	3.02	.89	2.71	.85	2.11
5. ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดกิจกรรมในการจัดงานวันแม่ที่โรงเรียน	2.81	.91	2.59	.87	1.48
6. ครูชื่นชมผู้ที่ไม่ลอกการบ้านจากเพื่อน	3.06	.78	2.63	.98	2.90
7. ครูกวดขันไม่ให้นักเรียนหยิบสิ่งของของผู้อื่นมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต	2.95	.97	2.84	1.05	.64
8. เมื่อนักเรียนมีปัญหาครูช่วยนักเรียนหาวิธีแก้โดยสร้างข้อตกลงที่มีเหตุผลสมควร	3.02	.87	2.63	.89	2.64

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อความ	พฤติกรรมการมีวินัย				t
	สูง (n = 63)		ต่ำ (n = 83)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
9. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนที่เรียนดีช่วยอธิบาย การบ้านให้เพื่อนที่เรียนอ่อน	2.62	.97	2.46	1.00	.97
10. คุรรักความยุติธรรมและอธิบายความสำคัญ ของความยุติธรรมให้นักเรียนเข้าใจ	3.03	.88	2.75	.95	1.85

* $p < .05$

จากตาราง 21 พบว่านักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมการมีวินัยสูงรับรู้ว่าการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูในเรื่อง การเสริมแรงให้มีการควบคุมตนเอง (ข้อ 6) และการชวนให้มองปัญหาและคิดช่วยกันแก้ปัญหาโดยการสร้างข้อตกลงและทำตาม (ข้อ 8) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการยอมรับการสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้าน
พฤติกรรมกรรมมีวินัยเป็นรายข้อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัยต่างกัน ในกลุ่ม
นักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อความ	พฤติกรรมกรรมมีวินัย				t
	สูง (n = 62)		ต่ำ (n = 68)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ครูตำหนินักเรียนที่เอาหนังสือหรือของของเพื่อนไปใช้โดยมิได้ขออนุญาต	1.94	.96	2.63	1.18	-3.67*
2. ครูส่งเสริมให้ฉันปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	3.26	.72	2.96	.85	2.17
3. ครูและนักเรียนร่วมกันคิดหาทางช่วยเหลือสัตว์ที่เดือดร้อน	2.63	.77	2.65	.86	-.13
4. ครูหาขนมอร่อยมาเลี้ยงเมื่อนักเรียนมาช่วยกันพัฒนาโรงเรียน	2.92	.69	2.90	.60	.20
5. ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดกิจกรรมในการจัดงานวันแม่ที่โรงเรียน	2.66	.77	2.68	.85	-.11
6. ครูชื่นชมผู้ที่ไม่ลอกการบ้านจากเพื่อน	3.06	.89	2.90	.90	1.07
7. ครูกวาดขันไม่ให้นักเรียนหยิบสิ่งของของผู้อื่นมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต	3.21	1.01	3.01	.97	1.12
8. เมื่อนักเรียนมีปัญหาครูช่วยนักเรียนหาวิธีแก้โดยสร้างข้อตกลงที่มีเหตุผลสมควร	3.31	.74	2.90	.90	2.82*

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อความ	พฤติกรรมกรรมมีวินัย				t
	สูง (n = 62)		ต่ำ (n = 68)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
9. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนที่เรียนดีช่วยอธิบาย การบ้านให้เพื่อนที่เรียนอ่อน	2.94	.87	2.54	.94	2.47*
10. ครูวัดความยุติธรรมและอธิบายความสำคัญ ของความยุติธรรมให้นักเรียนเข้าใจ	3.23	.82	3.01	.92	1.38

* p < .05

จากตาราง 22 พบว่านักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัยสูงรับรู้ว่าได้รับการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูในเรื่องชวนให้มองปัญหาและช่วยแก้ไขปัญหโดยการสร้างข้อตกลง (ข้อ 8) และการชมเชยโดยมุ่งส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ (ข้อ 9) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีการวินัยต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัยต่ำรับรู้ว่าได้รับการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูในเรื่องการลงโทษเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้อื่น (ข้อ 1) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมีวินัยสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 23 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการยอมรับการสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้าน
พฤติกรรมกรรมมวินัยเป็นรายชื่อ ระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมมวินัยต่างกันในกลุ่ม
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาต่ำ

ข้อความ	พฤติกรรมกรรมมวินัย				t
	สูง (n = 79)		ต่ำ (n = 71)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1. ครูตำหนินักเรียนที่เอาหนังสือหรือของของเพื่อนไปใช้โดยมิได้ขออนุญาต	2.19	1.00	2.72	1.04	-3.16*
2. ครูส่งเสริมให้ฉ้นปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น	3.10	.84	2.72	.90	2.70*
3. ครูและนักเรียนร่วมกันคิดหาทางช่วยเหลือสัตว์ที่เดือดร้อน	2.58	.90	2.55	.86	.23
4. ครูหาขณมอ่อยมาเลี้ยงเมื่อนักเรียนมาช่วยกันพัฒนาโรงเรียน	2.87	.77	2.70	.68	1.41
5. ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดกิจกรรมในการจัดงานวันแม่ที่โรงเรียน	2.58	.81	2.46	.83	.88
6. ครูชื่นชมผู้ที่ไม่ลอกการบ้านจากเพื่อน	2.89	.85	2.66	.94	1.54
7. ครูกวดขันไม่ให้นักเรียนหยิบสิ่งของของผู้อื่นมาใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต	3.04	.91	2.79	.98	1.61
8. เมื่อนักเรียนมีปัญหาครูช่วยนักเรียนหาวิธีแก้โดยสร้างข้อตกลงที่มีเหตุผลสมควร	3.10	.87	2.66	.86	3.10*

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อความ	พฤติกรรมการมีวินัย				t
	สูง (n = 79)		ต่ำ (n = 71)		
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
9. ครูชมเชยเมื่อนักเรียนที่เรียนดีช่วยอธิบาย การบ้านให้เพื่อนที่เรียนอ่อน	2.73	1.05	2.39	.95	2.08
10. ครูรักความยุติธรรมและอธิบายความสำคัญ ของความยุติธรรมให้นักเรียนเข้าใจ	3.00	.89	2.80	.94	1.32

* $p < .05$

จากตาราง 23 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาต่ำที่มีพฤติกรรมการมีวินัยสูงรับรู้ได้รับการอบรมสั่งสอนและการเป็นอย่างของครูในเรื่องการสนับสนุนให้ทำตามข้อตกลง (ข้อ 2) และชวนให้มองปัญหาและช่วยแก้ไขโดยสร้างข้อตกลงและทำตามข้อตกลง (ข้อ 8) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยต่ำรับรู้ได้รับการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูในเรื่องการลงโทษเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้อื่น (ข้อ 1) มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมการมีวินัยสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำและสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ใช้เป็นตัวทำนายพฤติกรรมการมีวินัยประกอบด้วย 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่กลุ่มตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ ประกอบด้วยตัวแปร 8 ตัวในทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะคิดต่อพฤติกรรมการมีวินัย สถิติปัญญา การร่วมรู้สึก และสุขภาพจิต 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ กลุ่มตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคมประกอบด้วยตัวแปร 12 ตัว คือ การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการมีวินัย การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัย การให้การสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนจากครู (ด้านสิ่งของ วาจา เบี้ยอรรถกร และสิทธิพิเศษ) การให้การสนับสนุนการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนจากเพื่อนนักเรียน (ด้านสิ่งของ วาจา เบี้ยอรรถกร และสิทธิพิเศษ) การรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยจำแนกตามลักษณะชีวสังคม
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยระหว่างนักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน และศึกษาในแต่ละระดับชั้นเรียน ระหว่างนักเรียนที่เพศต่างกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร กระทรวงมหาดไทย ปีการศึกษา 2538 จำนวน 243,043 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2538 จำนวน 63,411 คน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 276 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 264 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามซึ่งแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วนคือ

1. แบบสอบถามลักษณะชีวิตสังคมของผู้ตอบ
2. แบบสอบถามวัดตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นแบบสอบถามชุดย่อย ๆ 13 ชุดได้แก่
 - 2.1 แบบสอบถามวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม
 - 2.2 แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น
 - 2.3 แบบสอบถามวัดความเชื่ออำนาจในตน
 - 2.4 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 2.5 แบบสอบถามวัดทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย
 - 2.6 แบบสอบถามวัดสติปัญญา
 - 2.7 แบบสอบถามวัดการร่วมรู้สึก
 - 2.8 แบบสอบถามวัดสุขภาพจิต
 - 2.9 แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา
ด้านพฤติกรรมการมีวินัย
 - 2.10 แบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้าน
พฤติกรรมการมีวินัย
 - 2.11 แบบสอบถามวัดการให้การสนับสนุนจากโรงเรียน
 - 2.12 แบบสอบถามวัดการรับรู้กฎเกณฑ์และค่านิยมของโรงเรียน
 - 2.13 แบบสอบถามวัดพฤติกรรมการมีวินัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาลักษณะทางจิตใจของนักเรียน การรับรู้สภาพแวดล้อมทางสังคม และพฤติกรรมการมีวินัยในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 3 โดยใช้สถิติพื้นฐาน $\bar{X}$ และ SD

2. เปรียบเทียบพฤติกรรมการมีวินัยระหว่างนักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน และศึกษาในแต่ละระดับชั้นเรียน ระหว่างนักเรียนที่เพศต่างกัน โดยใช้สถิติค่า t (t - test)

3. ศึกษาความสำคัญของตัวแปรกลุ่มลักษณะทางจิตใจของนักเรียน และสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อใช้ในการอธิบายพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) และใช้ค่า R^2 เป็นดัชนีการทำงาน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลสรุปดังนี้

1. ปัจจัยภายในที่เป็นลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำและปัจจัยภายนอกที่เป็นสภาพแวดล้อมทางสังคมร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ศึกษาได้ร้อยละ 39.27

2. ผลการค้นหาดัชนีพยากรณ์ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยจากตัวแปรอิสระ 20 ตัวแปร พบว่าตัวแปรอิสระที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยเป็นลำดับแรกของทุกกลุ่มตัวอย่าง ยกเว้นกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง ส่วนตัวแปรอิสระที่สำคัญรองลงไปคือ ทักษะคิดต่อพฤติกรรมการมีวินัย การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาตาด้านพฤติกรรมการมีวินัย และการสนับสนุนจากครูด้านสิ่งของ

เมื่อพิจารณาอำนาจในการทำนายของตัวแปรอิสระเหล่านี้พบว่ามีความอำนาจในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้มากกว่าร้อยละ 50 ในกลุ่มย่อยที่จำแนกตามลักษณะชีวิตสังคมดังนี้

กลุ่มนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญคือลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัย และเหตุผลเชิงจริยธรรม ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้ร้อยละ 52.13 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{Y} = .6554X_2 + .3659X_{20} + .1718X_{10} + .1259X_1$$

กลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญคือ ทักษะคิดต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน และการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัยร่วมกันทำนาย พฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้ร้อยละ 50.11 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{Y} = .6058X_6 + .3659X_2 + .1563X_{20} + .1583X_9$$

กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาต่ำ ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น ทักษะคิดต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัยการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน และการรับรู้กฎเกณฑ์ของโรงเรียน ร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้ร้อยละ 55.55 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{Y} = .6558X_2 + .3173X_6 + .1711X_9 + .1637X_{20} - .1724X_{19}$$

และกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดาหรือมารดามีระดับการศึกษาสูง ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น การรับรู้ค่านิยมของโรงเรียนและทักษะคิดต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย ร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้ร้อยละ 53.00 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{Y} = .5957X_2 + .3637X_{20} + .2758X_6$$

สิ่งสำคัญที่พบในงานวิจัยครั้งนี้คือ ตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำบางตัวและตัวแปร การรับรู้สภาพแวดล้อมทางสังคมบางตัว ร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้มากในกลุ่มนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำนายได้น้อยกว่าร้อยละ 50

3. ผลการค้นหาคำพยากรณ์ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยจากตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำ จำนวน 8 ตัวแปรพบว่า ตัวแปรที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยเป็นลำดับแรกของทุกกลุ่มตัวอย่าง ยกเว้นในกลุ่มนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือลักษณะมุ่ง

อนาคตและความมุ่งมั่น ส่วนตัวแปรที่สำคัญรองลงไปคือ ทักษะคิดต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นอกจากนั้นพบว่า กลุ่มตัวแปรอิสระที่ทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้มากกว่าร้อยละ 50 คือ ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่บิดาและมารดามีระดับการศึกษาต่ำ ตัวแปรอิสระเรียงตามลำดับความสำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น ทักษะคิดต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย และการร่วมรู้สึก ร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้ร้อยละ 51.02 และมีสมการวิเคราะห์การถดถอยมาตรฐานดังนี้

$$\hat{Y} = .6590X_2 + .3082X_6 - .1338X_7$$

4. ผลการค้นหาดัชนีพยากรณ์ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยจากตัวแปรการรับรู้สภาพแวดล้อมทางสังคม จำนวน 12 ตัวแปร ตัวแปรที่ทำนายพฤติกรรมกรรมการมีวินัยเป็นลำดับแรกในหลายกลุ่มตัวอย่างคือ การอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัยได้มากกว่าร้อยละ 50

และเมื่อได้วิเคราะห์เพิ่มเติมในรายละเอียดของตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย และตัวแปรการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัยในเรื่องปฏิบัติตามกฎและกิจวัตร การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี การช่วยกันสร้างข้อตกลง และการชมเชยให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมการมีวินัยสูงมีการช่วยเหลือหรือร่วมมือกันมากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมการมีวินัยต่ำ

และการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัยมีผลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กล่าวคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมกรรมการมีวินัยสูงรับรู้ว่าได้รับการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูในเรื่อง การเสริมแรงให้มีการควบคุมตนเอง การชวนให้มองปัญหาและคิดแก้ไขปัญหาโดยการสร้างข้อตกลงและทำตาม การทำตนเป็นแบบอย่าง พร้อมทั้งอธิบายเหตุผล มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมกรรมการมีวินัยต่ำ

และจากการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำที่เป็นตัวพยากรณ์ที่สำคัญได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น ทักษะคิดต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นตัวพยากรณ์ที่สำคัญได้แก่ การอบรมสั่งสอนและ

การเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการณ์มีวินัย การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการณ์มีวินัย และการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน ที่มีต่อพฤติกรรมการณ์มีวินัยของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการอบรมสั่งสอนและการเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการณ์มีวินัยที่มีต่อพฤติกรรมการณ์มีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการณ์มีวินัยที่มีต่อพฤติกรรมการณ์มีวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

5. จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการณ์มีวินัยระหว่างนักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกันได้ผลสรุปว่า

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมการณ์มีวินัยมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนหญิงทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพฤติกรรมการณ์มีวินัยมากกว่านักเรียนชาย

อภิปรายผล

จากสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกร่วมกันทำนายพฤติกรรมการณ์มีวินัยนั้น ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากการที่บุคคลมีพฤติกรรมการณ์มีวินัยได้นั้น สามารถอธิบายได้ตามแนวคิดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมที่เน้นความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นประสบอยู่เป็นสาเหตุสำคัญในการอธิบายการเกิดพฤติกรรมการณ์มีวินัยของบุคคล (Magnusson and Endler. 1977) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Gonger and others (1984) ที่ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์อบรมเลี้ยงดูบุตรของมารดาชาวอเมริกัน ผลการวิจัยพบว่า ความตึงเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว 3 ด้าน (การเงิน โครงสร้างของครอบครัว และประวัติความเป็นมาของครอบครัว) และตัวแปรลักษณะทางจิตใจของมารดา 3 ด้าน (ความกดดันทางอารมณ์ ค่านิยมการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการและความคิดในเชิงปฏิเสธสูง) ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการณ์อบรมเลี้ยงดูเด็กได้ร้อยละ 36 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยในประเทศไทยของ อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล (2533) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยลักษณะทางจิตใจและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา พบว่าตัวแปรปัจจัยลักษณะทางจิตใจและสภาพแวดล้อมทางสังคม 13 ตัว

ได้แก่ เพศ อายุ การรับรู้ความมั่นคงในการทำงาน เศรษฐกิจ สถานภาพสมรส การรับรู้การครอบครองลักษณะบุคลิกภาพแบบเอ ความกลัวความล้มเหลว ความกลัวความสำเร็จ การสนับสนุนทางสังคมความเครียดในการทำงาน ทักษะที่ดีต่อการเรียนต่อ และการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการศึกษาต่อได้ถูกต้องถึงร้อยละ 87 (ค่า Wilk ' s Lamda) งามตา วรินทร์านนท์ (2536) ได้ศึกษาลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของนิคมารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร ผลการวิจัยพบว่าลักษณะทางพุทธศาสนา 3 ตัวแปรได้แก่ ความเชื่อการปฏิบัติ และวิถีชีวิตแบบพุทธและสัมพันธภาพในครอบครัวได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส ความใกล้ชิดบุตร และการใช้เวลากับบุตร รวม 6 ตัวแปร สามารถทำนายการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธด้านสร้างศาสนใจรับทราบได้สูงสุด (โดยเฉลี่ยร้อยละ 57) อันดับรองลงมาคือ การอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธด้านสร้างความเข้าใจเนื้อความ (ทำนายได้โดยเฉลี่ยร้อยละ 55.92) และการอบรมเลี้ยงดูบุตรตามแนวพุทธด้านสร้างการยอมรับและเปลี่ยนตาม (ทำนายได้โดยเฉลี่ยร้อยละ 54.48) และวิสุทธิ อริยภิญโญ (2539) ได้ศึกษาตัวแปรทางจิตและสถานการณ์ในการขับขี่ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการขับขี่อย่างปลอดภัยของผู้ขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคลในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรด้านลักษณะบุคคลที่ประกอบด้วย กลุ่มตัวแปรลักษณะทางจิต ได้แก่ ความเชื่ออำนาจภายในตนทัศนคติต่อพฤติกรรมการขับขี่ และบุคลิกภาพชนิดเอ กลุ่มลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ได้ขับรถมาและความรู้เกี่ยวกับการขับขี่ปลอดภัยและกลุ่มตัวแปรด้านสถานการณ์ในการขับขี่ ได้แก่ ความติดขัดของสภาพการจราจรและสภาพของถนนร่วมกันทำนายพฤติกรรมการขับขี่อย่างปลอดภัยได้ร้อยละ 49.1

และเมื่อมีการศึกษาในแต่ละระดับชั้นเรียนพบว่า ปัจจัยทั้ง 2 ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการมีวินัยได้เด่นชัด (มากกว่าร้อยละ 50) ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่มีความต้องการที่จะรับรู้ความรับผิดชอบในสังคม เพื่อจะเตรียมตัวให้เป็นพลเมืองที่ดี ประกอบกับเริ่มที่จะตัดสินใจเลือกคุณค่าหรือสิ่งที่ตนควรจะยึดถือเป็นแนวทางในชีวิตพร้อมกับวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มมีทัศนคติที่ดี กล่าวคือมีความพอใจและสนใจจะเข้าร่วมกิจกรรมการทางสังคมและยังมีความกล้าใจและแรงจูงใจที่สามารถแก้ปัญหาได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่ยาก รวมทั้งเด็กในวัยนี้ต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งจากสภาพแวดล้อม ครอบครัว ครู และกลุ่มเพื่อนมากกว่าเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (Hoffman and others. 1988 ; สุทธิย์ วีรดากร 2523 ; เฉลา ประเสริฐสังข์. 2524 และ สมร ทองดี 2534)

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ตัวแปรลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำเป็นตัวแปรที่สำคัญ (พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน) ในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยในอันดับแรก ๆ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตและความภูมิใจในตนเอง ทักษะการคิดต่อพฤติกรรมการมีวินัยและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มากกว่าตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าลักษณะทางจิตใจเป็นปัจจัยที่อยู่ภายใน ตัวบุคคลที่จะกำหนดพฤติกรรม ด้วยการที่นักเรียนเห็นผลดีผลเสียของการกระทำพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามมาในอนาคต จึงทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักในการที่จะกระทำพฤติกรรม ประกอบกับ นักเรียนมีความชอบและความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรม และสามารถควบคุมตนเองไปสู่การทำ พฤติกรรมการมีวินัยได้ด้วยตนเอง ส่วนปัจจัยภายนอกนั้นมีบทบาทแค่เพียงเป็นปัจจัยที่ช่วย สนับสนุนหรือเอื้อให้นักเรียนกระทำพฤติกรรมการมีวินัยได้ดียิ่งขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้สอดคล้องกับคำกล่าว ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ที่ว่าแม้สภาพแวดล้อมจะไม่เอื้ออำนวยให้ทำดี หรือสภาพแวดล้อม ยั่วใจให้ทำชั่วแต่บุคคลมากมายก็ยังทำความดี ละเว้นชั่วได้ และเป็นคนเก่งที่มีประโยชน์มากต่อ สังคมได้ บุคคลที่ดีและเก่งเหล่านี้ทางการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ได้ศึกษามาแล้วหลายพันคนเปรียบ เทียบกับคนที่ด้อยและเก่งน้อย ทำให้ทราบว่าคนที่ดีและเก่งทั้ง ๆ ที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย และไม่มีกำบังคับข้องใจให้ทำนั้น เป็นเพราะคนเหล่านี้มีลักษณะทางจิตใจสำคัญ 8 ประการที่แตกต่าง จากคนที่ด้อยและเก่งน้อย

เมื่อศึกษาเฉพาะตัวแปรอิสระ 8 ตัวแปรของปัจจัยลักษณะทางจิตใจของผู้กระทำพบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและความภูมิใจในตนเอง ทักษะการคิดต่อพฤติกรรมการมีวินัยและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็น ตัวแปรที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่าตัวแปรลักษณะทางจิตใจตัวอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 มีลักษณะทางจิตใจ 3 ตัวแปรนี้ก็เพียงพอที่จะอธิบายการเกิดพฤติกรรมการมีวินัยดังที่ได้ อภิปรายมาแล้วข้างต้น ส่วนตัวแปรอื่น ๆ มีบทบาทน้อยทั้งนี้อาจเป็นเพราะพฤติกรรมการมีวินัยนั้น เป็นพฤติกรรมซึ่งนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาปานกลางก็สามารถที่จะกระทำได้ และเป็นพฤติกรรมที่ กระทำตามความคาดหวังของสังคม ผู้กระทำจึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้สึกของบุคคลอื่นและผู้กระทำก็มีความรู้สึกสบายใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วยความเชื่อว่าผลที่เกิดตามมาจากการ กระทำของตนนั้น จะก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับ นพนธ์ สัมมา (2523) ที่ ศึกษาเกี่ยวกับจิตลักษณะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรนั้น ผู้รับจะต้องมีความพร้อมอย่างน้อย 3 ด้าน ด้านหนึ่ง

กล่าวถึงคือด้านจิตใจ ซึ่งในที่นี้ก็คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการมีทัศนคติที่ดีต่อการยอมรับนวัตกรรมและพบว่าตัวแปรทั้ง 2 นี้เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักในการทำนายพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมได้มากกว่าตัวแปรอื่น ๆ

เมื่อศึกษาเฉพาะตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปรของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมพบว่าการอบรมเลี้ยงดูและการทำตนเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมการมีวินัย การอบรมสั่งสอนและการทำตนเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัยและการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียนเป็นตัวแปรที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูจัดได้ว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งในการอบรมเลี้ยงดูสามารถทำได้ โดยการให้คำแนะนำสั่งสอน การให้รู้จักกฎระเบียบอย่างชัดเจน รวมถึงการกระทำให้ดูเป็นแบบอย่าง เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบทั้งนี้สอดคล้องกับการสรุปผลการวิจัยของ Sears and others (1957) ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของเด็กและการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจะมีผลบางประการต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพของการกระทำในอนาคต ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ในสถาบันครอบครัวอันเป็นสถาบันทางสังคมอันดับแรกสุดที่เด็กเป็นสมาชิกอยู่ อย่างไรก็ตามการที่จะอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีพฤติกรรมการมีวินัยที่เหมาะสมนั้นบิดามารดาจำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัยและในแต่ละสถานการณ์แวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2525) ที่พบว่าการถ่ายทอดและการทำตนเป็นแบบอย่างของบิดามารดาในเรื่องวัฒนธรรมจิตใจได้แก่ ความเอื้อเฟื้อ ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ฯลฯ จะทำให้เด็กมีวัฒนธรรมจิตใจมากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดและทำตนเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ประกอบกับสถาบันที่มีบทบาทสำคัญอีกสถาบันหนึ่งในการอบรมสั่งสอนเด็กต่อจากสถาบันครอบครัวก็คือ โรงเรียน เพราะเด็กจะใช้เวลากลางวันส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียน ดังนั้นครูในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อการทำพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนในเรื่องการทำพฤติกรรมการมีวินัย ทั้งนี้เพราะเด็กที่มีความซนและคร่ำครึในตัวครูจะเชื่อฟังพร้อมทั้งปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของครู ดังนั้นกระบวนการอบรมสั่งสอนและการทำตนเป็นแบบอย่างของครู จึงควรสอดคล้องกับกระบวนการอบรมเลี้ยงดูและการทำตนเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมการมีวินัย (ประดินันท์ อุปรมัย (2526)) นอกจากนี้โรงเรียนยังเปรียบเสมือนการจำลองสภาพสังคมในวงกว้าง ซึ่งนักเรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ การรับรู้ค่า

นิยมของโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเลือกกระทำพฤติกรรมการมีวินัยให้สอดคล้องกับการยอมรับของสังคมนั้นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ในแต่ละระดับชั้นพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การอบรมสั่งสอนและการทำตนเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมการมีวินัยเป็นตัวแปรที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัย ทั้งนี้เนื่องจากว่าเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มออกจากครอบครัวไปสู่สิ่งแวดล้อมใหม่ คือ โรงเรียน โดยที่โรงเรียนจะเป็นแหล่งที่มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้บทบาทหรือการกระทำพฤติกรรม เด็กจะได้พบและเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ในระยะแรกอันอาจจะทำให้เด็กเกิดความสับสนในการเรียนรู้และการปฏิบัติได้ ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะเข้ามาช่วยแนะแนวทาง อบรมสั่งสอน และเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กนักเรียน ทั้งนี้เพราะครูในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่จะทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้น ซึ่งจะต้องสอนและอยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนเกือบตลอดเวลา ทำให้ครูเป็นแบบอย่างแก่เด็กได้มาก ทั้งนี้เพราะครูเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมและเป็นผู้มีความสามารถสูงในทัศนะของนักเรียน (ธีระพร อุวรรณโน. 2536 อ้างอิงมาจาก Bandura. 1973)

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การอบรมเลี้ยงดูและการทำตนเป็นแบบอย่างของบิดามารดาด้านพฤติกรรมการมีวินัยเป็นตัวแปรที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถาบันครอบครัวยังคงเป็นสถาบันหลักที่มีอิทธิพลต่อเนื่องต่อการทำพฤติกรรมของเด็กมาโดยตลอด โดยเฉพาะในสังคมไทย ความผูกพันระหว่างบิดามารดากับบุตรยังคงแน่นแฟ้นมากกว่าครอบครัวตะวันตก โดยบิดามารดายังคงดูแลเอาใจใส่และให้กำลังใจในการทำพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่เด็กมาโดยตลอด อีกทั้งบิดามารดายังกระทำตนเป็นอย่างที่ดีให้กับบุตรอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นผลทำให้นักเรียนทำตามแบบอย่างที่ดี ถึงแม้ว่าเด็กในวัยนี้จะมีครูเข้ามาทำหน้าที่อบรมสั่งสอนและการทำตนเป็นแบบอย่างให้กับเด็กร่วมด้วย แต่ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาจะเป็นครูสอนประจำวิชา ซึ่งจะหมุนเวียนกันไป ทำให้ความใกล้ชิดและความผูกพันระหว่างครูกับนักเรียนมีน้อยกว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา

จากสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะนักเรียนในระดับประถมศึกษา เป็นวัยที่เตรียมเข้าสู่วัยรุ่น เริ่มเรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมประกอบกับเป็นวัยที่วุ่นวายนอนหลับง่าย ไม่ทำสิ่งที่บิดามารดาไม่ชอบ รักบิดามารดา (Schiamber and Smith. 1982) ซึ่งต่างไปจากเด็กวัยรุ่น ที่มีความคิดแบบยึดอุดมคติ ซึ่งเป็นลักษณะความคิดแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงทำให้เด็กวัยรุ่นไม่ชอบที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (Lerner and others. 1986) ซึ่ง

สอดคล้องกับ Eaton and others (1957) ที่พบว่านักเรียนที่กำลังเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีการฝ่าฝืนกฎข้อบังคับมากกว่าระดับอื่น ๆ

จากสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า นักเรียนหญิงในแต่ละระดับชั้นมีพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่านักเรียนชาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กหญิงกับเด็กชาย โดยทั่ว ๆ ไปแตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กหญิงจะได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และคาดหวังให้เด็กหญิงประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบระเบียบ ประเพณี อย่างเคร่งครัดมากกว่าเด็กชาย ส่วนเด็กชายจะได้รับการสนับสนุนให้รู้จักค้นหาสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองมีความเป็นอิสระมากกว่าเด็กหญิง (Bee, 1989) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เด็กหญิงมีพฤติกรรมการมีวินัยมากกว่าเด็กชายในทุกระดับชั้นที่ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรุณา กิจขยัน (2517) และสุวรรณา อวามเมธางศา (2519)

ข้อเสนอแนะนำไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการมีวินัยน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่นที่ศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการพัฒนาพฤติกรรมการมีวินัยของนักเรียนควรจะได้เริ่มที่กลุ่มนี้เป็นกลุ่มแรก โดยคำนึงถึงลักษณะทางจิตใจที่ต้องพัฒนาคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและความภูมิใจในตนเอง ทักษะการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ต้องพัฒนาคือ การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมการมีวินัย โดยบิดามารดาควรจะเน้นในเรื่องการปฏิบัติตามกฎและกิจวัตร การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี การช่วยกันสร้างข้อตกลง และการชมเชยให้บุตรช่วยเหลือหรือร่วมมือกัน ตลอดจนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้ถึงค่านิยมของโรงเรียน โดยโรงเรียนอาจจะเริ่มที่การสร้างกฎเกณฑ์ในโรงเรียน แล้วหาวิธีที่จะพัฒนาให้เป็นค่านิยมที่ยอมรับในหมู่นักเรียน

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการมีวินัยอยู่ในระดับหนึ่งแล้วโรงเรียนก็ควรส่งเสริมสร้างให้นักเรียนมีพฤติกรรมการมีวินัยอย่างถาวรยิ่งขึ้นไปอีก โดยครูจะต้องเป็นผู้ให้การอบรมสั่งสอนพร้อมทั้งทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการชักชวนให้นักเรียนรู้จักการมองปัญหาและคิดแก้ไขปัญหาโดยการสร้างข้อตกลงและทำตาม การทำตนเป็นแบบอย่างพร้อมทั้งอธิบายเหตุผล ตลอดจนให้แรงเสริมต่อพฤติกรรมการมีวินัย เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาไปสู่การมีวินัยในตนเอง ซึ่งการที่ครูจะพัฒนานักเรียนให้ได้ผลนั้นครูจะต้องคำนึงถึงลักษณะทางจิตใจที่สำคัญในด้านลักษณะมุ่งอนาคตและความภูมิใจในตนเอง ทักษะการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสม และ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พร้อมกับการส่งเสริมให้เด็กได้รับรู้ค่านิยมของโรงเรียนด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการอบรมเลี้ยงดูและการทำตนเป็นแบบอย่างของบิดามารดา ด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย กับการอบรมสั่งสอนและการทำตนเป็นแบบอย่างของครูด้านพฤติกรรมกรรมการมีวินัย ต่างก็เป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัยของนักเรียน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาลงไปในรายละเอียดของวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาและการอบรมสั่งสอนของครู เพื่อให้ได้แนวทางที่ชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ
2. ในการที่จะเสริมสร้างให้เด็กมีพฤติกรรมกรรมการมีวินัยนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา ลักษณะทางจิตใจที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน ทักษะคิดต่อพฤติกรรมกรรมการมีวินัย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตลอดจนหาวิธีการพัฒนาปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมคือการรับรู้ กฎเกณฑ์ของโรงเรียนให้กลายมาเป็นการรับรู้ค่านิยมของโรงเรียน ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการมีวินัยของนักเรียน

บรรณานุกรม

- กนิษฐา ไทเดชวัฒน์. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่อยู่ในครอบครัวที่มีเฉพาะบิดาหรือมารดาและที่มีทั้งบิดาและมารดา.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา
- กรรณ กิจขยัน. ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในนอกตนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- กฤษฎณี ภูพัฒน์. การศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองให้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันเรื่อง "ขอให้หนูคิด" และผู้ปกครองให้กิจกรรมตามปกติในชีวิตประจำวัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. การเสริมสร้างวินัย คู่มือแนะแนวทางการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2537.
- งามตา วณิชทานนท์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- _____. ลักษณะทางพุทธศาสนา และพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร. รายงานการวิจัยฉบับที่ 50. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.
- จรัส พรหมอยู่. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2519.
- เจลา ประเสริฐสังข์. จิตวิทยาพัฒนาการ. สุรินทร์ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสุรินทร์ 2524.
- เชิดพงษ์ ดีสุคนธ์, ร้อยโท. "การพัฒนาวินัยของประชาชนเพื่อความมั่นคงของชาติ," วารสารเสนาสนเทศ. 23 (2) : 21 - 24 ; ตุลาคม 2527.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. จิตวิทยาการปลูกฝังวินัยแห่งตน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- เอกสารโรเนียว
- _____. ประมวลบทความทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. ทฤษฎีต้นไม้วัยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ :

โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน งามตา วรินทร์านนท์ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน.

กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2536.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงาน

การวิจัยฉบับที่ 21. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ดวงแข ณ สงขลา. เปรียบเทียบผลของการใช้แรงเสริมทางสังคม และการให้สัญญาเงื่อนไขที่มีต่อระเบียบวินัยในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 2534.

ทวีวัฒน์ บุญชิต. ผลของการชักจูงโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเปลี่ยนเจตคติ.

ปรินญานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

ธีระพร อูวรรณโณ "เด็กกับสังคม" ในเอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็กหน่วยที่ 6.

นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2536.

นพนธ์ สัมมา. จิตลักษณะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับวัฒนธรรมทางการเกษตร.

ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

บุญรับ คักคัมณี. การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ.

ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

ประติพันธ์ อูปรมัย. เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัย ระดับปฐมวัยศึกษา

หน่วยที่ 12 - 13. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2526.

ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ. ลักษณะจิตสังคมเพื่อการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น.

ปรินญานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

- พนาลัย อยู่สำราญ. ตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมทางการสอนของ
ครูผู้สอนสังคมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 1. ปรินิพนธ์
วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- พรชูลี อาชวอำรุง และสงบ ลักษณะ. "การปรับพฤติกรรมก่อนนอนในห้องเรียน",
วารสารครูศาสตร์ 6 : 49 - 55 ; กรกฎาคม - สิงหาคม 2522.
- พันคำ มีโพทอง. การศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของครูผู้ปกครอง และนักเรียนชั้น
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. ปรินิพนธ์
วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- ภัทรา นิคมานนท์. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ ต่อการถือศีลห้า ความรู้สึกรับผิดชอบ
วินัยในตนเอง ความเกรงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517.
- รัตนา ประเสริฐสม. การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอันงามของนักเรียน
ประถมศึกษา. ปรินิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2526.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววลี. ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทาง
จิตใจของไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 25. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- วรรณะ บรรจง. ลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของเยาวชนไทย จากชุมชนแผ่นดิน
ธรรมแผ่นดินทองในภาคใต้. ปรินิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537.
- วิเชียร รักการ. การวิจัยเปรียบเทียบจิตลักษณะของนิสิตและนิสิตอาสาสมัคร : ศึกษาเฉพาะ
กรณีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2522.
- วิสุทธิ อริยภิญโญ. ตัวแปรทางจิต และสถานการณ์ในการขับขี่ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม
การขับขี่อย่างปลอดภัยของผู้ใช้ที่รถยนต์ส่วนบุคคลในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

สนาน คุณประเสริฐ. ผลของการใช้สารชักจูงในการยอมรับนวัตกรรมการศึกษาของครู

คณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. "การปรับพฤติกรรม," ในเอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก

หน่วยที่ 14. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2536.

_____ ทัศนคติและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2536.

สมร ทองดี. "การพัฒนาบุคลิกภาพอารมณ์และสังคมของนักเรียนวัยรุ่น" ในเอกสารการสอนชุดวิชา

พฤติกรรมวัยรุ่น หน่วยที่ 4. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช 2534.

สุขสมร ประพัฒน์ทอง. อิทธิพลของการใช้ไม้ทาบสำหรับเด็กและการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อ

พฤติกรรมไม่สัมฤทธิ์ของเด็กไทย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์, 2521.

สุชา จันทน์เอม. "เด็กกับการสร้างระเบียบวินัย," วารสารเนชั่นเนว 2 : 49 - 53 ;

กรกฎาคม - กันยายน 2511.

สุเชษฐ์ มาห์เทิม. อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนไทย.

ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

2519.

สุณีย์ ชีรดากร. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร, 2523.

สุนันทา แก้วสุข. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับจริยธรรมของนักศึกษาครู. กรุงเทพฯ :

ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2539.

(อยู่ระหว่างการพิมพ์รายงานการวิจัย)

สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.

- สุพจน์ จักขุทิพย์. ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการประพฤติตนไม่สมควรแก่สภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521.
- แสวง ทวีคุณ. การฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.
- อติวัฒน์ พรทมาสา. ผลของการศึกษาการควบคุมตนเองที่มีต่อความถูกต้องในการทำแบบฝึกหัดวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีคะแนนจากแบบวัดไอเออาร์ต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- อภิรดี จันทน์หอม. ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพนันของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- อัจฉรา วงศ์พัฒนามงคล. ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- อุมาพรรณ ชูถิ่นกลิ่น. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางบวกของครูต่อนักเรียนกับพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2531
- Ayllon, T. and M.D. Roberts, . "Eliminating Discipline Problems by Strengthening Academic Performance," Journal of Applied Behavior Analysis. 7 : 71 - 76; 1974.
- Bee, Helen. The Developing Child. 5 th ed : New York : Harper and Row, 1989.
- Broden, M, et al "Effect of Teacher Attention and A Token Reinforcement System in a Junior High School Special Education Class." Exceptional Children. 36 : 341 - 349 ; 1970.

ภาคผนวก

รายชื่อคณะกรรมการสร้างเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อ คณะกรรมการสร้างเครื่องมือการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ลัดดาวัลย์	เกษมเนตร	ประธาน
2. รองศาสตราจารย์	วันเพ็ญ	พิศาลพงศ์	
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ดร. ดุชนันท์	โยธะลา	
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ดร. อรพินธ์	ชูชม	
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ดร. จันทนา	ภาคบางกช	
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์	งามตา	วนันทานนท์	
7. อาจารย์	ดร. อ้อมเดือน	สดมณี	เลขานุการ
8. อาจารย์	สุภาพร	ธนะชานนท์	
9. อาจารย์	ทัศนีย์	ทองศักดิ์	
10. อาจารย์	อุษา	ศรีจินดารัตน์	
11. อาจารย์	ประทีป	จันทน์	